



საქართველოს მთავრობა

პირითადი მონაცემები და მიმართულებები
2009-2012 წლებისათვის

თბილისი

2008

ს ა რ ჩ ე ვ ი

საქართველოს მთავრობის საშუალოვადიანი სტრატეგია (2009-2012 წლები)	4
საქართველოს მთავრობის სამოქმედო პრიორიტეტები 2009-2012 წლებისათვის.....	5
ეროვნული უსაფრთხოება	5
ეროვნული კეთილდღეობა.....	5
მოსახლეობის კეთილდღეობა	6
ლოგისტიკა, ტრანსპორტი და ინფრასტრუქტურა.....	7
სოფლის მეურნეობა და ბუნებრივი რესურსები.....	8
განათლება, კულტურა და სპორტი	8
საჯარო სექტორი.....	9
თავდაცვისა და სამართალდამცავი სისტემა.....	9
მაკროეკონომიკა.....	10
მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ამოცანები.....	10
მაკროეკონომიკური მიმოხილვა და პროგნოზი.....	10
2007 წლის საბიუჯეტო შემოსულობების ანალიზი.....	18
2008 წლის საბიუჯეტო შემოსულობების პროგნოზი	22
2009-2012 წლების შემოსულობების პროგნოზი.....	23
2007 წლის გამოყოფილი ასიგნებების მოკლე მიმოხილვა.....	25
2009-2012 წლებისათვის გათვალისწინებული ასიგნებანი ძირითადი კატეგორიების ჭრილში	28
ნაერთი ბიუჯეტი	28
სახელმწიფო ბიუჯეტი.....	29
ადგილობრივი ბიუჯეტები.....	29
სახელმწიფო ვალის სტრატეგია.....	30
საგარეო ვალის მდგრადობა და სტრატეგია.....	30
საშინაო ვალის მდგრადობა და სტრატეგია.....	31

ბიუჯეტის ასიგნებების მიმართულება ფუნქციონალურ ჭრილში (2009-2012)	33
საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	33
თავდაცვა	33
საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება	33
ეკონომიკური საქმიანობა	34
გარემოს დაცვა	34
საბინაო-კომუნალური მეურნეობა	34
ჯანმრთელობის დაცვა	35
დასვენება, კულტურა და რელიგია	35
განათლება	35
სოციალური დაცვა	35
დანართი 1 ძირითადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების ცხრილები	36
დანართი 2 სამინისტროთა საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმების მატრიცები	45
დანართი 3 ავტონომიური რესპუბლიკების/ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების პრიორიტეტები (2009-2012 წწ)	102

ეს სტრატეგია წარმოადგენს საქართველოს მთავრობის 5 წლიანი პროგრამის „ერთიანი საქართველო სიღარიბე გარეშე“ განვრცობას და პრიორიტეტების შემდგომ დაზუსტებას უკვე მიღწეული პროგრესისა და ახალი გამოწვევების გათვალისწინებით 2009-2012 წლების განმავლობაში.

საქართველოს მთავრობის საშუალოვადიანი სტრატეგია (2009-2012 წლები)

საქართველოს მთავრობის ძირითად პრიორიტეტებს 2009-2012 წლებისათვის წარმოადგენს:

- მოსახლეობის კეთილდღეობა – საქართველო სიღარიბის გარეშე;
- ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და სრული ტერიტორიული და სამოქალაქო რეინტეგრაცია.

ზემოაღნიშნული მიზნების მისაღწევად გაიზრდება მთავრობის ორიენტირება შედეგებზე. ამისთვის საჭიროა სწრაფვა ერთი მხრივ სწრაფი და ფართო ეფექტის მქონე ეკონომიკური ზრდის უზრუნველყოფისაკენ და მეორე მხრივ, სიღარიბის წინააღმდეგ მიმართული მასშტაბური სოციალური პროგრამების განხორციელებისაკენ.

საქართველოს მთავრობის სამოქმედო პრიორიტეტები 2009-2012 წლებისათვის

საქართველოს მთავრობის სამოქმედო პრიორიტეტებად 2009-2012 წლებისათვის განისაზღვრება:

ეროვნული უსაფრთხოება

- **საქართველოს გაწევრიანება NATO-ში** – ნატოში გაწევრიანების ყველა ეტაპის დასრულება და მოთხოვნების დაკმაყოფილება. საქართველო გახდება ალიანსის უსაფრთხოების სისტემის ორგანული კომპონენტი და არა მხოლოდ უსაფრთხოების „მიმღები“.
- **ტერიტორიული და სამოქალაქო რეინტეგრაცია** – საერთო სახელმწიფოებრივ პროცესებში აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის/ცხინვალის რეგიონის რეინტეგრაციის განხორციელება.
- **ევროკავშირთან ურთიერთობებში „ოთხი თავისუფლების პრინციპის“ უფრო ფართოდ გავრცელება** – საქონლის, კაპიტალისა და მომსახურების თავისუფალი გადაადგილების უზრუნველყოფა. საზოგადოების გარკვეული ჯგუფებისათვის თავისუფალი გადაადგილების ხარისხის ზრდა, უპირველეს ყოვლისა სტუდენტების, მეწარმეებისა და მეცნიერებისათვის.
- **რუსეთის ფედერაციასთან ურთიერთობების გაუმჯობესება** – თანამშრომლობის ურთიერთგაგებისა და ურთიერთპატივისცემის პრინციპებზე დაფუძნება. ეკონომიკური ურთიერთობების ტექნიკური შეზღუდვებისა და ბარიერების გარეშე განვითარება.

ეროვნული კეთილდღეობა

- ეკონომიკური, ფისკალური და მონეტარული პოლიტიკა**
ბოლო წლების ეკონომიკური კურსისა და დინამიკის შენარჩუნება.
- **ეკონომიკის სწრაფი ზრდა** – ეკონომიკის წლიურად საშუალოდ 9%-ით ზრდა. საქართველოს გადანაცვლება მსოფლიო ბანკის კლასიფიკაციით „საშუალო-მაღალშემოსავლიანი ქვეყნების ჯგუფში“.
 - **ეკონომიკაში სახელმწიფოს წილის შემცირება** – მშპ-თან მიმართებით ბიუჯეტის ხარჯების წილის შემცირება.
 - **ინფლაციის სტაბილურად ერთნიშნა დონეზე შენარჩუნება** – პროფიციტული ბიუჯეტისა და გატარებული მკაცრი მონეტარული პოლიტიკის შედეგად საშუალოდ 8%-იანი ინფლაცია.
 - **უცხოური პირდაპირი და პორტფელური ინვესტიციების და კერძო სექტორის მიერ მოზიდული დაფინანსების მოცულობის გაზრდა** – ყოველწლიურად ინვესტიციების მოცულობა მშპ-ის 10%-ზე მეტი.
 - **პროფიციტული ბიუჯეტები** – მომდევნო წლებში ბიუჯეტის პროფიციტულობის შენარჩუნება.

- **დასაქმების, დაგროვებისა და ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობი საგადასახადო რეჟიმი** – საშემოსავლო გადასახადის 15%-მდე შემცირება. საპროცენტო შემოსავლებზე და დივიდენდებზე გადასახადის გაუქმება;
- **საქართველოს გადაქცევა საერთაშორისო საფინანსო ცენტრად** – მთელი რეგიონის მასშტაბით ფინანსური რესურსების მოზიდვა, რაც დამყარებული იქნება მარტივ და დაბალ გადასახადებზე, გამჭვირვალე საფინანსო რეგულირებაზე, რეფორმირებულ ეკონომიკაზე, რეგულირებად საგადასახადო სისტემაზე. სანდო საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების მოქმედება საბანკო, სადაზღვევო, გადამზღვევ, ფასიანი ქაღალდებით ვაჭრობის სფეროებში. უკვე მიღებულია საქართველოს კანონი „საფინანსო სექტორის გლობალური კონკურენტუნარიანობის შესახებ“, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში ფინანსური რესურსების მოზიდვას.
- **„მომავალი თაობების ფონდის“ და „სტაბილური განვითარების ფონდის“ ამოქმედება** – საქართველოს პარლამენტის მიერ უკვე მიღებულია შესაბამისი საკონძებლო პაკეტი, რომლის საფუძველზეც უახლოეს მომავალში ამოქმედდება ფონდები;
- **მშპ-ში მიმართებაში ექსპორტის წილის ზრდა** – ლიბერალური სავაჭრო პოლიტიკის, ეკონომიკური ზრდისა და თავისუფალი ინდუსტრიული ზონების განვითარების შედეგად ექსპორტზე ეკონომიკის მეტად ორიენტირება. – **სახელმწიფო საკუთრებაში მცირე რაოდენობის ქონების არსებობა** – პრივატიზების უფრო მოქნილი და ეფექტიანი ფორმების დანერგვა.
- **გარანტირებული საკუთრების უფლება** – საკონსტიტუციო, საკანონმდებლო ცვლილებებისა და სასამართლო პრაქტიკის გაუმჯობესების შედეგად კერძო საკუთრების ხელშეუხებლობის ხარისხის ზრდა. საკუთრების ხელშეუხებლობის უზრუნველყოფა არა მხოლოდ საკანონმდებლო, არამედ ასევე იმპლემენტაციის და აღქმის დონეზე.
- **ქვეყნის საკრედიტო რეიტინგის გაუმჯობესება** – საერთაშორისოდ აღიარებული საკრედიტო კვლევებით შეფასებების მინიმუმ 3 ნიშნულით ზრდა.
- **ქვეყნის საინვესტიციო გარემოს შეფასების გაუმჯობესება.**

მოსახლეობის კეთილდღეობა

- **სოციალურ პროგრამებზე გაწეული ხარჯების წილის ზრდა ბიუჯეტში** – სოციალური დანახარჯების ეფექტიანობის და მიზნობრიობის ხარისხის ზრდა. ე.წ. „ბრტყელი“ დახმარების პრაქტიკის შეცვლა მიზნობრივი დახმარების პრინციპით.
- **მზარდი ეკონომიკური აქტივობის შედეგად დასაქმების ზრდა** – 10 მილიარდამდე მოცულობის უცხოური ინვესტიციის ხელშეწყობით 200 000 ახალი სამუშაო ადგილის შექმნა.
- **სიღარიბის სავრძობლად შემცირება** – სოციალური პროგრამების ბენეფიციართა რაოდენობის შემცირება მათი ცხოვრების დონის გაუმჯობესების შედეგად.
- **გატარებული საპენსიო რეფორმის შედეგად სოციალური პენსიის პაკეტის მოცულობისა და ხარისხის ზრდა** – საპენსიო პაკეტის სავრძობლად ზრდა, როგორც სიღარიბის დაძლევის ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტი.
- **ჯანდაცვის ინფრასტრუქტურის განვითარება** – თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი 100-ზე მეტი საავადმყოფოს სრულად ამოქმედება.
- **სოფლად სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობა** – სოფლის მოსახლეობის უზრუნველყოფა ხელმისაწვდომი სამედიცინო და 1000-ზე მეტი კარგად აღჭურვილი სოფლის ექიმის მომსახურებით.

- **სახელმწიფო/სავალდებულო სადაზღვევო პოლისით 1 000 000 ადამიანის უზრუნველყოფა** – სადაზღვევო პაკეტით სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი ოჯახების ყველა წევრის, აგრეთვე სკოლის მასწავლებლების, შეიარაღებული ძალების საბრძოლო შემადგენლობასა და პოლიციელთა უზრუნველყოფა.
- **პროგრამა „ღირსეული დასაწყისი“ გავრძელება** – ყველა ხელმოკლე ოჯახის ახალშობილზე მინიმუმ 1000 ლარის გადაცემა.

ლოგისტიკა, ტრანსპორტი და ინფრასტრუქტურა

- **ფოთის თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის სრულფასოვნად ამოქმედება** – ინდუსტრიული ზონის მიერ 1.5 მლრდ ლარამდე ინვესტიციის მოზიდვა. უკვე შერჩეულია ინვესტორი, რომელიც ფოთის პორტის მიმდებარედ განვითარებს თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონას;
- **სავტომობილო გზების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება** – მაგისტრალური ავტობანის აღმოსავლეთ სექტორის მშენებლობის დასრულება. დამატებით, საგზაო ფონდის დაახლოებით 30%-ის რეაბილიტირება.
- **საჰაერო მიმოსვლის ინტენსივობისა და მიმართულებების რაოდენობის ზრდა** – ავიაკომპანიების რიცხვი და საჰაერო გზებით გადაყვანილ მგზავრთა რაოდენობის 2-ჯერ ზრდა. მინიმუმ სამი საერთაშორისო აეროპორტის არსებობა.
- **ჩინეთი-საქართველო-ევროპის სარკინიგზო მიმოსვლის შესაძლებლობების შექმნა** – ყარსი-ახალქალაქის რკინიგზის მშენებლობის დასრულება და საქართველოს რკინიგზის თურქეთის რკინიგზასთან დაკავშირება.
- **დამატებით 500 მგვტ-ზე მეტი ჰიდროენერგეტიკული სიმძლავრის შექმნა** – ჰიდრორესურსების პოტენციალის გამოყენების 13%-ით ზრდა. ენერგორესურსების საერთო წარმოებაში ჰიდრორესურსების წილის 90%-მდე ზრდა. 2008 წლის პირველ კვარტალში ხელი მოეწერა მემორანდუმს, რომლის მიხედვითაც აიგება 119 მგვტ სიმძლავრის მქონე ჰიდროელექტროსადგურების კასკადი;
- **ენერგოსისტემის მდგრადობის ზრდა** – სექტორის შემდგომი დერეგულირება. ელექტროენერჯის გამომუშავება და მისი მიწოდება იქნება სტაბილიზირებული და დივერსიფიცირებული. ელექტროენერჯის უმეტესი ნაწილის განახლებადი რესურსების (ჰიდრორესურსების) გამოყენებით გამომუშავება. ენერგორესურსების იმპორტის წყაროების დივერსიფიცირების უზრუნველყოფა. ენერგოსისტემის მუშაობა მეზობელი ქვეყნების ენერგოსისტემებთან პარალელურ რეჟიმში.
- **ელექტროენერჯის ექსპორტის გაზრდა** – ელექტროენერჯის დადებითი სავაჭრო სალდოს შენარჩუნება და 2007 წელთან შედარებით 3-ჯერ გაზრდა.
- **სოფლის მოსახლეობის საწვავის წყაროების დივერსიფიცირება** – გაზიფიკაციის პროგრამის განხორციელება. გაზის სექტორის დერეგულირებისა და დამატებითი კაპიტალის მოზიდვის შედეგად გაზიფიცირებულ დასახლებათა რაოდენობის გაზრდა.
- **ტრანს-აზია-ევროპის ოპტიკურ-ბოჭკოვანი საკაბელო მაგისტრალის (TAE) ამოქმედება** – დიდი მოცულობის ინფორმაციული ნაკადების გატარების უზრუნველყოფა ევროპასა და აზიას შორის.

- **კომპიუტერით უზრუნველყოფილი მოსახლეობის 2-ჯერ ზრდა** – ქალაქისა და სოფლის მოსახლეობის ინტერნეტით უზრუნველყოფის უთანასწორობის მკვეთრად შემცირება.

- **ელექტრონული გადახდების ხელმისაწვდომი საშუალებების ამოქმედება** – ელექტრონული გადახდების განხორციელება, მათ შორის, ფიჭური მობილური კავშირის საშუალებით. ელექტრონული გადახდების ხელმისაწვდომი სისტემის ამოქმედება. საქართველოს ფინანსთა სამინისტროში ამოქმედდა გადასახადის ელექტრონული დეკლარირების სისტემა.

სოფლის მეურნეობა და ბუნებრივი რესურსები

- **სოფლის მეურნეობის სექტორის ეფექტიანობის ზრდა და კომერციალიზაცია** – სასოფლო-სამეურნეო სექტორში საშუალო ფერმერული მეურნეობის წილი ზრდა. საირიგაციო სისტემებით მოცული ფართობის 2,5-ჯერ გაზრდა (130 ათასი ჰა-დან 300 ათას ჰა-მდე).

- **200-ზე მეტი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი საწარმოს შექმნა** – 10 000-მდე ადამიანის დასაქმება, ხოლო პროცესში 100 000-მდე პირის ჩართვა.

- **ბუნებრივი რესურსების მართვის კერძო სექტორის მიერ განახორციელება** – ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის ლიცენზიის მოქმედების ვადის გაზრდა, რაც ერთის მხრივ, უზრუნველყოფს ეკონომიკურ ეფექტიანობას, ხოლო, მეორე მხრივ, მინიმუმამდე შეამცირებს გარემოზე მავნე ზემოქმედებას.

განათლება, კულტურა და სპორტი

- **უმაღლესი სასწავლებლების კონკურენტუნარიანობის გაზრდა** – პროგრამის „ცოდნის ქალაქი“ განხორციელების შედეგად უმაღლესი სასწავლებლების თანამედროვე საგანმანათლებლო და სასწავლო პროცესში ჩართვა. სწავლების ხარისხის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანა. უმაღლესი განათლებისა და სამეცნიერო კვლევის ინტეგრაციის ხარისხის გაზრდა.

- **საჯარო საგანმანათლებლო სისტემის პარალელურად კერძო საგანმანათლებლო სექტორის განვითარება** – კერძო ინვესტიციების განხორციელება, რეგიონის მასშტაბით ქვეყნის გადაქცევა წამყვან საგანმანათლებლო ცენტრად.

- **ყველა საჯარო სკოლის თანამედროვე სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანა** – პროგრამა „ირმის ნახტომის“ ფარგლებში საშუალო სკოლების კომპიუტერებით აღჭურვა და ყველა სკოლის გლობალურ ქსელში ჩართვა.

- **სპორტული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროგრამის განხორციელება** – მთელი საქართველოს მასშტაბით თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი 50-მდე სპორტული კომპლექსის შექმნა. სახელმწიფოს მიერ ვაუჩერული სისტემით განსაკუთრებული ნიჭით დაჯილდოებული 3 000-მდე სპორტსმენის, ხოლო „გაჯანსაღების პროგრამის“ ფარგლებში – სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფი 3 000-მდე ბავშვის დაფინანსება.

საჯარო სექტორი

–საჯარო სექტორის ღირსებაზე დამყარებულ პრინციპებზე დაფუძნება – საჯარო სექტორის ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით, მისი მართვის პრინციპები მიუახლოვდება კერძო სექტორისას. საჯარო სამსახურში დაინერგება საკონტრაქტო სისტემის ელემენტები. დაინერგება საჯარო ინსტიტუტების საქმიანობის შეფასების გაზომვადი მექანიზმები და მონიტორინგის მკაფიო კრიტერიუმები. შედეგად მივიღებთ მცირე, მოქნილ, გამჭვირვალე, ეფექტიან საჯარო სამსახურს. შეიქმნება მაღალი თანამდებობის პირებზე განსაკუთრებული ზედამხედველობის სისტემა.

–ანტიკორუფციული რეფორმების შენარჩუნება და გააქტიურება – საჯარო სამსახურში ქონებრივი და ფინანსური დეკლარირების სისტემის გაუმჯობესება. ეთიკის კოდექსის ნორმების დანერგვა. დაქირავებისა და დაწინაურების სისტემის გამჭვირვალობა. საჯარო და კერძო სექტორებს შორის მობილურობის გაზრდა.

–ელექტრონული ხელმოწერისა და ერთიანი სამთავრობო ელექტრონული ქსელის დანერგვა - ელექტრონული ხელმოწერების და დოკუმენტების გამოყენების დანერგვა როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო სექტორში. აღნიშნულის განხორციელების მიზნით უკვე მიღებულია საქართველოს კანონი „ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტის შესახებ“.

თავდაცვისა და სამართალდამცავი სისტემა

–ნატო-ს სტანდარტების შესაბამისი შეიარაღებული ძალების ფორმირების დასრულება – საქართველოს შეიარაღებული ძალების პროფესიულ საწყისებზე სრულად გადასვლა. შეიარაღებული ძალების მართვის ოპტიმიზაციის განხორციელება. მათი ბრძოლისუნარიანობის ამაღლება

–სააღსრულებო სისტემის რეფორმა განხორციელება – სასამართლო გადაწყვეტილებების დროულად და ეფექტიანად აღსრულების ხარისხი ზრდა.

-პენიტენციური სისტემის საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოება –საპატიმრო ადგილების რეაბილიტაცია, საყოფაცხოვრებო პირობების, კვებისა და ჯანდაცვის გაუმჯობესება. პრობაციის სისტემის ეფექტიანობის გაზრდა. პატიმართა უფლებების დაცვისა და რესოციალიზაციის ეფექტიანი მექანიზმების შემუშავება.

–პოლიციის მხრიდან საკუთრებისა და სიცოცხლის უფლების დაცვის ხარისხის გაძლიერება – პოლიციისადმი საზოგადოების ნდობის ზრდა. კრიზისული სიტუაციების მართვის სისტემის გაუმჯობესება. კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით, საერთაშორისო პრაქტიკაზე დაყრდნობით, პოლიციელთა მომზადების მუდმივმოქმედი მექანიზმების დანერგვა

მაკროეკონომიკა

მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ამოცანები

საშუალოვადიან პერიოდში ქვეყნის მაკროეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული იქნება მაკროეკონომიკური სტაბილურობის უზრუნველყოფისაკენ:

- ეკონომიკის მდგრადი და მაღალი ტემპით ზრდა;
- ინფლაციის ერთნიშნა მაჩვენებლის შენარჩუნება;
- საინვესტიციო გარემოს შემდგომი გაუმჯობესება;

მაკროეკონომიკური მიმოხილვა და პროგნოზი

2005-2007 წლებში რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტის საშუალო წლიურმა ზრდამ 10.5 პროცენტი, ხოლო საშუალო წლიურმა ინფლაციამ 8.9 პროცენტი შეადგინა (ცხრილი 1).

ცხრილი 1. ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორები

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	ფაქტ.	ფაქტ.	ფაქტ.	პროგ.	პროგ.	პროგ.	პროგ.	პროგ.
რეალური მშპ (ზრდის ტემპი)	9.6	9.4	12.4	7.5	10.0	9.5	9.0	8.5
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	11621.0	13789.9	16998.6	19736.7	23666.2	28118.9	33104.0	38433.8
მშპ ერთ სულ მოსახლეზე (აშშ დოლარი)	1478.4	1758.7	2315.4	2994.0	3846.5	4847.3	5884.9	6940.9
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი (საშუალო პერიოდის განმავლობაში)	8.3	9.2	9.2	8.0	9.0	8.5	8.0	7.0
მიმდინარე ანგარიში (პროცენტულად მშპ-თან)	-10.8	-15.3	-19.0	-18.9	-16.6	-13.6	-10.4	-8.0

ა. ეკონომიკური ზრდა

მიმოხილვა

2007 წელს, 2006 წელთან შედარებით, მთლიანი შიდა პროდუქტის რეალურმა ზრდამ 12.4 პროცენტი შეადგინა და ნომინალურ გამოხატულებაში 17.0 მლრდ ლარს გაუტოლდა.

სოფლის მეურნეობის, მრეწველობის, მშენებლობის, ვაჭრობისა და ტრანსპორტის დარგებმა განაპირობეს მშპ-ის 6.3 პროცენტით ზრდა, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის საერთო მატების 50.8 პროცენტია.

მრეწველობა

2007 წელს მრეწველობის დარგში შექმნილი დამატებული ღირებულება 12.5 პროცენტით გაიზარდა.

2007 წლის განმავლობაში ზრდას ჰქონდა ადგილი მრეწველობის დარგის სამივე სფეროში. მათ შორის:

გადამამუშავებელ მრეწველობაში წარმოების მოცულობამ 13.7 პროცენტით მოიმატა. ელექტროენერჯის, აირისა და წყალმომარაგების სფერო 5.5 პროცენტით გაიზარდა. სამთომომპოვებელ მრეწველობაში 20.2 პროცენტითიანი მატება დაფიქსირდა.

მრეწველობის წილი მშპ-ის დარგობრივ სტრუქტურაში 2006 წელთან შედარებით 0.6 პროცენტული პუნქტით შემცირდა და 11.8 პროცენტი შეადგინა.

2007 წელს მრეწველობის დარგმა მშპ-ის 1.5 პროცენტით ზრდა განაპირობა.

სოფლის მეურნეობა

2006 წლისაგან განსხვავებით, 2007 წელს ზრდა დაფიქსირდა სოფლის მეურნეობაში.

დარგში შექმნილი რეალური დამატებული ღირებულება 8.8 პროცენტით გაიზარდა.

სოფლის მეურნეობის ხარჯზე მშპ 1.0 პროცენტით გაიზარდა.

ინფრასტრუქტურა, ვაჭრობა და საფინანსო საქმიანობა

2007 წელს მშპ-თან შედარებით სწრაფი ტემპებით ვითარდებოდნენ მშენებლობის, სასტუმროებისა და რესტორნების, ტრანსპორტის, საფინანსო საქმიანობისა და ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და კომერციული საქმიანობის დარგები.

ამ დარგებში შექმნილი დამატებული ღირებულება, 2006 წელთან შედარებით, გაიზარდა შესაბამისად: მშენებლობაში 14.3 პროცენტით, სასტუმროებსა და რესტორნებში 13.5 პროცენტით, ტრანსპორტში 14.4 პროცენტით, საფინანსო საქმიანობაში 14.7 პროცენტით და ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და კომერციული საქმიანობის დარგში 14.8 პროცენტით.

პროგნოზი

მთლიანი შიდა პროდუქტი

2008 წელს, წინა წელთან შედარებით, რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი სავარაუდოდ 7.5 პროცენტით გაიზრდება და ნომინალურ გამოხატულებაში 19.7 მლრდ ლარს გადააჭარბებს (ნახ. 1).

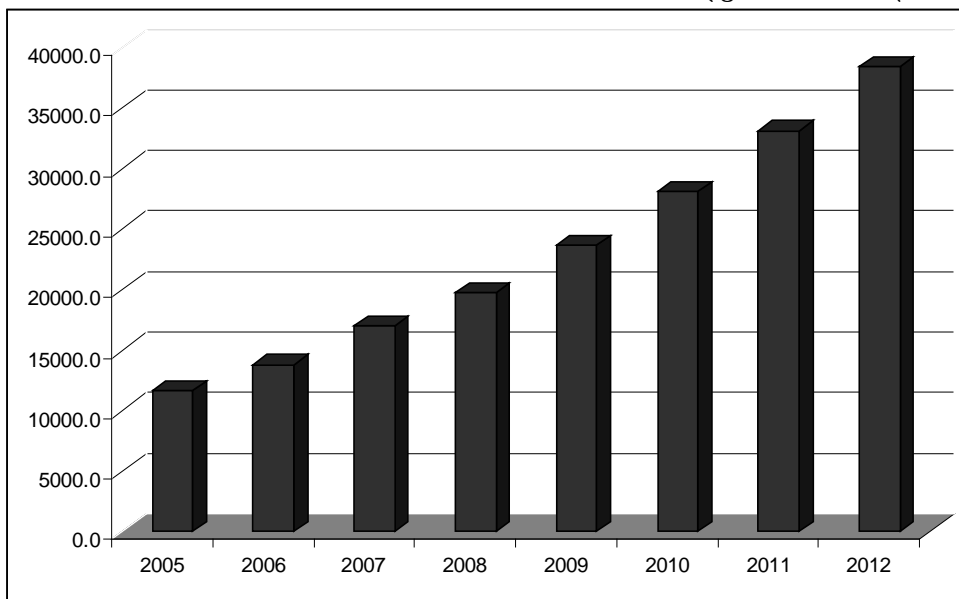
საშუალოვადიან პერიოდში (2009-2012 წლები) მშპ-ის ზრდის საშუალო წლიური მაჩვენებელი სავარაუდოდ 9.0 პროცენტის ფარგლებში იქნება.

ინვესტიციები და სამომხმარებლო ხარჯები

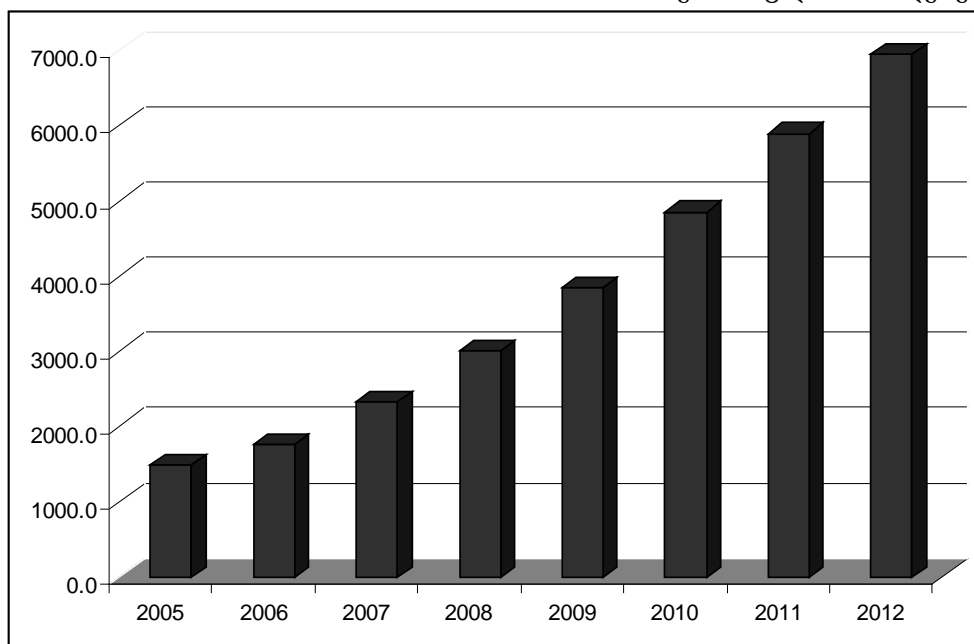
2008 წელს, 2007 წელთან შედარებით, კერძო ინვესტიციების მოსალოდნელი ნომინალური მოცულობა გაიზარდა და მშპ-ის 31 პროცენტს მიაღწევს. შემდგომი ოთხი წლის განმავლობაში კერძო ინვესტიციებს ზრდის ტენდენცია ექნება და 2012 წლისათვის სავარაუდოდ მშპ-ის 32 პროცენტამდე იქნება.

2008 წელს სავარაუდოდ 9.0 პროცენტით გაიზარდა რეალური სამომხმარებლო ხარჯების მოცულობა. ზრდის ტენდენციას ექნება ადგილი 2009-2012 წლებშიც.

ნახ. 1 ნომინალური მშპ-ის დინამიკა (მლნ ლარი)



ნახ. 2. მშპ ერთ სულ მოსახლეზე (აშშ დოლარი)



ბ. საგარეო სექტორი

მიმოხილვა

მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი

2007 წელს 2006 წელთან შედარებით, მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი გაიზარდა და -1917.9 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.

2007 წელს გაიზარდა მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის ფარდობითი მაჩვენებელიც და მშპ-ის 18.8 პროცენტი შეადგინა. 2006 წლისათვის ანალოგიური მაჩვენებელი 15.3 პროცენტს უდრიდა.

2007 წელს მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის ასეთი მატება მნიშვნელოვნად განაპირობა უცხოური კაპიტალის შემოდინებამ, რადგან უცხოური ინვესტიციების მატებამ გაზარდა მოთხოვნა საიმპორტო საქონელზე და შესაბამისად გაიზარდა იმპორტის მოცულობა.

სავაჭრო ბრუნვა

2007 წელს საქართველოს საგარეო სავაჭრო ბრუნვამ 7080.6 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 2006 წლის შესაბამის მაჩვენებელს 32.3 პროცენტით აღემატება.

სავაჭრო ბრუნვაში ექსპორტი შეადგენს 2104.1 მლნ აშშ დოლარს (გაიზარდა 26.3%-ით), ხოლო იმპორტი 4976.5 მლნ აშშ დოლარს (გაიზარდა 35.0%-ით).

2007 წელს საქართველოს უარყოფითმა სავაჭრო სალდომ მოიმატა და -2872.3 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.

2007 წელს, სავაჭრო ბრუნვის მიხედვით, ძირითად სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებს შორის პირველ ადგილზე თურქეთია. მისი წილი მთლიან სავაჭრო ბრუნვაში 13.9 პროცენტს შეადგენს. მეორე ადგილზე 10.4 პროცენტით უკრაინაა, შემდეგ მოდიან რუსეთი (9.8 პროცენტი), აზერბაიჯანი (8.0 პროცენტი) და გერმანია (6.9 პროცენტი).

ექსპორტის მიხედვით ძირითად სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებს შორის პირველი ადგილი თურქეთს უჭირავს. ამ ქვეყნის წილად მოდის მთლიანი ექსპორტის 13.9 პროცენტი. მეორე ადგილზე 12.1 პროცენტით აშშ, მესამეზე აზერბაიჯანი 11.1 პროცენტით, ხოლო მეოთხეზე 8.9 პროცენტით სომხეთია.

იმპორტის მიხედვით ძირითად სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებს შორის პირველ ადგილზე თურქეთია. მისი წილი მთლიან იმპორტში 14.0 პროცენტია. მეორე ადგილი 11.1 პროცენტით რუსეთს, მესამე კი 11.0 პროცენტით უკრაინას უჭირავს.

2007 წელს საგარეო ვაჭრობის სასაქონლო სტრუქტურის მიხედვით საქონლის ექსპორტში პირველ ადგილზე 12.9 პროცენტით ფეროშენადნობებია, შემდეგ მოდიან შავი ლითონების ჯართი (7.8 პროცენტი), სპილენძის მადნები და კონცენტრატები (6.4 პროცენტი) და ა.შ.

იმპორტის სასაქონლო სტრუქტურაში პირველ ადგილზე 10.7 პროცენტით ნავთობი და ნავთობპროდუქტებია. შემდეგ მოდის მსუბუქი ავტომობილები, რომელთა ნაწილი შემდგომში გადის ექსპორტზე (7.1 პროცენტი), ნავთობის აირები და აირისებრი ნახშირწყალბადები (5.6 პროცენტი) და ა.შ.

პროგნოზი

სავაჭრო ბრუნვა და მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი

საპროგნოზო პერიოდში მოსალოდნელია საგარეო სავაჭრო ბრუნვის ზრდა.

პროგნოზული გათვლებით, 2008 წელს 2007 წელთან შედარებით მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის წილი მშპ-ის მიმართ მნიშვნელოვნად არ შეიცვლება. 2009-2012 წლებში კი ექსპორტის ზრდის ტემპები გადააჭარბებს იმპორტის ზრდის ტემპებს და შესაბამისად შემცირდება მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის ფარდობითი მაჩვენებელი.

მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის წილი მშპ-ის მიმართ 2008 წლისათვის -18.9 პროცენტის, ხოლო 2009 წლისათვის კი -16.6 პროცენტის დონეზეა მოსალოდნელი. გარეგანი შოკების არარსებობის შემთხვევაში აღნიშნული ტენდენცია შენარჩუნებული იქნება შემდგომ წლებშიც და 2012 წლისათვის მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის ფარდობითი მაჩვენებელის მნიშვნელობა სავარაუდოდ -8.0 პროცენტის ფარგლებში იქნება.

გ. მონეტარული სექტორი

მიმოხილვა

სამომხმარებლო ფასები

2007 წლის დეკემბერში, 2006 წლის დეკემბერთან შედარებით, სამომხმარებლო ფასები 11.0 პროცენტით გაიზარდა, ხოლო სამომხმარებლო ფასების საშუალო წლიურმა მაჩვენებელმა 9.2 პროცენტით მოიმატა.

2007 წლის ინფლაციაზე ყველაზე მნიშვნელოვანი გავლენა სამომხმარებლო კალათის (გამსხვილებული ჯგუფების მიხედვით) სამმა სასაქონლო ჯგუფმა მოახდინა. სამომხმარებლო ფასების საერთო დონე გაზარდეს: სურსათმა და უალკოჰოლო სასმელებმა 5.7 პროცენტით, საცხოვრებელი სახლი, წყალი, ელექტროენერგია, აირი და სათბობის სხვა სახეებმა 2.4 პროცენტით, ტრანსპორტმა 1.4 პროცენტით.

ლარის გაცვლითი კურსი აშშ დოლარის მიმართ

2007 წლის განმავლობაში ლარის გაცვლითი კურსი აშშ დოლარის მიმართ ამაღლების ტენდენციით ხასიათდებოდა.

2007 წლის ბოლოს ლარის კურსმა 1.59 ლარი შეადგინა ერთ აშშ დოლარზე, რაც 7.1 პროცენტით ნაკლებია 2006 წლის ბოლოსათვის არსებულ მაჩვენებელზე.

ლარის საშუალო წლიური კურსი კი 6.0 პროცენტით გამყარდა და 1.67 ლარი/აშშ დოლარის დონეზე დაფიქსირდა.

თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ეროვნული ბანკის მონაცემებით რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსი ფაქტიურად არ შეცვლილა.

ფულის მასა

ეროვნული ბანკის მონაცემებით, 2007 წლის ბოლოს, 2006 წლის ბოლოსთან შედარებით, სარეზერვო ფულის მასა 40.1 პროცენტით გაიზარდა და 1781.8 მლნ ლარს გაუტოლდა.

2007 წლის დეკემბრის ბოლოსათვის M3 ფართო ფულის აგრეგატის მოცულობამ 4027.5 მლნ ლარი შეადგინა, რაც 49.7 პროცენტით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. ამავე პერიოდში M2 ფულის მასა 54.3 პროცენტით გაიზარდა.

გასული წლის განმავლობაში დეპოზიტები უცხოურ ვალუტაში 45.2 პროცენტით, ხოლო დეპოზიტები ეროვნულ ვალუტაში კი 76.5 პროცენტით გაიზარდა.

იცვლებოდა ფულის მულტიპლიკატორიც. წინა წელთან შედარებით M3-ის მულტიპლიკატორმა 0.15 პუნქტით მოიმატა და 2.26 გაუტოლდა, ხოლო M2-ის მულტიპლიკატორი 0.12 პუნქტით გაიზარდა და 1.21 შეადგინა.

2007 წელს დოლარიზაციის კოეფიციენტი წინა წელთან შედარებით 4.3 პროცენტული პუნქტით შემცირდა და 65.3 პროცენტს გაუტოლდა.

ფულის მიმოქცევის სიჩქარე M3 ფულის აგრეგატის მიხედვით 0.9 ერთეულით შემცირდა და 4.2 შეადგინა. M2-თვის კი აღნიშნული მაჩვენებელი 7.9 გაუტოლდა, რაც 2.0 ერთეულით ნაკლებია 2006 წლის შესაბამის მნიშვნელობაზე.

საპროცენტო განაკვეთები

2007 წელს 2006 წელთან შედარებით საშუალო წლიური საპროცენტო განაკვეთი სესხებზე ეროვნულ ვალუტაში 1.3 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა და 21.1 პროცენტს გაუტოლდა. უცხოურ ვალუტაში კი სესხებზე საპროცენტო განაკვეთი არ შეცვლილა და 17.4 პროცენტი შეადგინა.

საშუალო წლიური საპროცენტო განაკვეთი დეპოზიტებზე ეროვნულ ვალუტაში 0.1 პროცენტული პუნქტით, უცხოურ ვალუტაში კი 0.8 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა და შესაბამისად 10.2 პროცენტი და 8.4 პროცენტი შეადგინა.

პროგნოზი

პროგნოზული შეფასებებით 2008 წლისათვის სამომხმარებლო ფასები სავარაუდოდ 8.0 პროცენტით გაიზრდება. 2009-2012 წლებისათვის სამომხმარებლო ფასების საშუალო წლიური ცვლილება კი 7-9 პროცენტის ფარგლებშია მოსალოდნელი.

საპროგნოზო პერიოდში მოსალოდნელია ფულის მიმოქცევის სიჩქარის შემცირება როგორც M3-თვის, ისე M2-თვის. ფულის მულტიპლიკატორებისათვის კი ზრდის ტენდენციაა მოსალოდნელი.

დ. დასაქმება და უმუშევრობა

მიმოხილვა

სტატისტიკური მონაცემებით 2006 წელს ქვეყნის ეკონომიკაში დასაქმებულთა რაოდენობამ 1747.3 ათასი კაცი შეადგინა. დასაქმებულთა 34.6 პროცენტი დაქირავებით იყო დასაქმებული, ხოლო 65.4 პროცენტი კი თვითდასაქმებული.

2006 წელს 2005 წელთან შედარებით უმუშევართა რაოდენობა 1.7 პროცენტით შემცირდა და უმუშევრობის დონემ 13.8 პროცენტი შეადგინა.

პროგნოზი

საპროგნოზო პერიოდში მოსალოდნელია უმუშევრობის დონის შემცირება.

2008-2012 წლებში უმუშევრობის შემცირება ძირითადად განხორციელდება ეკონომიკური ზრდის ხარჯზე.

ფისკალური პოლიტიკა

2007 წელს 2006 წელთან შედარებით ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების წილმა მშპ-ის მიმართ 2.5 პროცენტით მოიმატა, ხოლო სახელმწიფო ინვესტიციების მოცულობა 1.5-ჯერ გაიზარდა.

2007 წელს, წინა წელთან შედარებით, 6.5 პროცენტული პუნქტით შემცირდა მთავრობის ვალის წილი მშპ-თან მიმართებაში და 25.5 პროცენტს გაუტოლდა.

გრძელვადიანი პერიოდისთვის *მთავრობის სტრატეგია* ფისკალური მდგომარეობის კიდევ უფრო გაუმჯობესება, რაც უზრუნველყოფს:

- ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპის შენარჩუნებას;
- მაკროეკონომიკურ სტაბილურობას;
- ხარჯების ზრდას პრიორიტეტულ მიმართულებებზე;
- საფინანსო წესრიგის გაძლიერებას;

2009-2012 წლებისთვის *ფისკალური პოლიტიკის ამოცანებს* წარმოადგენს:

- ხარჯების მიმართვა ისეთ პრიორიტეტულ მიმართულებებზე, როგორცაა სოციალური სფერო, ინვესტიციები ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის, უსაფრთხოება და მართლწესრიგი;
- პროფიციტული ბიუჯეტის დაგეგმვა;
- ბიუჯეტის ხარჯების წილის შემცირება მშპ-თან მიმართებაში;
- კანონმდებლობით უკვე შექმნილი სპეციალური ფონდების ამოქმედება;

აღნიშნული მიზნების მისაღწევად განხორციელდება:

- საგადასახადო კანონმდებლობის შემდგომი ლიბერალიზაცია:
 - ხუთი წლის განმავლობაში ეტაპობრივად საშემოსავლო გადასახადის განაკვეთი შემცირდება 25 პროცენტიდან 15 პროცენტამდე;
 - მოხდება დივიდენდებისა და პროცენტების გადასახადის განულება;
- სახელმწიფო ხარჯების მენეჯმენტის შემდგომი სრულყოფა;

ცხრილი 2. ძირითადი ფისკალური ინდიკატორები 2005-2012 წლებში
(პროცენტულად მშპ-თან)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
შემოსავლები	24.2	26.8	29.3	28.5	26.4	25.8	25.5	24.8
გადასახადები	17.1	19.2	21.6	24.7	24.4	24.3	24.3	23.7
სოციალური შენატანები	3.7	3.6	4.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
გრანტები	0.9	1.2	0.6	0.9	0.7	0.6	0.5	0.4
სხვა შემოსავლები	2.5	2.7	2.8	2.9	1.2	1.0	0.8	0.7
ხარჯები	20.1	22.2	25.0	25.2	21.4	21.0	20.6	19.8
შრომის ანაზღაურება	4.7	4.1	4.0	5.2	5.2	5.2	5.2	5.2
საქონელი და მომსახურება	4.9	5.6	9.3	7.7	4.9	4.9	4.8	4.3
პროცენტი	1.0	0.8	0.6	0.9	0.7	0.6	0.5	0.4
სუბსიდიები	3.8	2.4	2.3	2.1	1.4	1.2	1.0	0.8
გრანტები	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
სოციალური უზრუნველყოფა	4.8	5.5	5.0	6.6	6.6	6.6	6.6	6.6
სხვა ხარჯები	0.9	3.8	3.7	2.7	2.5	2.5	2.5	2.5
საოპერაციო საღლო	4.1	4.5	4.2	3.3	5.0	4.9	4.9	4.9
არაფინანსური აქტივების წმინდა ზრდა	1.9	1.2	3.4	3.2	4.6	4.7	4.7	4.7
მთლიანი საღლო	2.2	3.4	0.8	0.1	0.4	0.2	0.2	0.2
ფინანსური აქტივების წმინდა ზრდა	0.2	1.2	0.3	4.3	0.3	0.2	0.2	0.2
ვალდებულებებს წმინდა ზრდა	-1.4	-0.9	0.0	4.2	0.1	0.1	0.1	0.0
დეპოზიტებზე ნაშთის ცვლილება (+ ზრდა)	0.6	1.3	0.5	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1

2007 წლის საბიუჯეტო შემოსულობების ანალიზი

საქართველოს *ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების* სახით ნაერთ ბიუჯეტში 2007 წელს მობილიზებულ იქნა 4 972.6 მლნ ლარი, რაც 34.6 პროცენტით მეტია 2006 წლის შესაბამის მაჩვენებელზე. მთლიანი შიდა პროდუქტის მიმართ მისი წილი 29.3 პროცენტამდე ამაღლდა. (ცხრილი 3)

ცხრილი 3. ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლები

დასახელება	მლნ. ლარი						
	ნაერთი ბიუჯეტი						%
	2007					2007/2006	
	გეგმა	ფაქტი	+/-	%	შშპ	2007/2006	საგადასახადო შემოსავლებში გადასახადების წილი
შემოსავლები	4,877.2	4,972.6	81.6	102.0	29.3	134.6	
გადასახადები	3,625.5	3,669.1	66.3	101.2	21.6	138.6	
საშემოსავლო გადასახადი	519.6	526.8	7.1	101.4	3.1	136.5	14.4
შოგების გადასახადი	556.5	554.8	-1.7	99.7	3.3	162.6	15.1
დამატებული ღირებულების გადასახადი	1,942.2	1,973.7	31.4	101.6	11.6	148.1	53.8
აქციზი	428.0	428.6	0.6	100.1	2.5	127.7	11.7
საბაჟო გადასახადი	49.5	52.0	2.5	105.0	0.3	39.2	1.4
ქონების გადასახადი	106.2	107.9	1.7	101.6	0.6	125.7	2.9
სხვა არაკლასიფიცირებული გადასახადები	23.5	25.4	1.9	108.0	0.1	77.1	0.7
სოციალური შენატანები	699.3	722.0	22.8	103.2	4.2	143.6	
ბრანტები	99.9	102.1	23.8	102.1	0.6	60.9	
სხვა შემოსავლები	452.5	479.5	32.9	106.0	2.8	127.0	

შენიშვნა: ცხრილი გაკეთებულია სახაზინო სამსახურის მონაცემების მიხედვით.

გადასახადების სახით მობილიზებულ იქნა 3 669.1 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებელზე 1.2 პროცენტით მეტია. 2006 წელთან შედარებით საგადასახადო შემოსავლების მოცულობამ 38.6 პროცენტით მოიმატა. მთლიანი შიდა პროდუქტის მიმართ მისი წილი 21.6 პროცენტამდე ამაღლდა.

საშემოსავლო გადასახადის სახით 2007 წელს მობილიზებულ იქნა 526.8 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 101.4 პროცენტია. მობილიზებული თანხები წინა წელთან შედარებით 36.5 პროცენტით გაიზარდა და მშპ-ის მიმართ 3.1 პროცენტი შეადგინა. საშემოსავლო გადასახადის წილი გადასახადებში 14.4 პროცენტია.

ცხრილი 4. ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლები 2005-2007 წლებში

მლნ ლარი

დ ა ს ა ხ ე ლ ე ბ ა	2005	2006	2007
შემოსავლები	2,810.3	3,694.6	4,972.6
გადასახადები	1,982.7	2,646.5	3,669.1
საშემოსავლო გადასახადი	290.8	385.9	526.8
მოგების გადასახადი	210.3	341.1	554.8
დამატებული ღირებულების გადასახადი	987.4	1,332.7	1,973.7
აქციზი	286.4	335.6	428.6
საბაჟო გადასახადი	123.4	132.4	52.0
ქონების გადასახადი	60.4	85.8	107.9
სხვა არაკლასიფიცირებული გადასახადები	24.0	32.9	25.4
სოციალური შენატანები	428.8	502.8	722.0
ბრანტები	104.6	167.6	102.1
სხვა შემოსავლები	294.3	377.6	479.5

შენიშვნა: ცხრილი გაკეთებულია სახაზინო სამსახურის მონაცემების მიხედვით

მოგების გადასახადის სახით 2007 წელს მობილიზებულ იქნა 554.8 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 99.7 პროცენტია. მობილიზებული თანხები წინა წელთან შედარებით 62.6 პროცენტით გაიზარდა და მშპ-ის მიმართ 3.3 პროცენტი შეადგინა. მოგების გადასახადის წილი გადასახადებში 15.1 პროცენტია.

დამატებული ღირებულების გადასახადის სახით 2007 წელს მობილიზებულ იქნა 1 973.7 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 101.6 პროცენტია. მობილიზებული თანხები წინა წელთან შედარებით 48.1 პროცენტით გაიზარდა და მშპ-ის მიმართ 11.6 პროცენტი შეადგინა. დამატებული ღირებულების გადასახადის წილი გადასახადებში 53.8 პროცენტია.

აქციზის სახით, რომლის წილი გადასახადებში 11.7 პროცენტია, მობილიზებულ იქნა 428.6 მლნ ლარი. ეს წინა წლის ფაქტიურ მაჩვენებელთან შედარებით 27.7

პროცენტით მეტია და საპროგნოზო მაჩვენებლის 100.1 პროცენტს შეადგენს. აქციზის წილი მშპ-ის მიმართ 2.5 პროცენტია.

საბაჟო გადასახადის სახით, რომლის წილი გადასახადებში 1.4 პროცენტია, მობილიზებულ იქნა 52.0 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 105.0 პროცენტს შეადგენს. საბაჟო გადასახადის წილი მშპ-ის მიმართ 0.3 პროცენტია.

სხვა შემოსავლების სახით 2007 წელს მობილიზებულ იქნა 479.5 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (452.5 მლნ ლარი) 106.0 პროცენტია. მობილიზებული თანხები წინა წელთან შედარებით 27.0 გაიზარდა. მშპ-ს მიმართ მისი წილი 2.8 პროცენტია. სხვა შემოსავლების წილი შემოსულობების 7.9 პროცენტს შეადგენს.

ცხრილი 5. შემოსულობები ნაერთი ბიუჯეტის არაფინანსური აქტივების შემცირებიდან

მლნ ლარი

დასახელება	ნაერთი ბიუჯეტი					
	2007					%
	გეგმა	ფაქტი	+/-	%	შპს	2007/2006
არაფინანსური აქტივები	906.2	888.7	-17.5	98.1	5.2	123.7
ძირითადი აქტივები	837.9	819.5	-18.4	97.8	4.8	145.2
არაწარმოებული აქტივები	68.3	69.2	0.9	101.3	0.4	44.9
რადიოსიხშირული სპექტრით სარგებლობის ლიცენზია	68.3	69.2	0.9	101.3	0.4	44.9

შენიშვნა: ცხრილი გაკეთებულია სახაზინო სამსახურის მონაცემების მიხედვით.

არაფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან 2007 წელს მობილიზებულ იქნა 888.7 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (906.2 მლნ ლარი) 98.1 პროცენტია. მობილიზებული თანხები წინა წელთან შედარებით 23.7 გაიზარდა. არაფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან მიღებული თანხების მოცულობის მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 5.2 პროცენტს გაუტოლდა. არაფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან მიღებული თანხების წილი შემოსულობების 14.7 პროცენტს შეადგენს. (ცხრილი 5)

ცხრილი 6. შემოსულობები ნაერთი ბიუჯეტის არაფინანსური აქტივების შემცირებიდან 2005-2007 წლებში

მლნ ლარი

დასახელება	2005	2006	2007
არაფინანსური აქტივები	438.0	718.7	888.7
ძირითადი აქტივები	419.4	564.5	819.5
არაწარმოებული აქტივები	18.6	154.2	69.2
რადიოსიხშირული სპექტრით სარგებლობის ლიცენზია	18.6	154.2	69.2

შენიშვნა: ცხრილი გაკეთებულია სახაზინო სამსახურის მონაცემების მიხედვით.

ფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან 2007 წელს მობილიზებულ იქნა 171.3 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (165.3 მლნ ლარი) 103.6 პროცენტია. ფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან მიღებული თანხების მოცულობის მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 1.0 პროცენტს მიაღწევს. ფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან მიღებული თანხების წილი შემოსულობების 2.8 პროცენტს შეადგენს.

2008 წლის საბიუჯეტო შემოსულობების პროგნოზი

საშუალოვადიან პერიოდში საბიუჯეტო შემოსავლების პროგნოზული გათვლების გაკეთებისას გათვალისწინებული იქნა ფისკალურ სფეროში მომხდარი ცვლილებები და მათი შესაძლო შედეგები.

ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების მოცულობის ზრდა 2008 წელს განისაზღვრა 13.0 პროცენტის ფარგლებში, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 28.5 პროცენტს გაუტოლდა.

ნაერთი ბიუჯეტის გადასახადების მოცულობის ზრდა განისაზღვრა 32.9 პროცენტის ფარგლებში, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 24.7 პროცენტს გაუტოლდა, მათ შორის:

საშემოსავლო გადასახადის მოცულობის ზრდა განისაზღვრა 159.5 პროცენტით, ხოლო მშპ-ს მიმართ – 6.9 პროცენტის ფარგლებში;

მოგების გადასახადის მოცულობის მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 2.7 პროცენტია;

დამატებული ღირებულების გადასახადის მოცულობის ზრდა განისაზღვრა 14.5 პროცენტით, ხოლო მშპ-ს მიმართ – 11.4 პროცენტის ფარგლებში;

აქციზის მოცულობის ზრდა განისაზღვრა 9.7 პროცენტით, ხოლო მშპ-ს მიმართ – 2.4 პროცენტის ფარგლებში;

ქონების გადასახადის მოცულობის ზრდა განისაზღვრა 27.0 პროცენტით, ხოლო მშპ-ს მიმართ – 0.7 პროცენტის ფარგლებში;

სხვა შემოსავლების მოცულობის ზრდა განისაზღვრა 18.1 პროცენტით, ხოლო მშპ-ს მიმართ – 2.9 პროცენტის ფარგლებში;

2008 წელს ნაერთი ბიუჯეტის *არაფინანსური აქტივების* რეალიზაციიდან მისაღები თანხების მოცულობის მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 2.2 პროცენტს გაუტოლდა.

ფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან მისაღები თანხების მოცულობის მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 0.2 პროცენტია.

2009-2012 წლების შემოსულობების პროგნოზი

საშუალოგადიან პერიოდში საბიუჯეტო შემოსულობების პროგნოზული გათვლების გაკეთებისას გათვალისწინებულ იქნა ფისკალურ სფეროში მომხდარი ცვლილებები და მის მიერ გამოწვეული შესაძლო შედეგები. პროგნოზული გათვლებით, 2009-2012 წლებში, ზრდის ტენდენცია ექნება ნაერთ ბიუჯეტში მობილიზებული თანხების მოცულობას. (იხ. დანართი №3)

საპროგნოზო პერიოდში ყოველწლიურად შემოსავლების მოცულობა საშუალოდ 14 პროცენტით გაიზრდება. რაც შეეხება გადასახადებს, სავარაუდოდ მისი ყოველწლიური ნომინალური ზრდა 17 პროცენტის ფარგლებში იქნება მოსალოდნელი.

2009 წელს სავარაუდოდ 11.0 პროცენტით გაიზრდება *ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების საპროგნოზო* მაჩვენებლები წინა წელთან შედარებით. პროგნოზული გათვლებით ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების ზრდის ტენდენციას ექნება ადგილი 2010-2012 წლებშიც. 2009 წლისთვის *ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების საპროგნოზო* მაჩვენებლების მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 26.4 პროცენტს მიაღწევს.

2009 წელს *ნაერთი ბიუჯეტის გადასახადების* მოცულობის ზრდა 18.6 პროცენტის ფარგლებშია მოსალოდნელი, ხოლო მისი წილი მთლიანი შიდა პროდუქტის მიმართ 24.4 პროცენტს გაუტოლდება.

2010 წლისთვის საგადასახადო შემოსავლების მოცულობის წილი მშპ-თან მიმართებაში სავარაუდოდ შემცირდება 24.3 პროცენტამდე.

მშპ-სთან გადასახადების საპროგნოზო მაჩვენებლების შემცირება გამოწვეულია იმ გარემოებით, რომ საგადასახადო შემოსავლების პროგნოზირებისას გათვალისწინებულ იქნა საგადასახადო კოდექსში გასატარებელი ცვლილებები, კერძოდ, საშემოსავლო გადასახადის განაკვეთების შემცირება (2009 წელი - საშემოსავლო გადასახადი – 24.0%, პროცენტების და დივიდენდების სახით მიღებული შემოსავლის დასაბეგრი განაკვეთი – 9%, 2010 წელი - საშემოსავლო გადასახადი – 22.0%, პროცენტების და დივიდენდების სახით მიღებული შემოსავლის დასაბეგრი განაკვეთი – 7%, 2011 წელი - საშემოსავლო გადასახადი – 20.0%, პროცენტების და დივიდენდების სახით მიღებული შემოსავლის დასაბეგრი განაკვეთი – 5%, 2012 წელი - საშემოსავლო გადასახადი – 18.0%, პროცენტების და დივიდენდების სახით

მიღებული შემოსავლის დასაბეგრი განაკვეთი – 3%, 2013 წელი - საშემოსავლო გადასახადი – 15.0%, პროცენტების და დივიდენდების სახით მიღებული შემოსავლის დასაბეგრი განაკვეთი – 0%).

2009 წელს ნაერთი ბიუჯეტის **სხვა შემოსავლების** წილი მთლიანი შიდა პროდუქტის მიმართ სავარაუდოდ 1.2 პროცენტს გაუტოლდება.

2009 წელს ნაერთი ბიუჯეტის **არაფინანსური აქტივების** რეალიზაციიდან მისაღები თანხების მოცულობის მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 0.1 პროცენტს გაუტოლდება. წინა წელთან შედარებით შემცირება გამოწვეულია იმ გარემოებით, რომ „მომავალი თაობებისა და სტაბილური განვითარების ფონდების შესახებ“ და „შემოსულობების ბიუჯეტებს შორის განაწილების შესახებ“ საქართველოს კანონების შესაბამისად, სახელმწიფო ბიუჯეტის **არაფინანსური აქტივების** რეალიზაციიდან მიღებული შემოსულობები მიიმართება „მომავალი თაობებისა და სტაბილური განვითარების ფონდებში“ და არ პოვებს ასახვას სახელმწიფო ბიუჯეტში. ამდენად, 2009 წლის ნაერთ ბიუჯეტში გათვალისწინებულია მხოლოდ თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტის **არაფინანსური აქტივების** რეალიზაციიდან მისაღები თანხების მოცულობა.

ფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან მისაღები თანხების მოცულობის მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 0.1 პროცენტია.

2007 წლის გამოყოფილი ასიგნებების მოკლე მიმოხილვა

2007 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის გეგმიური მაჩვენებელი 2006 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს 1,4-ჯერ, ხოლო 2004 წლის მაჩვენებელს 1,9-ჯერ აღემატება. აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ სრულად შესრულდა წლიური საბიუჯეტო კანონის ფარგლებში აღებული ვალდებულებები.

2007 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილში მნიშვნელოვანი ყურადღება დაეთმო ქვეყნის სტრატეგიული მიმართულებების დაფინანსებას. ამ პერიოდში გატარებული ღონისძიებებიდან აღსანიშნავია შემდეგი:

- მნიშვნელოვანი სახსრები, 1 500.3 მლნ ლარი, მიმართულ იქნა ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის ამაღლებაზე. რომლის ფარგლებში განხორციელდა შემდეგი მნიშვნელოვანი ღონისძიებები: ეტაპობრივად მიმდინარეობდა რიგი სამხედრო მოსამსახურეების შრომის ანაზღაურების ზრდა, სპეციფიკიდან და შეიარაღებული ძალებისათვის მეტად საჭირო სპეციალობებიდან გამოდინარე, მოსამსახურეთათვის დაწესდა სპეციალური დანამატები, აგრეთვე მიმდინარეობდა ოფიცერთა საცხოვრებელი ბინების მშენებლობა, რის შედეგადაც მნიშვნელოვნად გაიზარდა სამხედრო სამსახურში ჩარიცხვის მსურველთა რაოდენობა. მიმდინარეობდა მოძველებული საბჭოთა შეიარაღების ჩანაცვლება ახალი თანამედროვე აღჭურვილობით; შეკეთდა, როგორც სამხედრო-საზღვაო ძალების, ისე სახმელეთო და საჰაერო ჯარების სამხედრო სპეცტექნიკა; ჩატარდა საველე სწავლება „მხედარი-2007“, ხოლო საქართველოს ტერიტორიულ წყლებში – საქართველოსა და საფრანგეთის საზღვაო ძალების ერთობლივი წვრთნა;

- საქართველოს თავდაცვის სამინისტროში მიმდინარეობდა ფართომასშტაბიანი რეფორმები NATO-ს სტანდარტებთან შესაბამისობის ღონისძიებებისათვის, როგორც შეიარაღებისა და ტექნიკის, ასევე სტრუქტურული და ორგანიზაციული მოწყობის მხრივ;

- საერთაშორისო ურთიერთობების გაღრმავების, განმტკიცებისა და საზღვარგარეთ საქართველოს დიპლომატიური ქსელის გაფართოების მიზნით გაიხსნა 4 ახალი საელჩო და ერთი გენერალური საკონსულო;

- გაიზარდა საზოგადოებრივი წესრიგსა და უსაფრთხოებაზე დაცვის უზრუნველყოფაზე გამოყოფილი სახსრები და 684.5 მლნ ლარი შეადგინა;

- მინიმალური სახელმწიფო პენსიის ოდენობა გაიზარდა 55 ლარამდე. აგრეთვე, მთელი ქვეყნის მასშტაბით დაიწყო შრომითი სტაჟის მიხედვით სახელმწიფო პენსიის დანამატების გაცემა;

- დაიწყო ხელმოკლე ოჯახებში დაბადებული ახალშობილების დახმარების მიზნობრივი სახელმწიფო პროგრამა „ღირსეული დასაწყისი“, რომლის ფარგლებშიც ხელმოკლე ოჯახებში დაბადებულ ყოველ ახალშობილ ბავშვზე გაიცა 1000 ლარი;

- სოციალური დახმარებების პროგრამის ფარგლებში საარსებო შემწეობის მიმღებ 89 000 ოჯახზე გაიცა შესაბამისი დახმარებები; აღწერილ იქნა დევნილთა კომპაქტური ჩასახლების 1764 ცენტრი, 64 ობიექტზე განხორციელდა სარეაბილიტაციო-სარემონტო სამუშაოები.

- ეკომიგრანტებისათვის ქვეყნის სხვადასხვა რაიონებში შეძენილ იქნა 187 საცხოვრებელი სახლი;

- მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფის მიზნით, საქართველოს მთავრობის მიერ, ქვეყნის მასშტაბით განხორციელდა საჯარო სკოლების პედაგოგებზე, პენსიონერებსა და სოციალურად დაუცველი ოჯახების წევრებზე 50-50 ლარის ღირებულების ელექტროენერჯისა და ბუნებრივი გაზის ვაუჩერების გაცემა, ხოლო მუნიციპალიტეტებში სოციალურად დაუცველ ოჯახებს გაეწიათ ერთჯერადი დახმარება საკვები პროდუქტების სახით. აგრეთვე, თითოეულ ოჯახს დაურიგდა 50 კილოგრამი ფქვილი;

- სულ ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სფეროებზე მიმართულ იქნა 1 018.2 მლნ ლარი, რომელიც 190.1 მლნ ლარით აღემატება 2006 წლის შესაბამის მაჩვენებელს;

- გაგრძელდა წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანების დაფარვა. 2007 წელს ამ მიზნით გამოყოფილი ასიგნებების ხარჯვამ შეადგინა 21.5 მლნ ლარი;

- ზამთრის პერიოდში საქართველოს მოსახლეობის სათბობი შეშით უზრუნველყოფის მიზნით „პრეზიდენტის პროგრამის 5 მ³ სათბობი შეშა თითოეულ ოჯახს“ ფარგლებში დაიბეჭდა შეშის მილიონი ვაუჩერი, ხოლო მოსახლეობაში დარიგდა დაახლოებით რვაასი ათასი ეგზემპლარი. ამასთან, გამოყოფილ იქნა სპეციალური ჭრის ტყეკაფები, გაცემულ იქნა 576,7 ათასი მ³ სათბობი შეშა;

- მკვეთრად გაუმჯობესდა პატიმართა და მსჯავრდებულთა ყოფითი პირობები, რაც გულისხმობს როგორც კვების ულუფის ნორმის ზრდას 80 ლარამდე და სამედიცინო სადაზღვევო მომსახურებაზე გადასვლას, ასევე ახალი სასჯელალსრულების დაწესებულებების მშენებლობასა და ავარიულ მდგომარეობაში მყოფი ძველი შენობების შეკეთება-მოღერნიზებას;

- პროგრამის „დასაქმება 2007: დასაქმება მცირე და საშუალო საწარმოების მხარდაჭერით,“ ფარგლებში ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს მიერ განხორციელდა ტურიზმის სექტორში მომუშავე მცირე და საშუალო ზომის 108 საწარმოს დაკრედიტება;

- პრეზიდენტის ნაციონალური პროგრამის „სასოფლო-სამეურნეო მანქანა-დანადგარების განახლების ხელშეწყობა“ ფარგლებში შეძენილ იქნა ტრაქტორები და სასოფლო-სამეურნეო მანქანა-დანადგარები, რომლებიც გადაეცა სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულ იურიდიულ/ფიზიკურ პირებს და მუნიციპალიტეტებს;

- სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული სამეურნეო სუბიექტებისა და ქონების განსახელმწიფოებრივების სტრატეგიის ფარგლებში ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს მიერ პრივატიზებულ იქნა 400-მდე ობიექტი და 156.5 ათასი ჰექტარი მიწის ნაკვეთი;

- მნიშვნელოვანი ღონისძიებები გატარდა ქვეყანაში ენერგეტიკის სექტორის სტაბილური განვითარებისა და ენერგეტიკული უსაფრთხოების უზრუნველყოფისათვის: სარეაბილიტაციო სამუშაოები დასრულდა ვარდნილჰესის №2, ლაჯანურჰესის №2 და ხრამჰესი-2-ის №2 ჰიდროაგრეგატზე; დამთავრდა „საკენიჰესის“ მშენებლობა, რომელიც სრულყოფილად მოამარაგებს კოდორის ხეობის სოფლებს; დამთავრდა კეხვიჰესის რეაბილიტაცია, რის შედეგადაც შესაძლებელი გახდა დიდი ლიახვის სოფლების ელექტრომომარაგება. აგრეთვე, სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსდა ელექტროენერჯით და ბუნებრივი გაზით მომარაგების უზრუნველყოფის ღონისძიებები, რის შედეგადაც განხორციელდა ქვეყნის ენერგოდეფიციტის დაბალანსება;

- საქართველოს საავტომობილო გზების ინფრასტრუქტურის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოსაყვანად ჩატარდა საერთაშორისო და შიდა მნიშვნელობის გზებზე სარეაბილიტაციო და პერიოდული შეკეთების სამუშაოები. მოეწყო ახალი ა/ბეტონის საფარი, ჩატარდა ერთმაგი და ორმაგი ზედაპირული დამუშავების სამუშაოები, შეკეთდა და აღდგენილ იქნა ხიდები, მიწები, გზაგამტარები და სხვა. სულ საგზაო სამუშაოები შესრულებულია 570 კმ სიგრძის საავტომობილო გზებზე;

- ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებაში ერთ მოსწავლეზე გათვლილმა ფინანსურმა ნორმატივმა 235 ლარიდან მიაღწია 300 ლარს. შესაბამისად, მასწავლებელთა საბაზო ხელფასმა განიცადა ცვლილება და 125 ლარიდან მიაღწია 195 ლარს;

- აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის პედაგოგების ფინანსური მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში ფინანსური დახმარება გაეწია გალის რაიონის სკოლების 800-მდე მუშაკს და ცხინვალის რეგიონის თიღვის, ერედვისა და ქურთის თემის საჯარო სკოლების 550-მდე მუშაკს;

- პრეზიდენტის ნაციონალური პროგრამის „საგანმანათლებლო დაწესებულებების რეაბილიტაცია“ ფარგლებში გრძელდებოდა სკოლების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, მოეწყო სპორტული მოედნები. გაიხსნა პროფესიული სწავლების 9 ცენტრი, პირველკლასელებს გადაეცათ სასკოლო ფორმები, ჩანთები და სახელმძღვანელოები, დარიგდა სასკოლო და სპორტული ინვენტარი, დახმარება აგრეთვე გაეწიათ საზღვარგარეთ არსებულ ქართულ სკოლებს;

- ქ. ქობულეთში 200-მდე ობოლი და მშობელთა მზრუნველობას მოკლებული ბავშვების დასვენება დააფინანსა სახელმწიფომ;

- „უსაფრთხო სკოლა“ პროგრამის ფარგლებში გატარდა შესაბამისი ღონისძიებები სკოლებში უსაფრთხო სასწავლო-აღმზრდელობითი გარემოს შექმნის უზრუნველსაყოფად;

- საქართველოს რეგიონებში აღდგა სპორტული კომპლექსები, შეიქმნა ახალი მულტიფუნქციური სამოყვარულო სპორტული მოედნები და დარბაზები, ხელოვნური საფარით მოეწყო 50-მდე მინისაფეხბურთო მოედანი;

- განხორციელდა მთელი რიგი სახელოვნებო და სასპორტო საგანმანათლებლო დაწესებულებების რეორგანიზაცია; საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებად დაფუძნდა 300-მდე სახელოვნებო და სასპორტო სკოლა, ხოლო სამუზეუმო რეფორმის ფარგლებში - 8 მუზეუმ-ნაკრძალი და 11 მუზეუმი;

- სრული რეაბილიტაცია ჩატარდა ცალკეულ მუზეუმებს, ათეულობით ძეგლს, მათ შორის ისტორიულ დასახლებებს თუშეთში. სიღნაღის შემდეგ დაიწყო ქ. ქუთაისის ისტორიული ნაწილის რეაბილიტაციის პროგრამა;

- სახელმწიფო ფინანსების აღრიცხვის სისტემის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად შემუშავდა და დამტკიცდა საერთაშორისო სავალუტო ფონდის 2001 წლის მეთოდოლოგიის (GFSM-2001) საფუძველზე მომზადებული საბიუჯეტო კლასიფიკაცია, რომლის სრული გამოყენებითაც შემუშავდა „საქართველოს 2008 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონი. აღნიშნულ საბიუჯეტო კლასიფიკაციასთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით ცვლილებები იქნა შეტანილი „სახელმწიფო ხაზინის მომსახურებაზე მყოფი ორგანიზაციების მიერ გადახდების განხორციელების წესის შესახებ“ და ბიუჯეტის

შემოსავლების აღრიცხვის ინსტრუქციებში. აგრეთვე, GFSM-2001-ის შესაბამისად შემუშავდა სახელმწიფო სექტორში ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების ახალი მეთოდოლოგია დარიცხვის მეთოდის საფუძველზე – IPSAS-ის ელემენტების გამოყენებით.

- გატარდა სამუშაოები ელექტრონული ხაზინის, ხაზინის მომსახურებაზე მყოფ ორგანიზაცია-დაწესებულებებთან ელექტრონული საგადახდელო დოკუმენტაციის გაცვლის პროექტის მოსამზადებლად;

- ადგილობრივი თვითმმართველობის გაძლიერებისა და საქართველოს მთელი ტერიტორიის თანაბარი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების მიზნით შემუშავდა და დამტკიცდა ახალი გამოთანაბრებითი ტრანსფერის ფორმულა, რომელიც აგებულია ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტების ხარჯების გამოთანაბრების პრინციპზე;

2009-2012 წლებისათვის გათვალისწინებული ასიგნებანი ძირითადი კატეგორიების ჭრილში

ნაერთი ბიუჯეტი

ბიუჯეტის ასიგნებების მოცულობის განსაზღვრას საფუძველად დაედო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად განხორციელებული მაკროეკონომიკური პარამეტრების პროგნოზი.

მაკროეკონომიკური გათვლების შესაბამისად ნაერთი ბიუჯეტის ხარჯების პროგნოზმა მშპ-ს მიმართ 2009 წლისათვის შეადგინა 21.4 პროცენტი, 2010 წლისათვის - 21.0 პროცენტის, 2011 წლისათვის – 20.6 პროცენტის, ხოლო 2012 წლისათვის – 19.8 პროცენტის დონეზე.

ნაერთი ბიუჯეტის არაფინანსური აქტივების ზრდა 2009-2012 წლებისათვის საანგარიშო პერიოდის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში განსაზღვრულია 4.7 პროცენტის დონეზე.

ნაერთი ბიუჯეტის ფინანსური აქტივების ზრდა 2009 წლისათვის საანგარიშო პერიოდის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში განსაზღვრულია 0.4 პროცენტის, 2010 წლისათვის - 0.3 პროცენტის, ხოლო 2011-2012 წლებისათვის - 0.2 პროცენტის დონეზე.

ნაერთი ბიუჯეტის ვალდებულებების დაფარვა 2009 წლისათვის საანგარიშო პერიოდის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში განსაზღვრულია 0.7 პროცენტით, 2010-2012 წლებისათვის - 0.4 პროცენტით.

სახელმწიფო ბიუჯეტი

სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯები 2009 წლისათვის საანგარიშო პერიოდის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში განსაზღვრულია 20.8 პროცენტის, 2010 წლისათვის - 20.5 პროცენტის, 2011 წლისათვის - 20.3 პროცენტის, ხოლო 2012 წლისათვის - 19.7 პროცენტის დონეზე.

სახელმწიფო ბიუჯეტის არაფინანსური აქტივების ზრდა 2009-2012 წლებისათვის საანგარიშო პერიოდის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში განსაზღვრულია 3.8 პროცენტის დონეზე.

სახელმწიფო ბიუჯეტის ფინანსური აქტივების ზრდა 2009 წლისათვის საანგარიშო პერიოდის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში განსაზღვრულია 0.4 პროცენტის, 2010 წლისათვის - 0.3 პროცენტის, 2011 წლისათვის - 0.2 პროცენტის, ხოლო 2012 წლისათვის - 0.2 პროცენტის დონეზე.

სახელმწიფო ბიუჯეტის ვალდებულებების დაფარვა 2009 წლისათვის საანგარიშო პერიოდის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში განსაზღვრულია 0.7 პროცენტით, 2010-2012 წლებისათვის - 0.4 პროცენტით.

ადგილობრივი ბიუჯეტები

ადგილობრივი ბიუჯეტების ხარჯები 2009 წლისათვის საანგარიშო პერიოდის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში განსაზღვრულია 2.7 პროცენტის, 2010 წლისათვის - 2.7 პროცენტის, 2011 წლისათვის - 2.7 პროცენტის, ხოლო 2012 წლისათვის - 2.5 პროცენტის დონეზე.

ადგილობრივი ბიუჯეტების არაფინანსური აქტივების ზრდა 2009-2012 წლებისათვის საანგარიშო პერიოდის მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში განსაზღვრულია 0.9 პროცენტის დონეზე.

სახელმწიფო ვალის სტრატეგია

საგარეო ვალის მდგრადობა და სტრატეგია

საგარეო ვალის მომსახურებისათვის 2009-2012 წლებში სავარაუდოდ საჭირო ფინანსური რესურსი ნაჩვენებია ქვემოთ მოყვანილ ცხრილში, რომელიც ეფუძნება:

- 2008 წლის დასაწყისისთვის მოქმედ სასესხო შეთანხმებებს, მათ შორის 2001 და 2004 წლებში პარიზის კლუბში საქართველოს ვალის რესტრუქტურირებისას კრედიტორებთან მიღწეული პირობების შესაბამისად გაფორმებულ ორმხრივ შეთანხმებებს;
- დაშვებას, რომ 2008 წელს სრულად დაიფარება თურქმენეთისადმი საქართველოს ვალის ძირითადი თანხის ნაშთი და მიღებული იქნება გადაწყვეტილება საპროცენტო თანხის დაფარვასთან დაკავშირებით;
- დაშვებას, რომ 2008 წელს შესრულდება “ევროკავშირის განსაკუთრებული ფინანსური დახმარების პროგრამის” ყველა პირობა;
- დაშვებას, რომ ყაზახეთისადმი საქართველოს ვალის რესტრუქტურირება და შემდგომი მომსახურება განხორციელდება პარიზის კლუბის პირობებით, მათ შორის 2008-2009 წლებში სრულად დაიფარება 2008 წლის დასაწყისისთვის დაგროვილი ვადაგადაცილებული ვალდებულებები;
- საგარეო ვალის მომსახურებისათვის (პროცენტი) 2009-2012 წლებში საჭირო საბიუჯეტო რესურსს, 2008 წლის აპრილში საქართველოს მიერ სახელმწიფო ფასიანი ქარაღების (ევროობლიგაციები) გამოშვებით წარმოქმნილი ვალდებულებების მომსახურებისათვის.

2006-2012 წლებში საგარეო ვალდებულებებით წარმოქმნილი საბიუჯეტო ხარჯები

მლნ. ლარი

დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ. პროგნ.	2010წ. პროგნ.	2011წ. პროგნ.	2012წ. პროგნ.
საგარეო ვალის მომსახურება	270.4	170.6	227.1	205.6	185.0	194.0	190.7
პროცენტულად მშპ-ს მიმართ	2.0%	1.0%	1.2%	0.9%	0.7%	0.6%	0.5%
<i>მ.შ. ძირითადი თანხა</i>	234.4	131.7	114.4	92.6	87.1	98.6	97.9
<i>პროცენტი</i>	36.0	38.9	112.7	113.0	97.9	95.4	92.8
საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებში საქართველოს მონაწილეობიდან გამომდინარე ვალდებულებები	0.0	5.7	7.7	5.2	3.9	3.5	3.5

საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებში საქართველოს გაწვევრიანებისა და თანამშრომლობის შედეგად (აზიის განვითარების ბანკი, ევროსაბჭოს განვითარების ბანკი, ევროპის საინვესტიციო ბანკი და სხვა) გაიზრდება საგარეო საკრედიტო რესურსი (მ.შ. შეღავათიანი), რომელიც 2009-2012 წლებში ძირითადად მოხმარდება საქართველოს მთავრობის პროგრამით განსაზღვრული ამოცანების შესრულებას.

საქართველოს სახელმწიფო საგარეო ვალის პარამეტრების მაკროეკონომიკურ პარამეტრებთან შედარება გვიჩვენებს, რომ საქართველოს საგარეო ვალის მდგრადობა 2009-2012 წლებში შენარჩუნებულ იქნება.

საშინაო ვალის მდგრადობა და სტრატეგია

- „საქართველოს მთავრობისა და საქართველოს ეროვნული ბანკის შეთანხმების შესაბამისად ეროვნული ბანკის მიმართ არსებული დავალანების ნაწილის ყოველწლიურად დაფარვა;

- ე/წ. „ისტორიული ვალების“ სრული ინვენტარიზაცია და მისი შედეგების ანალიზიდან გამომდინარე, ანაზღაურების მექანიზმის შემუშავება;

2006-2012 წლებში საშინაო ვალდებულებებით წარმოქმნილი საბიუჯეტო ხარჯები

	<i>მლნ ლარი</i>						
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ. პროგნ.	2010წ. პროგნ.	2011წ. პროგნ.	2012წ. პროგნ.
საშინაო ვალის მომსახურება	84.9	78.6	85.0	89.3	87.4	86.1	84.3
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.6%	0.5%	0.4%	0.4%	0.3%	0.3%	0.2%
მ.შ. ძირითადი თანხა	20.4	20.0	30.0	35.0	35.0	35.0	35.0
პროცენტი	64.5	58.6	55.0	54.3	52.4	51.1	49.3

• 2030 წლის 16 მარტამდე განხორციელდება ეროვნული ბანკის მიმართ მთავრობის დავალიანების სრულად დაფარვა.

ბიუჯეტის ასიგნებების მიმართულება ფუნქციონალურ ჭრილში (2009-2012)

საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება

- საერთაშორისო ურთიერთობათა სისტემაში საქართველოს როლის ზრდა და ურთიერთთანამშრომლობის გაუმჯობესება;
- უსაფრთხო, შეძლებული და დემოკრატიული ქვეყნის ჩამოყალიბებაში ხელშეწყობა;
- დიპლომატიური არეალის გაფართოება;
- დევნილთა უსაფრთხო დაბრუნება;
- მიგრაციული პროცესების მიმართ ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

თავდაცვა

- NATO-ში ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა;
- თავდაცვის სისტემის მართვის გაუმჯობესება.
- შეარაღებული ძალების საბრძოლო შესაძლებლობების ამაღლება;

საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

- საზოგადოებრივი წესრიგისა და სახელმწიფო უსაფრთხოების დაცვა;
- სახელმწიფო საზღვრის უსაფრთხოების დაცვა;
- ეროვნული საგანძურისა და დიპლომატიური წარმომადგენლობების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა;
- სახელმწიფო მატერიალური მარაგის შენახვა და მომსახურება, ახალი სტრატეგიული მარაგის შექმნა.
- სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სისტემის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა;
- სააღსრულებო სისტემის ეფექტიანი მუშაობა და თანამედროვე სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანა;
- ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოსა და საერთაშორისო არბიტრაჟებში სახელმწიფო წარმომადგენლობის უზრუნველყოფა;
- საექსპერტო საქმიანობის ორგანიზება და წარმოება ექსპერტიზის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად.

ეკონომიკური საქმიანობა

- ქვეყნის ინფრასტრუქტურის განვითარება;
- ქვეყანაში საგარეო ვაჭრობის გაუმჯობესება, უცხოური ინვესტიციების გაზრდა, ტურიზმის განვითარება;
- კერძო სამეწარმეო სექტორის ხელისშეწყობა;
- ეკონომიკის ლიბერალიზაცია;
- სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის განვითარება;
- მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარება და ფალსიფიკაციასთან ბრძოლა;
- სასურსათო უსაფრთხოებისა და ხარისხის უზრუნველყოფის უზრუნველყოფა;
- სატყეო სექტორის მმართველობაში რეფორმის დანერგვის გაგრძელება;
- ჰიდრო და სხვა განახლებადი ენერჯის მშენებლობა-რეაბილიტაცია;
- ელექტროგადაცემის საშუალებების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;
- ბუნებრივი გაზის გადაცემის ინფრასტრუქტურის მშენებლობა;

გარემოს დაცვა

- წყლის რესურსების სააუზო მართვის სისტემაზე გადასვლა;
- გარემოს დაცვის სისტემის სრულყოფა;
- გარემოს მონიტორინგისა და პროგნოზირების სისტემის სრულყოფა.

საბინაო-კომუნალური მეურნეობა

- სასმელი წყლის მიწოდების და საკანალიზაციო სისტემების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;
- გაზმომარაგების სისტემების შექმნა-რეკონსტრუქცია;
- საბინაო-კომუნალური მომსახურების სფეროში მომხმარებლის მიერ მომსახურების საფასურის გადახდის მოწესრიგება;

ჯანმრთელობის დაცვა

- სამედიცინო მომსახურებაზე ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება;
- სამედიცინო მომსახურების ხარისხის და ხარისხიან მომსახურებაზე გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება;

დასვენება, კულტურა და რელიგია

- კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა რეაბილიტაცია, სისტემატიზაცია-დოკუმენტირებისა და პოპულარიზაცია;
- სამუზეუმო რეფორმა;
- სახელოვნებო და სასპორტო სისტემის რეფორმა.

განათლება

- საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განახლების დასრულება, ინსტიტუციური მოწყობის და მართვის დეცენტრალიზებული პროცესების სრულყოფა, განათლების სექტორში დასაქმებულთა სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება;
- ხარისხიანი განათლების მიღების უზრუნველყოფა, ერთიან ევროპულ და ევროატლანტიკურ საგანმანათლებლო სივრცეში ჩართვა;
- შრომის ბაზარზე ორიენტირებული მოქნილი პროფესიული განათლების სისტემის განვითარება, სასწავლო პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენება.

სოციალური დაცვა

- მოსახლეობის უმუშევრობის, სიღარიბის შემცირება;
- საპენსიო პაკეტის 100 აშშ დოლარამდე გაზრდა;
- სამხედრო მოსამსახურეთა და სამოქალაქო პირთა სოციალური პირობების გაუმჯობესება;
- დევნილთა საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება;
- საზღვარგარეთ მყოფი საქართველოს მოქალაქეების დაცვა;

დანართი 1 ძირითადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების ცხრილები

ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორები

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	ფაქტ.	ფაქტ.	წინასწ.	მოსალოდ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.
(პროცენტული ცვლილება წინა წელიდან თუ სხვაგვარად არ არის მითითებული)								
ეროვნული შემოსავალი და ფასები								
ნომინალური შშმ	18.3%	18.7%	23.3%	16.1%	19.9%	18.8%	17.7%	16.1%
რეალური შშმ	9.6%	9.4%	12.4%	7.5%	10.0%	9.5%	9.0%	8.5%
ნომინალური შშმ, მლნ ლარი	11621.0	13789.9	16998.6	19736.7	23666.2	28118.9	33104.0	38433.8
შშმ ერთ სულ მოსახლეზე, აშშ დოლარი	1478.4	1758.7	2315.4	2994.0	3846.5	4847.2	5884.9	6940.9
ინვესტიციები, მლნ ლარი	3982.1	4559.4	6403.0	7153.6	8483.6	10114.4	11972.8	13998.1
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი, საშუალო პერიოდის განმავლობაში	8.3%	9.2%	9.3%	8.0%	9.0%	8.5%	8.0%	7.0%
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი, პერიოდის ბოლოს	6.2%	8.8%	11.0%	8.0%	9.0%	8.5%	8.0%	7.0%
შშმ-ს დეფლატორი	7.9%	8.5%	9.6%	8.0%	9.0%	8.5%	8.0%	7.0%
ნაერთი ბიუჯეტი								
გადასახადები და სოციალური შენატანები	24.8%	30.6%	39.4%	11.0%	18.6%	18.2%	17.5%	13.5%
გადასახადები	29.6%	33.5%	38.6%	32.9%	18.6%	18.2%	17.5%	13.5%
ხარჯები და არა ფინანსური აქტივების ზრდა	51.4%	31.9%	44.9%	5.4%	2.4%	16.9%	16.0%	12.7%
ხარჯები	50.4%	31.5%	38.7%	16.7%	1.9%	16.5%	15.7%	11.9%
საგარეო სექტორი								
ექსპორტი	33.8%	17.9%	25.7%	28.0%	28.5%	29.3%	27.9%	26.5%
საქონელი	36.0%	13.1%	25.9%	29.4%	29.5%	30.3%	27.7%	25.5%
მომსახურება	29.4%	28.0%	25.4%	25.5%	26.5%	27.2%	28.2%	28.5%
იმპორტი	33.9%	33.9%	32.8%	28.5%	24.4%	21.7%	19.0%	18.0%
საქონელი	34.8%	38.0%	34.2%	29.2%	24.5%	21.8%	19.0%	18.0%
მომსახურება	30.1%	16.2%	25.2%	24.1%	23.6%	21.1%	19.0%	17.9%
ფული და კრედიტი (პერიოდის ბოლოს)								
სარეზერვო ფული	19.7%	19.1%	25.6%	19.3%	22.2%	21.3%	20.8%	20.5%
ფართო ფული M3	26.4%	39.3%	49.6%	23.8%	27.8%	26.5%	25.9%	25.4%
ფართო ფული M2	26.5%	29.8%	53.5%	30.3%	30.9%	29.0%	26.4%	25.0%
ფულის მიმოქცევის სინქსი								
M3	6.1	5.2	4.3	4.0	3.8	3.5	3.3	3.1
M2	10.9	9.9	8.0	7.1	6.5	6.0	5.6	5.2
ფულის მულტიპლიკატორი								
M3	1.91	2.23	2.66	2.76	2.88	3.01	3.13	3.26
M2	1.07	1.16	1.42	1.55	1.66	1.77	1.85	1.92
მთლიანი საერთაშორისო რეზერვები*								
ერთი თვის საშუალო იმპორტის ჯერადი	1.7	2.5	2.9	2.6	2.8	2.9	3.0	3.1
მლნ აშშ დოლარი	475.1	930.8	1412.6	1624.6	2152.3	2745.1	3405.2	4172.5
საპროცენტო განაკვეთები (ეროვნულ ვალუტაში), პროცენტი								
სესხებზე	20.7%	19.8%	21.1%	19.9%	20.1%	19.3%	18.2%	16.4%
დეპოზიტებზე	8.0%	10.1%	10.2%	10.3%	9.9%	9.3%	9.0%	8.6%
(პროცენტულად შშმ-სთან თუ სხვაგვარად არ არის მითითებული)								
რეალური სექტორი								
ინვესტიციები	34.3%	33.1%	37.7%	36.2%	35.8%	36.0%	36.2%	36.4%
ნაერთი ბიუჯეტი								
შემოსავლები	24.2%	26.8%	29.3%	28.5%	26.4%	25.8%	25.5%	24.8%
გადასახადები და სოციალური შენატანები	20.8%	22.8%	25.8%	24.7%	24.4%	24.3%	24.3%	23.7%
გადასახადები	17.1%	19.2%	21.6%	24.7%	24.4%	24.3%	24.3%	23.7%
სოციალური შენატანები	3.7%	3.6%	4.2%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
ხარჯები და არა ფინანსური აქტივების შექმნა	25.8%	28.6%	33.6%	30.5%	26.1%	25.7%	25.3%	24.5%
ხარჯები	20.1%	22.2%	25.0%	25.2%	21.4%	21.0%	20.6%	19.8%
არა ფინანსური აქტივების შექმნა	5.7%	6.4%	8.6%	5.4%	4.7%	4.7%	4.7%	4.7%
საოპერაციო საღდი	4.1%	4.5%	4.2%	3.3%	5.0%	4.9%	4.9%	4.9%
მთლიანი საღდი	2.2%	3.4%	0.8%	0.1%	0.4%	0.2%	0.2%	0.2%
საგარეო სექტორი								
სავაჭრო ბალანსი	-18.9%	-26.2%	-28.2%	-28.2%	-26.5%	-24.3%	-22.2%	-20.8%
მომდინარე ანგარიშის ბალანსი								
ტრანსფერების გარეშე	-16.4%	-22.0%	-25.8%	-26.1%	-23.6%	-20.4%	-17.1%	-14.6%
ტრანსფერების ჩათვლით	-10.8%	-15.3%	-19.0%	-18.9%	-16.6%	-13.6%	-10.4%	-8.0%
სახელმწიფო ვალდებულებები								
მიჯარობის ვალი პროცენტულად შშმ-სთან	40.0%	32.0%	25.5%	24.8%	20.1%	16.5%	13.9%	11.9%
საგარეო ვალი პროცენტულად შშმ-სთან	26.8%	21.1%	16.8%	17.4%	14.1%	11.6%	9.8%	8.4%
საგარეო ვალი პროცენტულად ექსპორტთან	80.2%	66.5%	55.8%	57.8%	46.4%	36.8%	29.3%	23.5%
საგარეო ვალის მომსახურება პროცენტულად ექსპორტთან	5.1%	6.0%	3.2%	3.7%	2.8%	2.1%	1.7%	1.4%
საგარეო ვალი პროცენტულად ბიუჯეტის შემოსავლებთან	110.7%	78.7%	57.3%	61.2%	53.3%	44.9%	38.4%	34.1%
საშინაო ვალი პროცენტულად შშმ-სთან	13.2%	11.0%	8.8%	7.4%	6.0%	4.9%	4.1%	3.4%
მიჯარობის ვალი პროცენტულად ბიუჯეტის შემოსავლებთან	165.3%	119.6%	87.3%	87.2%	76.2%	64.0%	54.5%	48.0%
საგარეო ვალის მომსახურება პროცენტულად ბიუჯეტის შემოსავლებთან	7.1%	7.3%	3.4%	4.0%	3.3%	2.5%	2.3%	2.0%

* განსხვავება ეროვნული ბანკის მონაცემებთან გამოწვეულია იმით, რომ საერთაშორისო რეზერვებში გათვალისწინებულია ეროვნული ბანკის "სხვა უცხოური აქტივები" შენიშვნა: განაგარიშები გაკეთებულია მაკროეკონომიკური მოდელის გამოყენებით და მონაცემების თავსებადობის უზრუნველყოფის მიზნით, გასული პერიოდის ზოგირით სტატისტიკური მონაცემი კორექტირებულია

ეროვნული ანგარიშები

	2005 ფაქტ.	2006 ფაქტ.	2007 წინასწ.	2008 მოსალოდ.	2009 პროგნ.	2010 პროგნ.	2011 პროგნ.	2012 პროგნ.
(მლნ ლარი)								
სამომხმარებლო ხარჯები	9709.6	12560.9	15053.8	17745.2	20940.8	24089.4	27378.4	30752.9
მთავრობა	1113.7	1332.2	2257.2	2555.0	2396.0	2852.0	3335.0	3675.0
კერძო	8596.0	11228.7	12796.5	15190.2	18544.8	21237.4	24043.4	27077.9
ინვესტიციები	3982.1	4559.4	6403.0	7153.6	8483.6	10114.4	11972.8	13998.1
მთავრობა	660.2	879.0	1465.2	1061.0	1112.0	1322.0	1556.0	1806.0
კერძო	3321.9	3680.4	4937.8	6092.6	7371.6	8792.4	10416.8	12192.1
ექსპორტი	3921.9	4532.1	5357.2	6158.5	7384.2	9000.5	11162.5	13900.7
საქონელი	2665.7	2956.2	3498.8	4064.6	4912.5	6035.5	7476.1	9237.8
მომსახურება	1256.2	1576.0	1858.4	2093.9	2471.7	2965.0	3686.4	4662.8
იმპორტი	5992.7	7862.6	9815.4	11320.8	13142.4	15085.4	17409.7	20217.9
საქონელი	4861.2	6573.8	8297.7	9629.6	11191.5	12857.1	14838.0	17232.4
მომსახურება	1131.4	1288.7	1517.7	1691.1	1950.9	2228.4	2571.7	2985.5
მთლიანი შიდა პროდუქტი	11621.0	13789.9	16998.6	19736.7	23666.2	28118.9	33104.0	38433.8
წმინდა ფაქტორული შემოსავლები	166.8	294.0	71.7	17.1	171.3	348.4	590.1	692.0
მთავრობა	-38.5	-36.0	-38.9	-113.0	-113.0	-98.0	-95.0	-93.0
კერძო	205.3	330.0	110.5	130.1	284.3	446.4	685.1	785.0
მთლიანი ეროვნული პროდუქტი	11787.7	14083.9	17070.3	19753.8	23837.5	28467.4	33694.1	39125.8
ტრანსფერები უცხოეთიდან	655.0	935.0	1173.9	1420.4	1668.2	1933.0	2237.3	2563.3
მთავრობა	104.5	167.6	102.1	176.0	176.0	160.0	150.0	140.0
კერძო	550.5	767.4	1071.8	1244.4	1492.2	1773.0	2087.3	2423.3
მთლიანი ეროვნული განკარგავდი შემოსავალი	12442.7	15018.9	18244.2	21174.2	25505.7	30400.3	35931.4	41689.1
კერძო განკარგავდი შემოსავალი	10846.9	13053.5	15255.0	17959.2	21921.7	26164.3	30955.4	36111.1
მთლიანი დანაზოგები	3982.0	4559.5	6403.2	7153.6	8483.6	10114.4	11972.8	13998.1
ეროვნული დანაზოგები	2728.4	2451.2	3176.9	3421.0	4554.9	6298.9	8539.0	10920.2
მთავრობა	477.4	626.4	718.4	652.0	1178.0	1372.0	1627.0	1887.0
კერძო	2251.0	1824.7	2458.5	2769.0	3376.9	4926.9	6912.0	9033.2
საგარეო დანაზოგები (მიმდ. ანგ. დეფიციტი)	1253.6	2108.3	3226.3	3732.6	3928.7	3815.5	3433.8	3077.9
მემორანდუმის მუხლები								
მშპ-ს ზრდა, %	9.6%	9.4%	12.4%	7.5%	10.0%	9.5%	9.0%	8.5%
მშპ ერთ სულ მოსახლეზე, აშშ დოლარი	1478.4	1758.7	2315.4	2994.0	3846.5	4847.2	5884.9	6940.9
მშპ-ს დეფლატორი (2001 = 100)	128.0%	138.9%	152.3%	164.5%	179.3%	194.6%	210.2%	224.9%
პროცენტული ცვლილება, %	7.9%	8.5%	9.6%	8.0%	9.0%	8.5%	8.0%	7.0%
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი (2001 = 100)	127.9%	139.6%	152.6%	164.8%	179.6%	194.9%	210.5%	225.2%
პროცენტული ცვლილება, %	8.3%	9.2%	9.3%	8.0%	9.0%	8.5%	8.0%	7.0%
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი, პერიოდის ბოლოს	131.3%	142.9%	158.6%	171.3%	186.7%	202.5%	218.7%	234.0%
პროცენტული ცვლილება, %	6.2%	8.8%	11.0%	8.0%	9.0%	8.5%	8.0%	7.0%
საპროცენტო განაკვეთი სესხებზე (ეროვნულ ვალუტაში), %	20.7%	19.8%	21.1%	19.9%	20.1%	19.3%	18.2%	16.4%
საპროცენტო განაკვეთი დეპოზიტებზე (ეროვნულ ვალუტაში), %	8.0%	10.1%	10.2%	10.3%	9.9%	9.3%	9.0%	8.6%
საპროცენტო განაკვეთების განფენა, %	12.8%	9.7%	10.9%	9.7%	10.2%	9.9%	9.2%	7.8%

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	ფაქტ.	ფაქტ.	წინასწ.	მოსალოდ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.
(რეალური, მლნ ლარი, 2001=100)								
სამომხმარებლო ხარჯები	7592.8	8994.9	9867.3	10769.9	11659.9	12362.3	13009.4	13656.9
მთავრობა	870.9	954.0	1479.6	1550.7	1334.1	1463.6	1584.7	1632.0
კერძო	6721.9	8040.9	8387.7	9219.2	10325.8	10898.7	11424.7	12024.9
ინვესტიციები	3113.9	3265.0	4197.0	4341.7	4723.7	5190.6	5689.1	6216.3
მთავრობა	516.3	629.5	960.4	643.9	619.2	678.4	739.4	802.0
კერძო	2597.7	2635.5	3236.6	3697.7	4104.5	4512.1	4949.8	5414.3
ექსპორტი	3063.3	3262.2	3517.3	3743.7	4117.7	4625.6	5311.4	6181.3
საქონელი	2082.1	2127.8	2297.2	2470.8	2739.4	3101.8	3557.3	4107.8
მომსახურება	981.2	1134.4	1220.1	1272.9	1378.3	1523.8	1754.1	2073.4
იმპორტი	4693.1	5596.3	6421.1	6857.7	7304.0	7727.4	8258.2	8964.0
საქონელი	3807.1	4679.0	5428.2	5833.2	6219.8	6585.9	7038.4	7640.3
მომსახურება	886.1	917.3	992.9	1024.4	1084.2	1141.5	1219.9	1323.7
მთლიანი შიდა პროდუქტი	9076.9	9925.8	11160.6	11997.6	13197.3	14451.1	15751.7	17090.6
წმინდა ფაქტორული შემოსავლები	130.3	211.6	47.1	10.4	95.5	179.1	280.8	307.7
მთავრობა	-30.1	-25.9	-25.5	-68.7	-63.0	-50.4	-45.2	-41.4
კერძო	160.3	237.5	72.6	79.1	158.6	229.4	326.0	349.1
მთლიანი ეროვნული პროდუქტი	9207.1	10137.4	11207.6	12008.0	13292.9	14630.2	16032.5	17398.3
ტრანსფერები უცხოეთიდან	511.6	673.0	770.7	863.5	930.3	993.4	1064.6	1139.9
მთავრობა	81.6	120.6	67.0	107.0	98.1	82.2	71.4	62.3
კერძო	430.0	552.4	703.7	756.5	832.1	911.2	993.2	1077.6
მთლიანი ეროვნული განკარგავდი შემოსავალი	9718.7	10810.4	11978.3	12871.5	14223.2	15623.6	17097.1	18538.2
კერძო განკარგავდი შემოსავალი	8472.3	9395.7	10015.8	10917.1	12224.6	13446.6	14729.3	16057.8
მთლიანი დანაზოგები	3110.2	3281.8	4204.0	4348.6	4730.8	5198.1	5697.0	6224.6
ეროვნული დანაზოგები	2131.1	1764.3	2085.8	2079.6	2540.0	3237.2	4063.1	4856.0
მთავრობა	372.9	450.9	471.7	396.3	656.9	705.1	774.2	839.1
კერძო	1758.2	1313.4	1614.1	1683.2	1883.1	2532.1	3288.9	4016.9
საგარეო დანაზოგები (მიმდ. ანგ. დეფიციტი)	979.1	1517.5	2118.2	2269.0	2190.8	1960.9	1633.9	1368.7

(პროცენტულად მშპ-სთან)

სამომხმარებლო ხარჯები	83.6%	91.1%	88.6%	89.9%	88.5%	85.7%	82.7%	80.0%
მთავრობა	9.6%	9.7%	13.3%	12.9%	10.1%	10.1%	10.1%	9.6%
კერძო	74.0%	81.4%	75.3%	77.0%	78.4%	75.5%	72.6%	70.5%
ინვესტიციები	34.3%	33.1%	37.7%	36.2%	35.8%	36.0%	36.2%	36.4%
მთავრობა	5.7%	6.4%	8.6%	5.4%	4.7%	4.7%	4.7%	4.7%
კერძო	28.6%	26.7%	29.0%	30.9%	31.1%	31.3%	31.5%	31.7%
ექსპორტი	33.7%	32.9%	31.5%	31.2%	31.2%	32.0%	33.7%	36.2%
საქონელი	22.9%	21.4%	20.6%	20.6%	20.8%	21.5%	22.6%	24.0%
მომსახურება	10.8%	11.4%	10.9%	10.6%	10.4%	10.5%	11.1%	12.1%
იმპორტი	51.6%	57.0%	57.7%	57.4%	55.5%	53.6%	52.6%	52.6%
საქონელი	41.8%	47.7%	48.8%	48.8%	47.3%	45.7%	44.8%	44.8%
მომსახურება	9.7%	9.3%	8.9%	8.6%	8.2%	7.9%	7.8%	7.8%
მთლიანი შიდა პროდუქტი	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
წმინდა ფაქტორული შემოსავლები	1.4%	2.1%	0.4%	0.1%	0.7%	1.2%	1.8%	1.8%
მთავრობა	-0.3%	-0.3%	-0.2%	-0.6%	-0.5%	-0.3%	-0.3%	-0.2%
კერძო	1.8%	2.4%	0.7%	0.7%	1.2%	1.6%	2.1%	2.0%
მთლიანი ეროვნული პროდუქტი	101.4%	102.1%	100.4%	100.1%	100.7%	101.2%	101.8%	101.8%
ტრანსფერები უცხოეთიდან	5.6%	6.8%	6.9%	7.2%	7.0%	6.9%	6.8%	6.7%
მთავრობა	0.9%	1.2%	0.6%	0.9%	0.7%	0.6%	0.5%	0.4%
კერძო	4.7%	5.6%	6.3%	6.3%	6.3%	6.3%	6.3%	6.3%
მთლიანი ეროვნული განკარგავდი შემოსავალი	107.1%	108.9%	107.3%	107.3%	107.8%	108.1%	108.5%	108.5%
კერძო განკარგავდი შემოსავალი	93.3%	94.7%	89.7%	91.0%	92.6%	93.0%	93.5%	94.0%
მთლიანი დანაზოგები	34.3%	33.1%	37.7%	36.2%	35.8%	36.0%	36.2%	36.4%
ეროვნული დანაზოგები	23.5%	17.8%	18.7%	17.3%	19.2%	22.4%	25.8%	28.4%
მთავრობა	4.1%	4.5%	4.2%	3.3%	5.0%	4.9%	4.9%	4.9%
კერძო	19.4%	13.2%	14.5%	14.0%	14.3%	17.5%	20.9%	23.5%
საგარეო დანაზოგები (მიმდ. ანგ. დეფიციტი)	10.8%	15.3%	19.0%	18.9%	16.6%	13.6%	10.4%	8.0%

ნაერთი ბიუჯეტი

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	ფაქტ.	ფაქტ.	წინასწ.	მოსალოდ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.
(მლნ ლარი)								
შემოსავლები	2,810.3	3,694.7	4,972.6	5,618.0	6,237.0	7,265.0	8,444.0	9,515.0
გადასახადები	1,982.7	2,646.5	3,669.1	4,876.0	5,784.0	6,835.0	8,029.0	9,115.0
არაპირდაპირი გადასახადები	1,397.3	1,800.6	2,454.3	2,784.0	3,413.0	4,057.0	4,746.0	5,438.0
პირდაპირი გადასახადები	585.4	845.9	1,214.8	2,092.0	2,371.0	2,778.0	3,283.0	3,677.0
სოციალური შენატანები	428.8	502.8	722.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
გრანტები	104.5	167.6	102.1	176.0	176.0	160.0	150.0	140.0
სხვა შემოსავლები	294.3	377.7	479.4	566.0	277.0	270.0	265.0	260.0
ხარჯები	2,332.9	3,068.2	4,254.2	4,966.0	5,059.0	5,893.0	6,817.0	7,628.0
შრომის ანაზღაურება	549.6	565.1	676.3	1,030.0	1,231.0	1,462.0	1,721.0	1,999.0
საქონელი და მომსახურება	564.1	767.1	1,580.9	1,525.0	1,165.0	1,390.0	1,614.0	1,676.0
პროცენტი	120.1	103.6	97.5	168.0	167.0	150.0	146.0	142.0
საგარეო	38.5	36.0	38.9	113.0	113.0	98.0	95.0	93.0
საშინაო	81.6	67.6	58.6	55.0	54.0	52.0	51.0	49.0
სუბსიდიები	436.3	336.3	399.0	409.0	340.0	330.0	320.0	310.0
გრანტები	4.7	6.8	13.5	8.0	10.0	12.0	14.0	16.0
სოციალური უზრუნველყოფა	558.1	762.4	851.0	1,296.0	1,554.0	1,846.0	2,174.0	2,524.0
სხვა ხარჯები	100.0	526.9	636.0	530.0	592.0	703.0	828.0	961.0
საოპერაციო საღლო	477.4	626.4	718.4	652.0	1,178.0	1,372.0	1,627.0	1,887.0
არაფინანსური აქტივების წმინდა ზრდა	221.1	160.5	576.8	632.0	1,095.0	1,314.0	1,554.0	1,804.0
ზრდა	660.2	879.0	1,465.2	1,061.0	1,112.0	1,322.0	1,556.0	1,806.0
შემცირება	-439.1	-718.5	-888.4	-429.0	-17.0	-8.0	-2.0	-2.0
მთლიანი საღლო	256.3	465.9	141.6	20.0	83.0	58.0	73.0	83.0
ფინანსური აქტივების წმინდა ზრდა	24.8	167.4	59.0	846.0	69.0	65.0	65.0	60.0
ზრდა	33.8	184.0	230.2	894.0	90.0	85.0	80.0	75.0
შემცირება	-9.0	-16.6	-171.2	-48.0	-21.0	-20.0	-15.0	-15.0
ვალდებულებების წმინდა ზრდა	-164.2	-125.3	4.5	824.0	17.0	48.0	26.0	17.0
საშინაო	-129.7	-63.6	-30.0	-50.0	-85.0	-35.0	-35.0	-35.0
ფულად საკრედიტო ორგანოები	0.0	-20.4	-20.0	-30.0	-35.0	-35.0	-35.0	-35.0
სხვა ვალდებულებები	-32.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
სხვა კრედიტორული დავალიანება	-97.1	-43.2	-10.0	-20.0	-50.0	0.0	0.0	0.0
საგარეო	-34.5	-61.7	34.5	874.0	102.0	83.0	61.0	52.0
აღება	127.4	172.7	166.2	988.0	195.0	170.0	160.0	150.0
დაფარვა	-161.9	-234.4	-131.7	-114.0	-93.0	-87.0	-99.0	-98.0
დეპოზიტებზე ნაშთის ცვლილება (+ ზრდა)	67.3	173.3	87.1	-2.0	31.0	41.0	34.0	40.0
ბალანსი	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
მემორანდუმის მუხლები								
მთავრობის საგარეო ვალი, მლნ აშშ დოლარი	1734.9	1697.5	1790.1	2372.7	2445.6	2508.5	2556.1	2597.4
საგარეო ვალის მომსახურება, მლნ აშშ დოლარი	110.6	152.2	102.1	151.3	147.1	140.2	151.6	151.6
ძირითადი თანხა, მლნ აშშ დოლარი	89.3	131.9	78.8	76.0	66.4	65.9	77.3	77.8
პროცენტი, მლნ აშშ დოლარი	21.2	20.3	23.3	75.3	80.7	74.2	74.2	73.8
მთავრობის საშინაო ვალი, მლნ ლარი	1535.4	1510.9	1489.9	1459.9	1424.9	1389.9	1354.9	1319.9
მთავრობის საგარეო ვალი პროცენტულად შშპ-თან	26.8%	21.1%	16.8%	17.4%	14.1%	11.6%	9.8%	8.4%
მთავრობის საგარეო ვალი პროცენტულად ექსპორტთან	80.2%	66.5%	55.8%	57.8%	46.4%	36.8%	29.3%	23.5%
მთავრობის საგარეო ვალის მომსახურება პროცენტულად ექსპორტთან	5.1%	6.0%	3.2%	3.7%	2.8%	2.1%	1.7%	1.4%
მთავრობის საგარეო ვალის პროცენტის მომსახურება პროცენტულად ექსპორტთან	1.0%	0.8%	0.7%	1.8%	1.5%	1.1%	0.9%	0.7%
მთავრობის ვალი პროცენტულად ბიუჯეტის შემოსავლებთან	165.3%	119.6%	87.3%	87.2%	76.2%	64.0%	54.5%	48.0%
მთავრობის საგარეო ვალის მომსახურება პროცენტულად ბიუჯეტის შემოსავლებთან	7.1%	7.3%	3.4%	4.0%	3.3%	2.5%	2.3%	2.0%
მთავრობის საგარეო ვალის მომსახურება პროცენტულად ხარჯებსა და არაფინანსური აქტივების შექმნასთან	6.7%	6.9%	3.0%	3.8%	3.3%	2.6%	2.3%	2.0%
მთავრობის საგარეო ვალის პროცენტის დაფარვა პროცენტულად ხარჯებსა და არაფინანსური აქტივების შექმნასთან	1.3%	0.9%	0.7%	1.9%	1.8%	1.4%	1.1%	1.0%

	2005 ფაქტ.	2006 ფაქტ.	2007 წინასწ.	2008 მოსალოდ.	2009 პროგნ.	2010 პროგნ.	2011 პროგნ.	2012 პროგნ.
(პროცენტულად შშპ-სთან)								
შემოსავლები	24.2%	26.8%	29.3%	28.5%	26.4%	25.8%	25.5%	24.8%
გადასახადები	17.1%	19.2%	21.6%	24.7%	24.4%	24.3%	24.3%	23.7%
არაპირდაპირი გადასახადები	12.0%	13.1%	14.4%	14.1%	14.4%	14.4%	14.3%	14.1%
პირდაპირი გადასახადები	5.0%	6.1%	7.1%	10.6%	10.0%	9.9%	9.9%	9.6%
სოციალური შენატანები	3.7%	3.6%	4.2%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
გრანტები	0.9%	1.2%	0.6%	0.9%	0.7%	0.6%	0.5%	0.4%
სხვა შემოსავლები	2.5%	2.7%	2.8%	2.9%	1.2%	1.0%	0.8%	0.7%
ხარჯები	20.1%	22.2%	25.0%	25.2%	21.4%	21.0%	20.6%	19.8%
შრომის ანაზღაურება	4.7%	4.1%	4.0%	5.2%	5.2%	5.2%	5.2%	5.2%
საქონელი და მომსახურება	4.9%	5.6%	9.3%	7.7%	4.9%	4.9%	4.9%	4.4%
პროცენტი	1.0%	0.8%	0.6%	0.9%	0.7%	0.5%	0.4%	0.4%
საგარეო	0.3%	0.3%	0.2%	0.6%	0.5%	0.3%	0.3%	0.2%
საშინაო	0.7%	0.5%	0.3%	0.3%	0.2%	0.2%	0.2%	0.1%
სუბსიდიები	3.8%	2.4%	2.3%	2.1%	1.4%	1.2%	1.0%	0.8%
გრანტები	0.0%	0.0%	0.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
სოციალური უზრუნველყოფა	4.8%	5.5%	5.0%	6.6%	6.6%	6.6%	6.6%	6.6%
სხვა ხარჯები	0.9%	3.8%	3.7%	2.7%	2.5%	2.5%	2.5%	2.5%
საოპერაციო საღარიბო	4.1%	4.5%	4.2%	3.3%	5.0%	4.9%	4.9%	4.9%
არაფინანსური აქტივების წმინდა ზრდა	1.9%	1.2%	3.4%	3.2%	4.6%	4.7%	4.7%	4.7%
ზრდა	5.7%	6.4%	8.6%	5.4%	4.7%	4.7%	4.7%	4.7%
შემცირება	-3.8%	-5.2%	-5.2%	-2.2%	-0.1%	0.0%	0.0%	0.0%
მილიანი საღარიბო	2.2%	3.4%	0.8%	0.1%	0.4%	0.2%	0.2%	0.2%
ფინანსური აქტივების წმინდა ზრდა	0.2%	1.2%	0.3%	4.3%	0.3%	0.2%	0.2%	0.2%
ზრდა	0.3%	1.3%	1.4%	4.5%	0.4%	0.3%	0.2%	0.2%
შემცირება	-0.1%	-0.1%	-1.0%	-0.2%	-0.1%	-0.1%	0.0%	0.0%
ვალდებულებების წმინდა ზრდა	-1.4%	-0.9%	0.0%	4.2%	0.1%	0.2%	0.1%	0.0%
საშინაო	-1.1%	-0.5%	-0.2%	-0.3%	-0.4%	-0.1%	-0.1%	-0.1%
ფულად საკრედიტო ორგანიზაციები	0.0%	-0.1%	-0.1%	-0.2%	-0.1%	-0.1%	-0.1%	-0.1%
სხვა ვალდებულებები	-0.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
სხვა კრედიტორული დაავალიანება	-0.8%	-0.3%	-0.1%	-0.1%	-0.2%	0.0%	0.0%	0.0%
საგარეო	-0.3%	-0.4%	0.2%	4.4%	0.4%	0.3%	0.2%	0.1%
აღება	1.1%	1.3%	1.0%	5.0%	0.8%	0.6%	0.5%	0.4%
დაფარვა	-1.4%	-1.7%	-0.8%	-0.6%	-0.4%	-0.3%	-0.3%	-0.3%
დეპოზიტებზე ნაშთის ცვლილება (+ ზრდა)	0.6%	1.3%	0.5%	0.0%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
ბალანსი	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%

საგადასახდელი ბალანსი

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	ფაქტ.	ფაქტ.	წინასწ.	მოსალოდ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.
(მლნ აშშ დოლარი)								
მიმდინარე ანგარიში	-691.6	-1186.7	-1931.3	-2488.4	-2806.2	-2890.6	-2682.7	-2442.8
საეკურო ბალანსი	-1211.3	-2036.3	-2872.6	-3710.0	-4485.0	-5167.9	-5751.5	-6344.9
საქონლის ექსპორტი	1470.6	1663.9	2094.4	2709.7	3508.9	4572.3	5840.7	7331.6
საქონლის იმპორტი	-2681.9	-3700.2	-4967.0	-6419.7	-7993.9	-9740.2	-11592.2	-13676.5
მომსახურების ბალანსი	68.8	161.7	203.9	268.5	372.0	558.1	870.9	1331.2
მომსახურების ექსპორტი	693.0	887.1	1112.4	1396.0	1765.5	2246.2	2880.0	3700.6
მომსახურების იმპორტი	-624.2	-725.4	-908.5	-1127.4	-1393.5	-1688.2	-2009.1	-2369.5
წმინდა ფაქტორული შემოსავლები	92.0	165.4	42.9	11.4	122.4	264.0	461.0	549.2
მომსახურეთა ხელფასი	229.3	296.5	384.1	496.7	638.1	804.2	976.3	1151.5
პროცენტების გადახდა	-137.2	-131.1	-341.3	-485.3	-515.8	-540.2	-515.3	-602.3
მთავრობა	-21.2	-20.3	-23.3	-75.3	-80.7	-74.2	-74.2	-73.8
კერძო	-116.0	-110.8	-318.0	-410.0	-435.0	-465.9	-441.0	-528.5
წმინდა მიმდინარე ტრანსფერები	358.8	522.5	694.6	941.6	1184.4	1455.3	1736.9	2021.7
მთავრობა	55.1	90.5	53.0	112.0	118.6	112.1	106.3	98.4
კერძო	303.7	432.0	641.6	829.6	1065.9	1343.2	1630.7	1923.3
კაპიტალის და ფინანსური ანგარიში	783.0	1642.4	2413.1	2700.4	3333.9	3483.4	3342.8	3210.1
მთავრობა	-19.0	-34.7	20.7	582.7	72.9	62.9	47.7	41.3
კერძო	683.4	1522.4	1720.3	1868.4	2947.8	3052.8	2913.8	2780.8
საბანკო სისტემა	118.6	154.7	672.1	249.4	313.3	367.7	381.3	388.0
რეზერვების ცვლილება (- ზრდა)	-91.4	-455.7	-481.8	-212.0	-527.7	-592.8	-660.1	-767.3
ბალანსი	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

(პროცენტულად შშპ-სთან)

მიმდინარე ანგარიში	-10.8%	-15.3%	-19.0%	-18.9%	-16.6%	-13.6%	-10.4%	-8.0%
საეკურო ბალანსი	-18.9%	-26.2%	-28.2%	-28.2%	-26.5%	-24.3%	-22.2%	-20.8%
საქონლის ექსპორტი	22.9%	21.4%	20.6%	20.6%	20.8%	21.5%	22.6%	24.0%
საქონლის იმპორტი	-41.8%	-47.7%	-48.8%	-48.8%	-47.3%	-45.7%	-44.8%	-44.8%
მომსახურების ბალანსი	1.1%	2.1%	2.0%	2.0%	2.2%	2.6%	3.4%	4.4%
მომსახურების ექსპორტი	10.8%	11.4%	10.9%	10.6%	10.4%	10.5%	11.1%	12.1%
მომსახურების იმპორტი	-9.7%	-9.3%	-8.9%	-8.6%	-8.2%	-7.9%	-7.8%	-7.8%
წმინდა ფაქტორული შემოსავლები	1.4%	2.1%	0.4%	0.1%	0.7%	1.2%	1.8%	1.8%
მომსახურეთა ხელფასი	3.6%	3.8%	3.8%	3.8%	3.8%	3.8%	3.8%	3.8%
პროცენტების გადახდა	-2.1%	-1.7%	-3.4%	-3.7%	-3.1%	-2.5%	-2.0%	-2.0%
მთავრობა	-0.3%	-0.3%	-0.2%	-0.6%	-0.5%	-0.3%	-0.3%	-0.2%
კერძო	-1.8%	-1.4%	-3.1%	-3.1%	-2.6%	-2.2%	-1.7%	-1.7%
წმინდა მიმდინარე ტრანსფერები	5.6%	6.7%	6.8%	7.2%	7.0%	6.8%	6.7%	6.6%
მთავრობა	0.9%	1.2%	0.5%	0.9%	0.7%	0.5%	0.4%	0.3%
კერძო	4.7%	5.6%	6.3%	6.3%	6.3%	6.3%	6.3%	6.3%
კაპიტალის და ფინანსური ანგარიში	12.2%	21.2%	23.7%	20.5%	19.7%	16.4%	12.9%	10.5%
მთავრობა	-0.3%	-0.4%	0.2%	4.4%	0.4%	0.3%	0.2%	0.1%
კერძო	10.7%	19.6%	16.9%	14.2%	17.4%	14.3%	11.3%	9.1%
საბანკო სისტემა	1.8%	2.0%	6.6%	1.9%	1.9%	1.7%	1.5%	1.3%
რეზერვების ცვლილება (- ზრდა)	-1.4%	-5.9%	-4.7%	-1.6%	-3.1%	-2.8%	-2.6%	-2.5%
ბალანსი	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%

მონეტარული მიმოხილვა

	2005 ფაქტ.	2006 ფაქტ.	2007 წინასწ.	2008 მოსალოდ.	2009 პროგნ.	2010 პროგნ.	2011 პროგნ.	2012 პროგნ.
(მლნ ლარი)								
წმინდა უცხოური აქტივები	110.5	621.3	274.4	195.8	475.3	746.9	1083.8	1540.8
უცხოური აქტივები	1161.0	1968.9	2908.7	3155.4	3910.6	4770.5	5764.0	6897.9
უცხოური ვალდებულებები	1050.5	1347.6	2634.4	2959.6	3435.3	4023.6	4680.2	5357.1
საშინაო აქტივები	1800.7	2040.3	3706.3	4731.2	5819.7	7216.1	8938.2	11031.5
მთავრობის წმინდა დავალიანება	633.1	430.8	293.4	265.4	199.4	123.4	54.4	-20.6
ეკონომიკის დანარჩენი სექტორის დავალიანება	1829.3	2805.8	4738.7	5807.2	6989.6	8476.0	10279.8	12456.1
სხვა მუხლები წმინდა	-661.7	-1196.3	-1325.8	-1341.4	-1369.2	-1383.3	-1396.0	-1404.0
ფართო ფული M3	1911.2	2661.7	3980.6	4927.0	6295.0	7963.0	10021.9	12572.4
ფართო ფული M2	1069.9	1389.2	2132.0	2777.1	3635.3	4690.4	5929.2	7410.3
ნაღდი ფული ბანკებს გარეთ	736.3	827.4	1152.1	1374.3	1663.0	1998.8	2394.5	2862.7
დეპოზიტები ეროვნულ ვალუტაში	333.6	561.8	979.9	1402.8	1972.3	2691.6	3534.7	4547.6
დეპოზიტები უცხოურ ვალუტაში	841.3	1272.5	1848.7	2149.9	2659.8	3272.6	4092.7	5162.0
მემორანდუმის მუხლები								
ფულის მიმოქცევის სიჩქარე M3	6.08	5.18	4.27	4.01	3.76	3.53	3.30	3.06
ფულის მიმოქცევის სიჩქარე M2	10.9	9.9	8.0	7.1	6.5	5.99	5.58	5.19
დოლარიზაციის კოეფიციენტი	71.6%	69.4%	65.4%	60.5%	57.4%	54.9%	53.7%	53.2%
ფულის მულტიპლიკატორი M3	1.91	2.23	2.66	2.76	2.88	3.01	3.13	3.26
ფულის მულტიპლიკატორი M2	1.07	1.16	1.42	1.55	1.66	1.77	1.85	1.92
კერძო სექტორის კრედიტი პროც. შშპ-სთან	15.7%	20.3%	27.9%	29.4%	29.5%	30.1%	31.1%	32.4%

(პროცენტულად წინა წელთან)

წმინდა უცხოური აქტივები	-31.9%	462.4%	-55.8%	-28.6%	142.7%	57.1%	45.1%	42.2%
უცხოური აქტივები	20.7%	69.6%	47.7%	8.5%	23.9%	22.0%	20.8%	19.7%
უცხოური ვალდებულებები	31.3%	28.3%	95.5%	12.3%	16.1%	17.1%	16.3%	14.5%
საშინაო აქტივები	33.4%	13.3%	81.7%	27.7%	23.0%	24.0%	23.9%	23.4%
მთავრობის წმინდა დავალიანება	-14.4%	-32.0%	-31.9%	-9.5%	-24.9%	-38.1%	-56%	-138%
ეკონომიკის დანარჩენი სექტორის დავალიანება	73.2%	53.4%	68.9%	22.5%	20.4%	21.3%	21.3%	21.2%
სხვა მუხლები წმინდა	48.5%	80.8%	10.8%	1.2%	2.1%	1.0%	0.9%	0.6%
ფართო ფული M3	26.4%	39.3%	49.6%	23.8%	27.8%	26.5%	25.9%	25.4%
ფართო ფული M2	26.5%	29.8%	53.5%	30.3%	30.9%	29.0%	26.4%	25.0%
ნაღდი ფული ბანკებს გარეთ	19.5%	12.4%	39.2%	19.3%	21.0%	20.2%	19.8%	19.6%
დეპოზიტები ეროვნულ ვალუტაში	45.0%	68.4%	74.4%	43.2%	40.6%	36.5%	31.3%	28.7%
დეპოზიტები უცხოურ ვალუტაში	26.4%	51.3%	45.3%	16.3%	23.7%	23.0%	25.1%	26.1%

ეროვნული ბანკის ანგარიშები

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	ფაქტ.	ფაქტ.	წინასწ.	მოსალოდ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.
(მლნ ლარი)								
წმინდა უცხოური აქტივები	342.0	1092.7	1460.4	1637.9	2253.9	2925.1	3695.9	4596.8
უცხოური აქტივები	851.6	1595.0	2248.3	2355.7	2927.2	3568.6	4324.6	5215.6
უცხოური ვალდებულებები	509.6	502.3	787.9	717.8	673.3	643.6	628.7	618.8
საშინაო აქტივები	659.5	100.6	38.2	150.4	-68.8	-275.2	-494.6	-738.9
მთავრობის წმინდა დავალიანება	645.8	426.9	328.9	300.9	234.9	158.9	89.9	14.9
მთავრობის სასესხო დავალიანება	832.8	787.1	776.3	746.3	711.3	676.3	641.3	606.3
მთავრობის დეპოზიტები	187.0	360.3	447.4	445.4	476.4	517.4	551.4	591.4
კომერციული ბანკების დავალიანება	0.0	-254.6	-303.5	-263.3	-388.2	-488.0	-505.9	-633.4
სხვა მუხლები წმინდა	13.7	-71.7	12.9	112.8	84.5	53.9	-78.6	-120.4
სარეზერვო ფული	1001.5	1193.2	1498.6	1788.2	2185.1	2649.9	3201.3	3857.9
ნაღდი ფული მიმოქცევაში	811.4	929.5	1310.5	1554.2	1886.0	2272.0	2726.8	3265.0
სავალდებულო რეზერვი	129.8	224.6	1.2	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8
ნაშთი საკორესპონდენტო ანგარიშებზე	60.3	39.1	186.9	232.6	297.6	376.3	472.8	591.2
მემორანდუმის მუხლები								
საერთაშორისო რეზერვები*								
ერთი თვის საშუალო იმპორტის ვერადი	1.7	2.5	2.9	2.6	2.8	2.9	3.0	3.1
მლნ აშშ დოლარი	475.1	930.8	1412.6	1624.6	2152.3	2745.1	3405.2	4172.5
(პროცენტულად წინა წელთან)								
წმინდა უცხოური აქტივები	217.5%	219.5%	33.7%	12.2%	37.6%	29.8%	26.4%	24.4%
უცხოური აქტივები	21.6%	87.3%	41.0%	4.8%	24.3%	21.9%	21.2%	20.6%
უცხოური ვალდებულებები	-14.0%	-1.4%	56.9%	-8.9%	-6.2%	-4.4%	-2.3%	-1.6%
საშინაო აქტივები	-9.5%	-84.8%	-62.0%	293.4%	-145.8%	299.9%	79.7%	49.4%
მთავრობის წმინდა დავალიანება	-10.5%	-33.9%	-23.0%	-8.5%	-21.9%	-32.4%	-43.4%	-83.4%
მთავრობის სასესხო დავალიანება	-1.0%	-5.5%	-1.4%	-3.9%	-4.7%	-4.9%	-5.2%	-5.5%
მთავრობის დეპოზიტები	56.2%	92.7%	24.2%	-0.4%	7.0%	8.6%	6.6%	7.3%
კომერციული ბანკების დავალიანება	-100.0%	-	19.2%	-13.2%	47%	25.7%	3.7%	25.2%
სხვა მუხლები წმინდა	-71.4%	-622.2%	-117.9%	776.5%	-25.1%	-36.2%	-245.9%	53.2%
სარეზერვო ფული	19.7%	19.1%	25.6%	19.3%	22.2%	21.3%	20.8%	20.5%
ნაღდი ფული მიმოქცევაში	20.0%	14.6%	41.0%	18.6%	21.3%	20.5%	20.0%	19.7%
სავალდებულო რეზერვი	40.6%	73.0%	-99.5%	19.7%	7.1%	6.7%	6.2%	5.9%
ნაშთი საკორესპონდენტო ანგარიშებზე	-11.3%	-35.1%	377.7%	24.4%	27.9%	26.5%	25.6%	25.0%

* განსხვავება ეროვნული ბანკის მონაცემებთან გამოწვეულია იმით, რომ საერთაშორისო რეზერვებში გათვალისწინებულია ეროვნული ბანკის "სხვა უცხოური აქტივები"

დანართი 2 სამინისტროთა საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმების მატრიცები

მხარჯავი დაწესებულება	საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო				
პრიორიტეტები	1. საბიუჯეტო პროცესის სრულყოფა	2. ხაზინის განვითარება	3. საფინანსო პოლიტიკა	4. შემოსავლების მობილიზება	5. ინსტიტუციონალური განვითარება
<p>პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<p>ბოლო წლების განმავლობაში გატარებული რეფორმების შედეგად მნიშვნელოვნად დაიხვეწა საბიუჯეტო პროცესი, მაგრამ საერთაშორისო შეფასების ინდიკატორების (PEFA) მიხედვით კიდევ რიგი ღონისძიებებია გასატარებელი იმისათვის, რომ ქვეყნის ბიუჯეტი შეესაბამებოდეს საერთაშორისო სტანდარტებს, სრულად იყოს ინტეგრირებული MTEF საბიუჯეტო პროცესში როგორც სახელმწიფო, ასევე ადგილობრივი ბიუჯეტების დონეზე.</p>	<p>სახელმწიფო რესურსების მართვის სისტემის ეფექტურობის ზრდა ფულადი სახსრების ცენტრალიზაციისა და თავისუფალი ფულადი სახსრების მართვის მექანიზმის შემოღების გზით.</p> <p>აღრიცხვის სისტემის რეფორმირება სახელმწიფო ფინანსების სტატისტიკის (GFSM) 2001 წლის მეთოდოლოგიისა და საჯარო სექტორის საერთაშორისო ბუღალტრული სტანდარტების (IPSAS) დანერგვა</p> <p>საჯარო სექტორის ფინანსური მართვის ინტეგრირებული საინფორმაციო სისტემის (PFMS) დანერგვა.</p> <p>სახაზინო ოპერაციების განსახორციელებლად საჭირო დროისა და მატერიალური დანახარჯების მინიმიზება ელექტრონული საბუთბრუნვის (ელექტრონული ხაზინა) გზით</p>	<p>ახალი საგადასახადო კოდექსი (2005) და ახალი საბაჟო კოდექსი (2006) მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა ბიზნეს-გარემოსა და ვაჭრობის ლიბერალიზაციის თვალსაზრისით. თუმცა, აუცილებელია შემდგომი რეფორმები და გამარტივება.</p> <p>2005-2006 წლებში დაიწყო მოლაპარაკებები ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილებასთან დაკავშირებით და ხელი მოეწერა შეთანხმებებს რამდენიმე ქვეყანასთან. მომდევნო წლების განმავლობაში ეს პროცესი უნდა გაგრძელდეს</p>	<p>საგადასახადო განაკვეთებისა და გადასახადების რაოდენობის შემცირების მიუხედავად მნიშვნელოვნად გაიზარდა გადასახადის ნებაყოფლობითი გადახდა და გადასახადების გამართულმა აკრეფამ გამოიწვია გადასახადების ზრდა.</p> <p>განხორციელდა მნიშვნელოვანი რეფორმა, 2007 წლის დასაწყისში საგადასახადო დეპარტამენტი, საბაჟო დეპარტამენტი და ფინანსური პოლიცია გაერთიანდა და შეიქმნა შემოსავლების სამსახური. 2008 წელს დასრულდა შემოსავლების სამსახურის რეგიონალური ცენტრების ფორმირება, რომლის შედეგად რეგიონებში მოხდა საგადასახადო და საბაჟო სამსახურების გაერთიანება</p> <p>ამ შედეგების მდგრადობის მიღწევის მიზნით, შემოსავლების სამსახურს სჭირდება შემდგომი გაძლიერება და რეფორმა</p>	<p>საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიზნების, ფუნქციებისა და ვალდებულებების სრულყოფილად განხორციელების აუცილებელი წინაპირობაა კვალიფიციური და კომპეტენტური ადამიანური რესურსის არსებობა. ამ მიზნით მნიშვნელოვანია:</p> <p>ა) სამინისტროს წარმატებულ საქმიანობაში ადამიანური რესურსის როლის მკვეთრად განსაზღვრა, საჯარო მოსამსახურეთა ფუნქციების, უფლებამოსილებებისა და პასუხისმგებლობების დადგენა, მათი მოტივაციის ამაღლება და სამართლიანი შრომის ანაზღაურებისა და მოტივირების სისტემების დანერგვა.</p> <p>ბ) სამინისტროს სისტემის მასშტაბით ეფექტური ტრენინგის სისტემის დანერგვა.</p> <p>გ) სამინისტროს სისტემის საჯარო მოსამსახურეთა ერთიანი საინფორმაციო ბაზის შექმნა.</p> <p>ამასთან კიდევ რჩება რამდენიმე პრობლემა, განსაკუთრებით, საგადასახადო და საბაჟო ინფრასტრუქტურის სფეროში</p>

<p>განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა, როდის დაიწყო)</p>	<p>2009-2012</p>	<p>2009-2012</p>	<p>2009-2012</p>	<p>2009-2012</p>	<p>2009-2012</p>
<p>მოსალოდნელი შედეგები</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ საბიუჯეტო პროცესი გახდება ეფექტური და გამჭვირვალე ▪ გაუმჯობესდება მაკროეკონომიკური და ფისკალური პროგნოზირების შესაძლებლობა და მოდელი ▪ დაიხვეწება შიდა ვალის მენეჯმენტი ▪ გაუმჯობესდება დონორთა კოორდინაცია, რათა მოხდეს დამატებითი ინვესტიციების მოზიდვა ▪ საბიუჯეტო პროცესი დაეყრდნობა MTEF-ის პრინციპებს ▪ სახელმწიფო და ავტონომიური რესპუბლიკებისა და საქართველოს ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტები დააკმაყოფილებენ საერთაშორისო სტანდარტებს, MTEF სრულად იქნება ინტეგრირებული საბიუჯეტო პროცესში, შემოღებული იქნება შეფასების ინდიკატორები ▪ ავტონომიური რესპუბლიკებისა და საქართველოს ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტები მომზადდება GFSM 2001 სტანდარტების მიხედვით ▪ ფინანსთა სამინისტროს, სახაზინო სამსახურის, დარგობრივი სამინისტროების და ავტონომიური რესპუბლიკებისა და საქართველოს ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების მოქცევა ერთიან საბიუჯეტო სისტემაში ▪ შენარჩუნებული იქნება საგარეო ვალის მდგრადობა 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ გაუმჯობესდება სახელმწიფო სახსრების მართვა, სახაზინო ოპერაციებისათვის საჭირო დრო მინიმუმამდე შემცირდება ▪ ბიუჯეტის პროცესის ყოველი ეტაპი ინტეგრირებული იქნება ერთ სისტემაში სახელმწიფო ფინანსების მენეჯმენტის ერთიანი საინფორმაციო სისტემის დანერგვის გზით. ▪ გაუმჯობესდება მთავრობის სააღრიცხვო სისტემა და მოხდება ინტეგრაცია ბიუჯეტის საერთაშორისო ფინანსების სტატისტიკასთან 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ გაუმჯობესდება ბიზნეს გარემო, საგადასახადო სისტემის გამარტივების გზით. ▪ გაიზრდება საერთაშორისო თანამშრომლობა ფისკალურ სფეროში 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ გაუმჯობესდება შემოსავლების სამსახურის მუშაობის ხარისხი, გაიზრდება გადასახადის ნებაყოფლობით გადახდა და შემცირდება დამნაშავეობა საგადასახადო სისტემაში ▪ შემოსავლების სამსახური განვითარდება ფუნქციონალურად ▪ გაიზრდება საზოგადოების ინფორმირებულობა საგადასახადო საკითხებზე 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ შეიქმნება/ჩამოყალიბდება: <ul style="list-style-type: none"> ა) ბიზნეს პროცედურები (ტექნოლოგიური სქემები); ბ) ფინანსთა სამინისტროს თანამდებობების მიხედვით კლასიფიცირებული მოვალეობები და სამუშაოს აღწერილობები; გ) სამინისტროს საჯარო მოსამსახურეთა საკვალიფიკაციო მოთხოვნები და საჭირო ტრენინგების ნუსხა; დ) თანამშრომელთა ანგარიშგების ფორმები; ე) სამინისტროს საჯარო მოსამსახურეთა შეფასების სისტემა; ვ) შრომის ანაზღაურებისა და წახალისების ახალი სქემები. ▪ სამინისტროს მთელი სისტემის თანამშრომელთა კვალიფიკაციის ამაღლება, ახალი კადრების მომზადება. ▪ ამოქმედდება ფინანსთა სამინისტროს მთელი სისტემის საჯარო მოსამსახურეთა ერთიანი საინფორმაციო ბაზა. ▪ გაიზრდება საჯარო სამსახურის ეფექტიანობა საბიუჯეტო, საბაჟო და საგადასახადო სფეროში. ▪ გაიზრდება ფინანსთა სამინისტროს შიდა

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ მოხდება სახელმწიფო შიდა ვალის ინვენტარიზაცია ▪ საგარეო ვალთან დაკავშირებული სტატისტიკურ მონაცემთა ვალიდაციისა და ანგარიშების პროცედურების სრულყოფა 				<p>კონტროლისა და იურიდიული საქმიანობის ეფექტურობა</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ გაუმჯობესდება ფინანსთა სამინისტროს სისტემის ინფრასტრუქტურა
<p>შედეგების შეფასების კრიტერიუმები</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ საბიუჯეტო პროცესის შესაბამისობა MTEF ის პრინციპებთან ▪ სახელმწიფო ბიუჯეტი და ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტები მზადდება GFSM 2001 სტანდარტების მიხედვით ▪ საბიუჯეტო პროცესის შეფასების ქულა PEFA –ს კრიტერიუმების მიხედვით მიაღწევს მაქსიმუმს ▪ შიდა ვალის დასრულებული ინვენტარიზაცია ▪ ჩამოყალიბდება „ისტორიული ვალების“ კომპენსაციის მექანიზმი ▪ ეროვნული ბანკის მიმართ არსებული დავალიანების დაფარვა მოხდება გრაფიკის მიხედვით ▪ საგარეო ფინანსური ვალდებულებების მომსახურება შეთანხმებების პირობათა შესაბამისად ▪ საგარეო ვალის მდგრადობის ინდიკატორების მიმართება მდგრადობის ზღვრულ მაჩვენებლებთან ▪ საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და დაინტერესებული უწყებების მოთხოვნათა უზრუნველყოფა საგარეო ვალთან დაკავშირებული შესაბამისი ინფორმაციით 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ელექტრონული ხაზინის განვითარებისათვის საჭირო საკანონმდებლო და ტექნიკური საკითხების გადაწყვეტა და ეტაპობრივი განხორციელება. ▪ სახელმწიფო ფინანსების მართვის ინტეგრირებული სისტემის პროგრამული უზრუნველყოფის შექმნა, მორგება და დანერგვა. ▪ ხაზინის ცენტრალური და რეგიონალური ოფისების შესაბამისი აღჭურვა კომუნიკაციებითა და სისტემებით. ▪ თანამშრომელთა ტრენინგი ახალი სისტემების გამოყენებაში. ▪ GFSM-2001-ის ეტაპობრივი დანერგვა. პირველ ეტაპზე დაინერგა ხაზინის მთავარი წიგნი, საკასო მეთოდის ეკონომიკურ კლასიფიკაციაზე დაყრდნობით. შემდგომში დაინერგება დარიცხვის მეთოდი. ▪ მთავრობის ადრიცხვის პოლიტიკის შემუშავება საჯარო სექტორის საერთაშორისო ბუღალტრულ სტანდარტებთან (IPSAS) შესაბამისობაში ეტაპობრივად, ეროვნული კანონმდებლობისა და სპეციფიკის გათვალისწინებით. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ მომსახურების საფასურისა და მოსაკრებელის გარკვევით განსაზღვრა და განაკვეთების ოპტიმიზაცია. ▪ მოსაკრებლების კოდექსის ჩამოყალიბება ▪ შესაბამისი მეორადი საბაჟო კანონმდებლობის ჩამოყალიბება, რომელიც მიზნად ისახავს ადმინისტრაციული პროცედურების გამარტივებას და ტვირთის რეგისტრაციისათვის საჭირო დროის შემცირებას ▪ საბაჟო გადასახადის გაუქმება. ▪ ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილების შეთანხმებების ხელმოწერა, განსაკუთრებით, ევროკავშირის წევრ ქვეყნებთან და საქართველოს ძირითად სავაჭრო/საინვესტიციო პარტნიორებთან. ▪ ვალდებულებები განხორციელდება ფინანსთა სამინისტროს კომპეტენციის ფარგლებში მთავრობათაშორისი ეკონომიკური თანამშრომლობის კომისიის 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ აუდიტის დანერგვა, რისკის შეფასების პრინციპებზე დაყრდნობით. ▪ საგადასახადო აუდიტის შეფასების სისტემის დანერგვა. ▪ ერთიანი აუდიტის სამსახურის შექმნა ▪ გადასახადის გადამხდელთა მომსახურების ელექტრონული საშუალებების შექმნა, რაც საგადასახადო დეკლარაციების და სხვა ინფორმაციის ელექტრონული მიმოცვლის საშუალებას მოვცემს. ▪ შემოსავლების სამსახურის მომსახურების სფეროს განვითარება ▪ სადავო სიტუაციებში მიღებული გადაწყვეტილებების საინფორმაციო ბაზის შექმნა, ინფორმაციის პერიოდული გამოქვეყნება გადასახადის გადამხდელთა ინფორმირების მიზნით. ▪ ნორმატიულ აქტებში ადმინისტრაციული პროცედურების გამარტივება. ▪ საბაჟო გამშვებპუნქტებზე სატრანსპორტო საშუალებების დასათვალიერებლად 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ სამინისტროს მთელი სისტემისათვის კლასიფიცირებული მოვალეობების მიხედვით სამუშაოს აღწერილობების, საკვალიფიკაციო მოთხოვნების, საჭირო ტრენინგების ნუსხის არსებობა, ანგარიშებისა და შეფასების სისტემების დანერგვა; ▪ სამინისტროს ცენტრალური აპარატისა და სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულებების მაღალკვალიფიციური კადრებით უზრუნველყოფა; ▪ სამინისტროს თანამშრომელთა მოტივაციისა და როგორც მატერიალური (სამართლიანი შრომის ანაზღაურება და წახალისება), ასევე არამატერიალური მოტივირების სისტემების დანერგვა. ▪ ადამიანური რესურსის ეფექტური მართვის შედეგად სამინისტროს სისტემიდან კვალიფიციური კადრების გადინების შემცირება; ▪ PEMS Y პროგრამული უზრუნველყოფის გაუმჯობესება ▪ სტრუქტურულ ქვედანაყოფებს შორის

			<p>პროტოკოლ/დოკუმენტები ს თანახმად.</p>	<p>რისკების მართვის სისტემის დანერგვა.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ საქონლის საბაჟო ღირებულების შეფასება რისკების მართვის სისტემაზე დაფუძვლილი. ▪ საბაჟო სისტემის თანამშრომელთა ფუნქციების განსაზღვრა. ▪ მეთოდოლოგიის მომზადება შემოსავლების სამსახურის თანამშრომელთათვის ახალი სისხლის სამართლის კოდექსის წარმოსადგენად 2008 წლიდან. ▪ გამომძიებელთა და ოპერატიული მუშაკების საქმიანობის შეფასების კრიტერიუმების დადგენა – შიდა პროცედურებისა და კონტროლის წესების ჩამოყალიბება ▪ ფისკალურ სფეროში გამომძიებელთა ინტეგრირება და თანამშრომლობის ჩამოყალიბება საგამომძიებო ორგანოებთან, საბაჟო და საგადასახადო ორგანოების თანამშრომლებთან. ▪ თანამშრომლობის ჩამოყალიბება პარტნიორი ქვეყნების ფინანსურ პოლიციებთან ▪ გადასახადების აკრეფის გაძლიერება გადასახადის გადამხდელთა კულტურისა და თვითშეგნების ამაღლების გზით 	<p>კავშირის გაუმჯობესება</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ შიდა აუდიტის კრიტერიუმების ჩამოყალიბება ▪ შიდა კონტროლის მექანიზმების განვითარება, შიდა აუდიტის პარალელურად. ▪ ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში მომზადებული ნორმატიული აქტებისათვის პასპორტის შექმნა. ▪ საგადასახადო ინსპექციების გადასახადის გადამხდელთა მომსახურების განყოფილებების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის რეაბილიტაცია ▪ სატელეფონო საკონსულტაციო ქსელის შექმნა ▪ თავდაპირველი რეგისტრაციის მექანიზმების ჩამოყალიბება დღე ს ოპერაციებისათვის ელექტრონული ფორმით დღე-ს გადამხდლებს შორის ▪ ახალი საბაჟო ცენტრების გახსნა თბილისში, ფოთში, ქუთაისსა და ახალციხეში ▪ საბაჟო მომსახურების ცენტრების აღჭურვა კომპიუტერებითა და პროგრამული უზრუნველყოფით.
<p>სავარაუდო ხელისშემშლელი ფაქტორები</p>	<p>მაღალკვალიფიციური კადრების გადინება</p>	<p>GFSM 2001-ისა და IPSAS-ის დანერგვა ხანგრძლივი რთული</p>			<ul style="list-style-type: none"> ▪ არასაკმარისი კვალიფიციური კადრები;

		პროცესია და მოითხოვს დიდ მატერიალურ და დროით დანახარჯებს			▪ მალაქკვალიფიციური კადრების გადინება.
--	--	--	--	--	--

მლნ ლარი

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო	80.5	108.0	121.2	128.0	115.0	108.0	102.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.6%	0.6%	0.6%	0.5%	0.4%	0.3%	0.3%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	6.1	23.0	31.7	32.0	25.0	18.0	12.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.04%	0.14%	0.16%	0.14%	0.09%	0.05%	0.03%

მხარჯავი დაწესებულება	საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტრო			
პრიორიტეტები	1. ეკონომიკური პოლიტიკა და მისი განხორციელების კოორდინაცია, სტატისტიკური კვლევები	2. ინფრასტრუქტურის განვითარება	3. საგარეო ვაჭრობა, უცხოური ინვესტიციები, ტურიზმი, ხარისხის ინფრასტრუქტურა	4. კერძო სამეწარმეო სექტორის ხელისშეწყობა, სახელმწიფო ქონების პრივატიზაცია
<p>პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<ul style="list-style-type: none"> • თანმიმდევრული ეკონომიკური პოლიტიკის განხორციელება აუცილებელია ინვესტიციების მოზიდვისა და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნისათვის; ეკონომიკის ყველა დარგის საინვესტიციო მიზიდველობის ზრდამ გრძელვადიან პერსპექტივაში უნდა განაპირობოს სტაბილური ეკონომიკურ ზრდა. • უნდა მოხდეს მაღალხარისხიანი სტატისტიკური კვლევების განხორციელება, რაც ხელს შეუწყობს ეკონომიკური პოლიტიკის დაგეგმვას; • სტატისტიკის სისტემაში უნდა მოხდეს საკვანძო საკვლევი ინდიკატორების ოპტიმიზაცია და მათი კვლევის ხარისხის ამაღლება. 	<ul style="list-style-type: none"> • ეკონომიკური განვითარების დაჩქარებისათვის ერთ-ერთი აუცილებელი წინაპირობაა საბაზისო ინფრასტრუქტურის შემდგომი განვითარება. • ძირითად ავტომაგისტრალზე უსაფრთხო და მაღალი გამტარუნარიანობის უზრუნველსაყოფად, აუცილებელია გზების მანასიათებლების დაანლოვება საერთაშორისო მოთხოვნებისადმი; • ყოველწიურად ჩასატარებელია გზების ინფრასტრუქტურის მოვლის, რეაბილიტაციის, დაგანვითარებისა და მშენებლობის სამუშაოები ჩატარება. • კავშირგაბმულობის სექტორში უნდა მოხდეს თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის ხელისშეწყობა. 	<ul style="list-style-type: none"> • ქვეყნის საგარეო სავაჭრო ბაზრების დივერსიფიცირებისათვის უნდა მოხდეს შეღავათიანი საგარეო სავაჭრო რეჟიმების დამყარება საგარეო სავაჭრო პარტნიორებთან. • უცხოურ ბაზრებზე არასატარიფო ბარიერების დაძლევისათვის აუცილებელია ქვეყანაში წარმოებული პროდუქციისა და მომსახურების კონკურენტუნარიანობის ზრდა; • უნდა მოხდეს ტექნიკური რეგულირების (სტანდარტების, მეტროლოგიისა და აკრედიტაციის სფეროების) შემდგომი განვითარება საერთაშორისოდ აღიარებულ ნორმებთან დაახლოვების მიზნით. • უცხოური ინვესტიციებისა და ტურისტების მოზიდვისათვის აუცილებელია საერთაშორისო დონეზე და ქვეყნის შიგნით ისეთი ღონისძიებების გატარება, რომელთა შედეგადაც მოხდება 	<ul style="list-style-type: none"> • სახელმწიფოს საკუთრებაში დარჩენილი აქტივების უდიდესი ნაწილი არ არის სრულფასოვნად ჩართული ეკონომიკურ აქტივობაში; • აღნიშნული აქტივების უდიდესი ნაწილი იმყოფება მძიმე ეკონომიკურ მდგომარეობაში, • უნდა მოხდეს მათი პრივატიზაცია, რაც ხელს შეუწყობს ამ საწარმოების გაჯანსაღებას და შექმნის ახალ სამუშაო ადგილებს.

			არსებული საინვესტიციო და ტურისტული შესაძლებლობების დემონსტრირება.	
განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა, როდის დაიწყო)	2009-2012	2009-2012	2009-2012 (დაწყებულია 2007 წლიდან)	2009-2012
მოსალოდნელი შედეგები	<ul style="list-style-type: none"> სტაბილური მარკოეკონომიკური გარემოს შენარჩუნება საშუალოვადიან და გრძელვადიან პერსპექტივაში უცხოური და ადგილობრივი ინვესტიციების ზრდა 	<ul style="list-style-type: none"> საავტომობილო გზების ინფრასტრუქტურის განვითარება, მისი ხარისხის გაუმჯობესება; ქვეყნის სატრანზიტო პოტენციალის ზრდა და ათვისება. 	<ul style="list-style-type: none"> ექსპორტის ზრდა და დივერსიფიცირება; საქართველოს პოპულარიზაცია ტურისტული და საინვესტიციო მიმზიდველობის თვალსაზრისით; უცხოური ინვესტიციების ზრდა და დივერსიფიცირება; ქვეყნის შიდა ტურისტულ პროდუქტებზე მოთხოვნის ზრდა; <p>კურორტებისა და სარეკრეაციო ზონების გეგმაზომიერი განვითარება და ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ახალი სამუშაო ადგილების შექმნა; რეგიონებში მოსახლეობის დასაქმების ზრდა; ეკონომიკურად მდგრადი კერძო საწარმოების რაოდენობის ზრდა.
შედეგების შეფასების კრიტერიუმები	<ul style="list-style-type: none"> მაკროეკონომიკური მაჩვენებლები და მათი დინამიკა სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ანალიტიკური ცენტრების მიერ საქართველოსადმი მინიჭებული რეიტინგები უცხოური ინვესტიციების მოცულობის დინამიკის მაჩვენებლები 	<ul style="list-style-type: none"> რეაბილიტირებული, მოდერნიზებული და ახლად აშენებული საავტომობილო გზების მონაკვეთების სიგრძის მაჩვენებელი სატრანსპორტო დერეფანი ფოთი-თბილისი-წითელი (E - 60) ხიდის დერეფნის მოდერნიზაცია/მშენებლობა; ყველა რაიონულ ცენტრთან მისასვლელი საავტომობილო გზის რეაბილიტაცია; ძირითად საკურორტო, ისტორიულ და კულტურულ 	<ul style="list-style-type: none"> უცხოელ ვიზიტორთა და ტურისტთა რაოდენობა ადგილობრივი ტურისტების რიცხვის ზრდა საერთაშორისო ტურისტული გამოფენებისა და სხვა ღონისძიებების რაოდენობა, რომელშიც საქართველო მიიღებს მონაწილეობას 	<ul style="list-style-type: none"> დასაქმების და უმუშევრობის მაჩვენებლების დინამიკა გაცემული კრედიტების რაოდენობა და საკრედიტო პორტფელის მოცულობა ახლად რეგისტრირებული და ლიკვიდირებული კომპანიების რაოდენობის დინამიკა პრივატიზებული ობიექტების რაოდენობა

		<p>ძეგლებთან მიმსასვლელი გზების რეაბილიტაცია;</p> <ul style="list-style-type: none"> • მოსაზღვრე ქვეყნებთან მისასვლელი გზების სრული რეაბილიტაცია; • ტვირთბრუნვისა და მგზავრთა გადაყვანის დინამიკის მაჩვენებლები. 		<ul style="list-style-type: none"> • პრივატიზებული მიწის ფართობის მაჩვენებელი
სავარაუდო ხელისშემშლელი ფაქტორები				

მლნ ლარი

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტრო	194.7	260.3	267.9	227.0	250.0	280.0	300.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	1.4%	1.5%	1.4%	1.0%	0.9%	0.8%	0.8%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	137.9	181.1	155.4	155.0	160.0	180.0	180.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	1.00%	1.07%	0.79%	0.65%	0.57%	0.54%	0.47%

მხარჯავი დაწესებულება	საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო			
პრიორიტეტები	1. სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სისტემის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა	2. ფუნქციონირებადი სამოქალაქო რეესტრის შექმნა	3. უფასო სამართლებრივი დახმარების სისტემის ეფექტიანი ფუნქციონირება	4. სააღსრულებო სისტემის ეფექტიანი მუშაობა და მისი მოწყობა თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისად
მიმართულების პრიორიტეტული დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე	საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სისტემები ვერ პასუხობენ თანამედროვე სტანდარტებს	სამოქალაქო რეესტრის სფეროში დაწყებული რეფორმა საჭიროებს ბოლომდე მიყვანას.	დღესდღეობით უფასო სამართლებრივი დახმარება მხოლოდ სისხლის სამართლის საქმეებით შემოიფარგლება; არ არსებობს ეფექტური სისტემა, რომლითაც უზრუნველყოფილი იქნება ყველა ადამიანისათვის უფასო იურიდიული დახმარების შეთავაზება.	მექანიზმი, რომელიც ქვეყანაში დაგროვილი აღუსრულებელი საქმეების აღსრულებას სწრაფად და ეფექტურად შეუწყობს ხელს, ამჟამად არაეფექტურია და საჭიროებს სრულყოფას
განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა, როდის დაიწყო)	2006-2012	2006-2012	საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე სისხლის სამართლის საქმეებზე უფასო იურიდიული დახმარების განხორციელება დაიწყო 2007 წლიდან, ხოლო სამოქალაქო და ადმინისტრაციული სამართალწარმოების საქმეებზე 2009 წლიდან დაიწყო	2007-2012

<p>მოსალოდნელი შედეგები</p>	<p>ევროპული ციხის წესებით განსაზღვრული სტანდარტების დამკვიდრება, სასჯელსრულების დაწესებულებებში, რესოციალიზაციის პროგრამების შედეგად პატიმართა და პრობაციონერთა ინტეგრირება საზოგადოებაში.</p>	<p>სრულყოფილი მომხმარებელზე ორიენტირებული სამოქალაქო რეესტრის სამსახური, ელექტრონული მმართველობის პრინციპზე აგებული სამოქალაქო რეესტრის სისტემა, „ერთი ფანჯრის“ პრინციპით მიწოდებული მომსახურება. ბიომეტრიული პასპორტების, პლასტიკური ბარათების გაცემა, სხვა ორგანიზაციებისათვის მონაცემთა ბაზის ხელმისაწვდომობა, სამოქალაქო აქტების, პირადობისა და პასპორტების სრულყოფილი ერთიანი მონაცემთა ბაზა.</p>	<p>უფასო იურიდიული დახმარების სისტემის შექმნა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე;</p>	<p>ყველა სასამართლო გადაწყვეტილების კანონმდებლობით დადგენილ ვადებში აღსრულება;</p>
<p>შედეგების შეფასების კრიტერიუმები</p>	<p>2007-2010 წლებში გურიაში და კახეთში, ხოლო 2009-2010 წლებში აჭარაში ახალი დაწესებულებების მშენებლობა, 2011 წლამდე საპრობილე-დაწესებულებებში განთავსებული პატიმრების რაოდენობის შესაბამისობაში მოყვანა საპრობილე-დაწესებულებების პატიმრების შევსების ნორმებთან.</p>	<p>სრულყოფილი და დაცული მონაცემთა ბაზა</p>	<p>ყველა ადამიანის ეფექტური და ხარისხიანი უფასო იურიდიული დახმარებით უზრუნველყოფა.</p>	<p>ქვეყანაში აღუსრულებელი საქმეების შემცირება, დასრულებული საქმეების და სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ ამოღებული თანხების ოდენობის ზრდა.</p>

<p>სავარაუდო ხელისშემშლელი ფაქტორები</p>	<p>პატიმართა და პრობაციონერთა რაოდენობის დინამიური ზრდა, რაც არაადეკვატურია როგორც ადგილების რაოდენობასთან სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში (კერძო მონერხდება მშენებლობითა და რემონტით უზრუნველყოფა, თუ მზარდი ტენდენცია შენარჩუნებულ იქნა), ასევე - პერსონალის რაოდენობის სიმცირესთან (როგორც სასჯელაღსრულების, ასევე - პრობაციის სისტემებში).</p>	<p>დონორების ფინანსური მხარდაჭერისა და დაწესებული სამართლებრივი რეფორმის შეწყვეტა.</p>	<p>სახელმწიფოს მხრიდან მოსახლეობის უფასო იურიდიული დახმარების არსებობის შესახებ არაინფორმირებულობა.</p>	
<p>დაფინანსება</p>	<p>სასჯელაღსრულების სისტემის რეაბილიტაციაზე 2009 წელს მიმართული იქნება 40.0 მლნ ლარი, 2010 წელს - 60.0 მლნ ლარი, 2011 წელს - 25.0 მლნ ლარი, ხოლო 2012 წელს - 5.0 მლნ ლარი.</p>			

საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო

<p>მხარჯავი დაწესებულება</p>	<h2 style="text-align: center;">საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო</h2>	
<p>პრიორიტეტები</p>	<p>5. ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოსა და საერთაშორისო არბიტრაჟებში სახელმწიფო წარმომადგენლობის უზრუნველყოფა</p>	<p>6. საქსპერტო საქმიანობის ორგანიზება და წარმოება ექსპერტიზის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად</p>
<p>მიმართულების პრიორიტეტულობის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<p>ბოლო წლებში გაიზარდა ევროპულ სასამართლოში საქართველოს წინააღმდეგ წარდგენილი განცხადებების რაოდენობა; აუცილებელია არსებულ საარბიტრაჟო დავებში სახელმწიფო პოზიციების ეფექტიანი წარმოდგენა და დაცვა.</p>	<p>სასამართლო ექსპერტიზა არის მართლმსაჯულების შემადგენელი ნაწილი და სტატისტიკის თანახმად სასამართლოს გადაწყვეტილებების 90% ეყრდნობა ექსპერტის დასკვნას, აგრეთვე აღნიშნული დასკვნა საფუძვლად ედება განაჩენს; ქვეყანაში კი არ არსებობს თანამედროვე საქსპერტო დაწესებულება; მიზანშეწონილია კადრების კვალიფიკაციის ამაღლება.</p>
<p>განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა, როდის დაიწყოს)</p>	<p>2006-2012</p>	<p>2007-2012</p>
<p>მოსალოდნელი შედეგები</p>	<p>წარდგენილ განაცხადთა რაოდენობის პროპორციულად საქართველოსთვის პოლიტიკური და მატერიალური პასუხისმგებლობის დადგენის შემთხვევების შემცირება, სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი შიდასახელმწიფოებრივი სისტემის ჩამოყალიბება, საქართველოს წინააღმდეგ საარბიტრაჟო დავების პრევენცია და უკვე არსებულ დავებში საქართველოსთვის მაქსიმალურად ხელსაყრელი შედეგის უზრუნველყოფა.</p>	<p>სამართალწარმოების ვადების შემცირება, მაღალკვალიფიციური და მაღალტექნოლოგიური საქსპერტო ბიურის ამოქმედება, რითაც შესაძლებელი გახდება გაუხსნელ დანაშაულთა საქმეების შემცირება და პროვოცირებული დანაშაულის თავიდან აცილება. მოქალაქეთა უფლებების დაცვა, ექსპერტიზის მაღალი ხარისხი.</p>
<p>შედეგების შეფასების კრიტერიუმები</p>	<p>ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში შესული სარჩელების რაოდენობის პროპორციულად ევროპული სასამართლოს მიერ საქართველოს მხრიდან ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით ნაკისრი ვალდებულებების დარღვევის დადგენის შემთხვევების შემცირებული რაოდენობა. საქართველოს სასარგებლოდ გადაწყვეტილი საარბიტრაჟო დავების რაოდენობის ზრდა.</p>	<p>სამართალწარმოების ვადების შემცირება ექსპერტიზის შესრულების ვადების შემცირება გაუხსნელ დანაშაულთა რაოდენობის შემცირება</p>

სავარაუდო ხელისშემშლელი ფაქტორები	მიმდინარე საარბიტრაჟო ღირებულების წარმომავლობა ძველი კორუფციული გარიგებებიდან;	ამ სფეროში შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილებების განუხორციელებლობა.
-----------------------------------	--	--

მლნ ლარი

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	72.0	135.9	128.3	157.0	180.0	140.0	110.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.5%	0.8%	0.6%	0.7%	0.6%	0.4%	0.3%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	28.2	60.8	26.9	50.0	70.0	30.0	10.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.20%	0.36%	0.14%	0.21%	0.25%	0.09%	0.03%

მხარჯავი დაწესებულება	საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო			
პრიორიტეტები	<p>1.სამინისტროს კომპეტენციის ფარგლებში უსაფრთხო, შეძლებული და დემოკრატიული ქვეყნის ჩამოყალიბებაში ხელშეწყობა</p> <p>1.1 საერთაშორისო მხარდაჭერის კონსოლიდაცია კონფლიქტების მოგვარების საქმეში;</p> <p>1.2 NATO-ში ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა;</p> <p>1.3 ევროკავშირთან თანამშრომლობის გაფართოება;</p> <p>1.4 რეგიონული თანამშრომლობის განვითარება;</p> <p>1.5 ენერგეტიკული თანამშრომლობა;</p> <p>1.6 ეკონომიკური დიპლომატია;</p> <p>1.7 დემოკრატიის კონსოლიდაცია.</p>	<p>2.საერთაშორისო ურთიერთობათა სისტემაში საქართველოს როლისა და ადგილის სათანადოდ წარმოჩენა</p> <p>2.1 საქართველოს წარმოჩენა</p> <p>2.2 საერთაშორისო უსაფრთხოების განმტკიცებაში წვლილის შეტანა;</p> <p>2.3 ენერგეტიკული უსაფრთხოება;</p> <p>2.4 საზღვარგარეთ ქართული კულტურის პოპულარიზაციის ხელშეწყობა და თანამემამულეებთან ურთიერთობა.</p>	<p>3.საზღვარგარეთ მყოფი საქართველოს მოქალაქეების დაცვა</p> <p>3.1 საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეების მხარდაჭერა და მათი უფლებების დაცვა;</p> <p>3.2 საქართველოს მოქალაქეების საზღვარგარეთ მოგზაურობაში, სწავლაში, მუშაობასა და ბიზნესის წარმოებაში ხელშეწყობა.</p>	<p>4. დიპლომატიური და ორგანიზაციული ქმედითობა</p> <p>4.1 ადამიანური რესურსების მართვის სისტემის სრულყოფა</p> <p>4.2 დაგეგმვის სისტემის სრულყოფა:</p> <ul style="list-style-type: none"> - მოკლე და საშუალოვადიანი დაგეგმვის სისტემის ჩამოყალიბება; - რესურსების მართვის ოპტიმიზაცია კომუნიკაციის სისტემის გაუმჯობესება
პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე	<p>•საქართველოს ტერიტორიაზე საქართველოს სუვერენიტეტის ნაწილობრივი გავრცელება მნიშვნელოვნად აფერხებს ქვეყნის მდგრადი განვითარების პერსპექტივებს.</p>	<p>•წლების მანძილზე იზოლაციაში ყოფნამ გამოიწვია ქვეყნის შესახებ არასაკმარისი და არაზუსტი ინფორმაციის გავრცელება, რის შედეგადაც საერთაშორისო თანამეგობრობას არასრული ინფორმაცია აქვს ქვეყნის</p>	<p>•საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეების უფლებების დაცვა საგარეო უწყების ერთ-ერთ ძირითად მოვალეობას წარმოადგენს;</p> <p>•ქვეყნის კვალიფიციური ადამიანური რესურსებით უზრუნველყოფის მიზნით სტუდენტთა გაცვლითი პროგრამების ხელშეწყობა;</p>	<p>•ქვეყანაში მიმდინარე სამთავრობო სტრუქტურების რეფორმირების კვალდაკვალ აუცილებელია საგარეო საქმეთა სამინისტროს (ცენტრალური აპარატის და საზღვარგარეთ დიპლომატიური დაწესებულებების) მართვის სისტემის გაუმჯობესება და</p>

	<p>შესაბამისად, კონფლიქტების მშვიდობიანად მოგვარებასა და ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის პროცესში კომპეტენციის ფარგლებში სამინისტროს მონაწილეობა წარმოადგენს უმთავრეს პრიორიტეტს;</p> <p>•NATO-ში ინტეგრაცია საქართველოს საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის ერთ-ერთი მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რამდენადაც ეს უზრუნველყოფს საქართველოს ეროვნულ უსაფრთხოებას;</p> <p>•ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის (ENP AP) სათანადოდ შესრულება მნიშვნელოვანია ევროკავშირთან თანამშრომლობის გაფართოებისა და მასთან საქართველოს ინტეგრაციის თვალსაზრისით;</p> <p>•შავი ზღვის ქვეყნებს შორის რეგიონული თანამშრომლობის განვითარება წარმოადგენს საგარეო პოლიტიკის</p>	<p>პოტენციალის შესახებ;</p> <p>•ქვეყანა, რომელიც იზიარებს კოლექტიური თავდაცვის პრინციპს და ისწრაფვის გახდეს NATO-ს სრულუფლებიანი წევრი, წარმოადგენს უსაფრთხოების არამხოლოდ მომხმარებელს, არამედ ხელშემწყობსაც და შესაბამისად, მან თავისი წვლილი უნდა შეიტანოს საერთაშორისო უსაფრთხოების განმტკიცებაში;</p> <p>•საერთაშორისო არენაზე ენერგეტიკული უსაფრთხოების საკითხის აქტუალობა ზრდის საქართველოს მნიშვნელობას ევროპის ენერგეტიკული უსაფრთხოებისთვის. ამ კუთხით სრულად უნდა იქნეს გამოყენებული საქართველოს ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობა, რათა ქვეყანა რეგიონულ სატრანზიტო ცენტრად იქცეს;</p> <p>•მნიშვნელოვანია საზღვარგარეთ მცხოვრები თანამემამულეებთან თანამშრომლობა და მათი დახმარება საქართველოს წინაშე მდგარი ამოცანების</p>	<p>• ქვეყნის ინტერესების უფრო ფართო არეალზე გატანა, დაცვა და საკონსულო საქმიანობის უფრო ეფექტურად განხორციელება საჭიროებს დიპლომატიური წარმომადგენლობების ქსელის გაფართოებას;</p>	<p>დღევანდელობასთან შესაბამისობაში მოყვანა;</p> <p>•მართვის უფრო ეფექტური სისტემის შემუშავება მოითხოვს პოლიტიკის დაგეგმვის პროცესის დანერგვას, რომლის საფუძველზეც მოხდება რესურსების განაწილება და მართვა;</p> <p>•სამინისტროს წინაშე მდგარი ამოცანების შესრულება მოითხოვს მაღალკვალიფიციური და ქმედითუნარიანი კადრების მომზადებას;</p> <p>•დროული და უსაფრთხო მუშაობისათვის აუცილებელია სამინისტროში თანამედროვე ტექნოლოგიების და ინფრასტრუქტურის დანერგვა;</p>
--	--	---	---	--

	<p>პრიორიტეტულ მიმართულებას, რამდენადაც შავი ზღვის რეგიონში განვითარებული მოვლენები პირდაპირ აისახება საქართველოზე;</p> <ul style="list-style-type: none"> • თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობებში საქართველოს სრულფასოვნად ჩაბმა და ამ პროცესში დიპლომატიური ურთიერთობების აქტიური გამოყენება; • ბოლო წლებში განვითარებულმა მოვლენებმა დასახა ენერგეტიკული უსაფრთხოების მნიშვნელობა და ამ მიზნით ენერგომომარაგების დივერსიფიცირების აუცილებლობა, რისი მიღწევაც ენერგეტიკის სფეროში თანამშრომლობის გზითაა შესაძლებელი; • საქართველოს წარმატება დემოკრატიზაციის და რეფორმების საკითხებში სტიმულს აძლევს დემოკრატიულ გარდაქმნებს რეგიონში, რაც თავის მხრივ ხელს 	<p>განხორციელებაში.</p>		
--	--	-------------------------	--	--

	უწყობს საქართველოს გარშემო უსაფრთხო და სტაბილური გარემოს შექმნას.			
განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა, როდის დაიწყო)	2004-2012	2007- 2012	2007- 2012	2007- 2012
მოსალოდნელი შედეგი	<ul style="list-style-type: none"> •სამშვიდობო მოლაპარაკებათა პროცესის ეფექტური ფორმატის ჩამოყალიბება; •NATO-სთან თანამშრომლობის ახალ საფეხურზე გადასვლა, წევრობის სამოქმედო გეგმის მიღება; •რეგიონის ქვეყნებთან თანამშრომლობის გაძლიერება; •ეკონომიკური ხასიათის ხელშეკრულებების და ღონისძიებების რაოდენობის ზრდა; •ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის წარმატებით შესრულება და ევროკავშირთან ურთიერთობის შემდგომი გაღრმავება; •ქვეყანაში დემოკრატიული ინსტიტუტების გაძლიერება და რეგიონში დემოკრატიის გავრცელების ხელშეწყობა. 	<ul style="list-style-type: none"> •საერთაშორისო ურთიერთობათა სისტემაში ღირსეული, კუთვნილი ადგილის დამკვიდრება; •საერთაშორისო ასპარეზზე საქართველოს ცნობადობის ზრდა; •ევროპელი პარტნიორების მიერ, საქართველოს, როგორც ევროპული ფასეულობების მქონე ქვეყნის აღქმა; •ქვეყნის ენერგორესურსებით სტაბილური მომარაგება; •ქვეყნის კულტურული მემკვიდრეობის უკეთესი გაცნობა საერთაშორისო თანამეგობრობის მიერ. 	<ul style="list-style-type: none"> •საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეების ინფორმირებულობის გაუმჯობესება და მათი უფლებების უკეთ დაცვა; •საზღვარგარეთ ქართული ბიზნესის დაცულობა; •დიპლომატიური წარმომადგენლობების ქსელის გაფართოება; • საქართველოს მოქალაქეებისთვის უცხოური ვიზების გაცემის პროცედურების ლიბერალიზაცია და გამარტივება. 	<ul style="list-style-type: none"> •მართვის, დაგეგმვის და საქმიანობის შეფასების ორგანიზაციული კულტურის ჩამოყალიბება და მისი ინსტიტუციონალიზაცია; •დიპლომატიური სამსახურის ქმედითუნარიანობის გაუმჯობესება; •კადრების სამსახურში მიღების, აგრეთვე თანამშრომელთა შეფასებისა და დაწინაურების მექანიზმების სრულყოფა; •დიპლომატიური სამსახურის შიგნით კომუნიკაციის სისტემის დახვეწა.

<p>შედეგების შეფასების კრიტერიუმები</p>	<p>ევროკავშირის და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და პარტნიორი ქვეყნების აქტიური ჩართვა კონფლიქტების მოგვარების პროცესში;</p> <p>• ქართული სამშვიდობო ინიციატივების გაზიარება და მხარდაჭერა საერთაშორისო თანამეგობრობის მიერ;</p> <p>• NATO-ს გაწევრიანების სამოქმედო გეგმაში ჩართვა და მისი წარმატებით განხორციელება;</p> <p>• ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის დასრულება და ევროკავშირთან ახალი, თვისობრივად მაღალი ხარისხის ხელშეკრულების დადება;</p> <p>• რეგიონულ ფორმატებში აქტიური თანამშრომლობა;</p> <p>• ქართული პროდუქციისათვის გასაღების ბაზრების არეალის გაფართოება და ექსპორტის მოცულობის ზრდა;</p> <p>• ვაჭრობის ლიბერალიზაციასთან დაკავშირებით გაფორმებული შეთანხმებების რაოდენობა;</p> <p>• დემოკრატიულ ფორუმებში აქტიური</p>	<p>• უცხოელი ტურისტების რიცხვის ზრდა;</p> <p>• საქართველოს შესახებ მსოფლიო საზოგადოების შეხედულების გაუმჯობესება;</p> <p>• უცხოურ პრესაში საქართველოს შესახებ გამოქვეყნებული პოზიტიური მასალების რაოდენობის ზრდა;</p> <p>• საერთაშორისო გამოკითხვების მაჩვენებლების პოზიტიური მიმართულებით შეცვლა;</p> <p>• ქვეყნის ენერგორესურსებით მომარაგების წყაროების დივერსიფიკაცია;</p> <p>• ქართული კულტურის პოპულარიზაციის ხელის შეწყობის მიზნით სათვისტომოების მიერ განხორციელებული ღონისძიებები.</p>	<p>• საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეების უფლებათა შელახვის ფაქტების შემცირება;</p> <p>• საზღვარგარეთ მყოფი საქართველოს მოქალაქეების საქართველოს წარმომადგენლობებისადმი ნდობის გაზრდა;</p> <p>• კრიზისულ სიტუაციებში მოქალაქეთათვის დახმარების გაწევის რაოდენობრივი მაჩვენებლები;</p> <p>• საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეების გადაადგილების გამარტივებული პროცედურები;</p> <p>• ახალი დიპლომატიური წარმომადგენლობების რაოდენობის გაზრდა.</p>	<p>• დიპლომატიური სამსახურის თანამშრომელთა ფუნქციების, კომპეტენციებისა და საქმიანობის სფეროების ნათლად განსაზღვრა და გამოიჯანა, საქმიანობის შეფასების კრიტერიუმების განსაზღვრა, მუშაობის მართვის ეფექტური სისტემის შემუშავება, კვალიფიკაციის ამაღლების ეფექტიანი სისტემის შექმნა, თანამშრომელთა მოტივაციის ასამაღლებლად შესაბამისი ღონისძიებების გატარება;</p> <p>• კადრების შერჩევის საკონკურსო სისტემის დახვეწა;</p> <p>• დიპლომატიური სამსახურის შიგნით ინფორმაციის მიმოქცევისა და თანამშრომლობის ფორმების დახვეწა, კოორდინირებულობის ამაღლება;</p> <p>• დიპლომატიური სამსახურის ქვედანაყოფებისათვის სამოქმედო გეგმების შედგენა და მათ მიერ გაწეული საქმიანობის შესაფასების სისტემის შექმნა.</p>
---	---	---	--	---

	მონაწილეობა.			
სავარაუდო ხელშემშლელი ფაქტორები	<ul style="list-style-type: none"> •საქართველოს ტერიტორიაზე თვითგამოცხადებული რეჟიმების მიერ სამშვიდობო ინიციატივების სისტემატური ჩაშლა; •NATO -ს წევრი ქვეყნების მიერ საქართველოს გაწევრიანების საკითხის განხილვის გახანგძლივება; •ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოების მხრიდან საქართველოსთვის ხელსაყრელი ინიციატივების დაბლოკვა; •რეგიონული კონფლიქტების მოუწესრიგებლობა; •ეკონომიკური და სავაჭრო პარტნიორების არაპროგნოზირებადი ქმედებები; •დემოკრატიული ინსტიტუტების და არასამთავრობო სექტორის სისუსტე და მცირე გამოცდილება; •პოლიტიკური არასტაბილურობა; • მძიმე სოციალური ფონი. 	<ul style="list-style-type: none"> •საქართველოს შესახებ არასწორი ინფორმაციის და ნეგატიური პროპაგანდის გავრცელების მცდელობები; •ქვეყნის დამოკიდებულება ერთ ენერგომომწოდებელზე 	<ul style="list-style-type: none"> •საზღვარგარეთ არალეგალურად მყოფი საქართველოს მოქალაქეების უნდობლობა საქართველოს საელჩოებისა და საკონსულოებისადმი; •საკონსულოების ნაკლებობა 	<ul style="list-style-type: none"> •პროფესიული კადრების დეფიციტი.

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო	43.6	57.9	59.1	66.0	70.0	76.0	80.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.2%	0.2%	0.2%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	1.2	0.9	1.1	1.2	5.0	10.0	10.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.02%	0.03%	0.03%

მხარჯავი დაწესებულება	საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო			
პრიორიტეტები	NATO-ში ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა	სამხედრო მოსამსახურეთა და სამოქალაქო პირთა სოციალური პირობების გაუმჯობესება	თავდაცვის სისტემის მართვის გაუმჯობესება	შეიარაღებული ძალების საბრძოლო შესაძლებლობების ამაღლება
<p>პრიორი-ტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<p>ქვეყნის წინაშე არსებული საფრთხეების განსაზღვრისა და გაანალიზების შედეგად აგრესიული ქმედებების ან ტერიტორიული მთლიანობის ხელყოფის ღონისძიებების აღსაკვეთად, საქართველოს მოსახლეობის უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად, დემოკრატიული სახელმწიფო ინსტიტუტების განმტკიცებისა და განვითარების მიზნით საქართველოს სახელმწიფოს განვითარების მიმდინარე ეტაპზე მნიშვნელოვანი ორიენტირია საერთაშორისო თანამშრომლობის გაღრმავება.</p> <p>NATO-ში ინტეგრაციასთან ერთად საქართველოს სახელმწიფოს წინაშე არსებული საფრთხეები მნიშვნელოვნად შემცირდება, რაც საშუალებას მისცემს სახელმწიფოს გაზარდოს სხვა პრიორიტეტული ამოცანების დაფინანსება. საქართველოს თავდაცვის სამინისტრომ და შეიარაღებულმა ძალებმა</p>	<p>თავდაცვის სამინისტროში მიმდინარე პროცესებიდან გამომდინარე, საგრძნობლად გაუმჯობესებულია სამხედრო მოსამსახურეთა სოციალური პირობები, თუმცა საქართველოში არსებული უმუშევრობის ღონისძიებები უმუშევრობის კვლავ პრობლემად რჩება თავდაცვის სამინისტროს სათანადო კვალიფიციური კადრებით სრულად უზრუნველყოფა. თავდაცვის სამინისტროს სპეციფიკიდან გამომდინარე, აღნიშნული პრობლემების გადაწყვეტის გზას წარმოადგენს მოსამსახურეთა სოციალური პირობების გაუმჯობესება, სამხედრო მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის და სიცოცხლის დაცვისა და დაზღვევის სისტემის დახვეწა და დასავლეთის ქვეყნების სტანდარტებთან მიახლოება, საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესება, შრომის ანაზღაურების ეტაპობრივი ზრდა და შეიარაღებული ძალებიდან დათხოვნილ სამხედრო მოსამსახურეთა საპენსიო უზრუნველყოფის</p>	<p>უკანასკნელ პერიოდში მნიშვნელოვნად გაიზარდა შეიარაღებული ძალების დაფინანსება, რამაც მნიშვნელოვნად გაზარდა შეიარაღებული ძალების ეფექტიანობა, თუმცა აღნიშნულ ეტაპზე არსებული რესურსების უფრო რაციონალურად და ეფექტურად გამოყენების მიზნით საჭიროა თავდაცვის დაგეგმვის პროცესისა და შეიარაღებული ძალების განვითარების პროგრამების შემუშავების, განხორციელებისა და კონტროლის ეფექტური სისტემისა და მართვის ინფორმაციული სისტემების განვითარება, არსებული ადამიანური, მატერიალური და ფინანსური რესურსების უფრო რაციონალური და ეფექტური გამოყენება, კოორდინაციის და ურთიერთქმედების უზრუნველყოფის განმტკიცება გაერთიანებულ შტაბსა და თავდაცვის სამინისტროს შორის. არსებული სიტუაციიდან</p>	<p>საქართველოს სახელმწიფოს განვითარების პრიორიტეტულ მიმართულებად აქვს განსაზღვრული ნატოში ინტეგრაცია, თუმცა ნატოში გაწევრიანებამდე არსებულ დროის მონაკვეთში მოსალოდნელია არსებული საფრთხეებისა და რისკების ისედაც მაღალი ღონისძიებები უფრო ზრდა. ამ პერიოდის განმავლობაში, საიმედო და ქმედუნარიანი შეიარაღებული ძალები ძალზე მნიშვნელოვანია პოტენციური მოწინააღმდეგეების შესაკავებლად. მნიშვნელოვნად გაიზარდა შეიარაღებული ძალების ბრძოლისუნარიანობა თუმცა არსებული და მოსალოდნელი საფრთხეებისა და რისკების გათვალისწინებით საჭიროა შეიარაღებული ძალების საბრძოლო შესაძლებლობების კიდევ უფრო ამაღლება.</p>

	მნიშვნელოვანი როლი უნდა შეასრულონ ჩრდილო-ატლანტიკურ ალიანსში ინტეგრაციის პროცესში. შესაბამისად თავდაცვის სამინისტრომ პრიორიტეტულ მიმართულებად განისაზღვრა ნატოში ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა.	გაუმჯობესება.	გამომდინარე განისაზღვრა თავდაცვის სამინისტროს პრიორიტეტული მიმართულება – თავდაცვის სისტემის მართვის გაუმჯობესება	
განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა, როდის დაიწყო)	2006-2012	2006-2012	2006-2012	2006-2012
მოსალოდნელი შედეგი	თავდაცვის სამინისტრო ღირსეულ წვლილს შეიტანს საქართველოს ნატო-ში ინტეგრაციის პროცესში, განხორციელდება IPAP-ით და “პარტნიორობის მიზნებით” (PG) გათვალისწინებული მოთხოვნები. შეიარაღებული ძალების ევრო-ატლანტიკურ სტანდარტებთან მიახლოება იქნება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი NATO-ში ინტეგრაციის პროცესში თვისობრივად ახალ ეტაპზე გადასვლასა და საბოლოოდ საქართველოს სახელმწიფოს ევროატლანტიკური სივრცის და კერძოდ ნატოს სრულფასოვან წევრად ჩამოყალიბებაში	შედეგად უფრო მაღალანაზღაურებადი და სოციალურად დაცული სამსახური გახდება ერთერთი პირობა ახალი კადრების მოზიდვისა და გამოცდილი კადრების შენარჩუნებისათვის. სამხედრო სამსახური გახდება უფრო პრესტიჟული, სამხედრო მოსამსახურე მოტივირებული, მისი ოჯახი იქნება სოციალურად დაცული, როგორც სამხედრო სამსახურის გავლის პერიოდში, ასევე მის შემდგომ.	ჩამოყალიბდება თავდაცვის მართვის თანამედროვე, დასავლური ტიპის სისტემა, უფრო ეფექტიანად მოხდება არსებული რესურსების გამოყენება, რაც აამაღლებს შეიარაღებული ძალების ქმედუნარიანობას. განსაზღვრული დაფინანსების პირობებში.	საქართველოს შეიარაღებული ძალები შესძლებენ მაქსიმალურად ეფექტურად უზრუნველყონ ქვეყნის ეროვნული ინტერესების დაცვა და კოლექტიური უსაფრთხოების სისტემაში ჩართვამდე მოახდინონ ეროვნული უსაფრთხოების წინაშე მდგარ ზრდად რისკებსა და გამოწვევებზე სათანადო რეაგირება.

<p>შედეგების შეფასების კრიტერიუმები</p>	<p>IPAP-ით და “პარტნიორობის მიზნებით” (PG) გათვალისწინებული მოთხოვნების სრულყოფილად შესრულება, სამშვიდობო და სტაბილურობის შენარჩუნების საერთაშორისო ოპერაციებში მონაწილეობის ხარისხი, ევრო-ატლანტიკურ სტანდარტებთან თავსებადობის დონე. NATO-ში ინტეგრაციის პროცესში შემდეგ ეტაპზე გადასვლა</p>	<p>თავდაცვის სამინისტროს სათანადო კადრებით უზრუნველყოფა, გამოცდილი და კვალიფიციური კადრების შენარჩუნება. მოსამსახურეთა სოციალური დაცვის დონე, მათი საბინაო ფონდით, რისკისა და სპეციფიკური ფაქტორების შესაბამისი ანაზღაურებით, დაზღვევითა და ჯანდაცვის სისტემით სათანადოდ უზრუნველყოფის ხარისხი.</p>	<p>თავდაცვის სამინისტროს ქმედუნარიანობის დონე განსაზღვრული ასიგნებებისა და არსებული რესურსების პირობებში.</p>	<p>შეიარაღებული ძალების ქვედანაყოფების საბრძოლო შესაძლებლობის დონე. ქვეყნის მასშტაბითა და ასევე საერთაშორისო კონტიგენტთან ერთად ჩატარებულ წვრთნებსა და სწავლებებში, სამშვიდობო და სტაბილურობის შენარჩუნების საერთაშორისო ოპერაციებში მონაწილეობისას მათი მომზადების, ნატო-ს და კოალიციური ჯარების შემადგენლობებთან ერთად ერთობლივი დავალებების სათანადოდ შესრულების ხარისხი.</p>
<p>სავარაუდო ხელისშემშლელი ფაქტორები</p>	<p>ხელისშემშლელი ფაქტორი შესაძლებელია იყოს ქვეყნის შიგნით და ქვეყნის გარეთ არსებული პოლიტიკური სიტუაცია და გაუთვალისწინებელი ფორსმაჟორული და სხვა საგანგებო სიტუაციები.</p>	<p>არსებული პოლიტიკური ნებისა და შესაბამისი დაფინანსების პირობებში ხელისშემშლელ ფაქტორად შეიძლება იქცეს მხოლოდ გაუთვალისწინებელი ფორსმაჟორული და სხვა საგანგებო სიტუაციები.</p>	<p>ხელისშემშლელ ფაქტორად შეიძლება იქცეს მხოლოდ გაუთვალისწინებელი ფორსმაჟორული და სხვა საგანგებო სიტუაციები</p>	<p>არსებული პოლიტიკური ნებისა და შესაბამისი დაფინანსების პირობებში ხელისშემშლელ ფაქტორად შეიძლება იქცეს მხოლოდ გაუთვალისწინებელი ფორსმაჟორული და სხვა საგანგებო სიტუაციები.</p>

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	684.0	1,494.5	1,100.0	950.0	950.0	900.0	900.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	5.0%	8.8%	5.6%	4.0%	3.4%	2.7%	2.3%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	106.7	209.7	148.1	100.0	70.0	50.0	30.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.77%	1.23%	0.75%	0.42%	0.25%	0.15%	0.08%

მხარჯავი დაწესებულება	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო					
პრიორიტეტები	1.საზოგადოებრივი წესრიგისა და სახელმწიფო უსაფრთხოების დაცვა	2.სახელმწიფო საზღვრის უსაფრთხოების დაცვა	3. კვალიფიციური კადრების მომზადება	4. ეროვნული საგანძურისა და დიპლომატიური წარმომადგენლობების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	5.მოსამსახურეთა სოციალური დაცვა	6. სახელმწიფო მატერიალური მარაგის შენახვა და მომსახურება, ახალი სტრატეგიული მარაგის შექმნა.
პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე	გეოპოლიტიკური მდებარეობა, ნარკობიზნესი, ტერორისტული და დივერსიული აქტების საშიშროება	სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის ხელყოფის მცდელობა	მაღალპროფესიონალი და მაღალკვალიფიციური კადრების ღირებულება	ეროვნული საგანძურის ქვეყნის გარეთ გატანის მცდელობები და დიპლომატიურ კორპუსზე თავდასხმის საშიშროება	სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს მოსამსახურეთა დაჭრა-დასახიჩრება	არსებობს რისკი საომარი ან/და საგანგებო მდგომარეობის ან სხვა განსაკუთრებული სიტუაციების შექმნის.
განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა, როდის დაიწყოს)	მიმდინარე					
მოსალოდნელი შედეგები	დანაშაულისა და სხვა სამართალდარღვევათა შემცირება, სახელმწიფოსათვის მოსალოდნელი საფრთხის პროგნოზირება და პრევენცია, მოქალაქეთა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის უზრუნველყოფა, საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების გაუმჯობესება,	სახელმწიფო საზღვრის ხელშეუხებლობის უზრუნველყოფა; სახელმწიფო საზღვარზე, სასაზღვრო ზოლში, სასაზღვრო ზონასა და საზღვაო სივრცეში კანონსაწინააღმდეგო ქმედებათა შემცირება; ნაოსნობის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ნაოსნობის წესების	კადრების პროფესიონალიზმისა და კვალიფიკაციის ამაღლება.	დიპლომატიური მისიების, რეზიდენციების, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი სახელმწიფო ობიექტების, ეროვნული საგანძურისა და მნიშვნელოვანი ობიექტების დაცვა.	მოსამსახურეთა, თადარიგში დათხოვნილ პირთა და მათი ოჯახის წევრთა სამედიცინო უზრუნველყოფა. მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის მდგომარეობისა და ფიზიკური განვითარების შენარჩუნება და განმტკიცება; ავადმყოფთა და დაჭრილთა სამედიცინო	სახელმწიფო მატერიალური ბაზის სრულყოფა, ახალი სტრატეგიული მარაგების შექმნა.

	სტიქიური უბედურებისა და კატასტროფების ლოკალიზაცია და მათი შედეგების ლიკვიდაცია.	დაცვა; ნარკოტიკული საშუალებების, იარაღის, ასაფეთქებელი ნივთიერებებისა და მასობრივი განადგურების საშუალებების იმპორტისა და ექსპორტის პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა; კონტრაბანდული საქონლის იმპორტისა და ექსპორტის მინიმუმამდე შემცირება.			რეაბილიტაცია; ავადობისა და შრომისუნარობის შემცირება.	
შედეგების შეფასების კრიტერიუმები	საზოგადოებრივი წესრიგისა და სახელმწიფო უსაფრთხოების დონე (საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევის ფაქტების შემცირება, უსაფრთხოების მაჩვენებლები და ა.შ.).	სახელმწიფო საზღვარზე დაფიქსირებულ სამართალდარღვევის შემთხვევათა აღმოჩენის, შემცირებისა და აღმოფხვრის მაჩვენებლები.	პროფესიონალი და კვალიფიციური კადრების ზრდის ტემპი.	დიპლომატიური მისიების, რეზიდენციების, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი სახელმწიფო ობიექტების და ეროვნული საგანძურის დაცვის ხარისხი.	მოსამსახურეთათვის დაწესებული სოციალური გარანტიების ეფექტურობა.	სახელმწიფო ინტერესებიდან გამომდინარე საომარი ან/და საგანგებო მდგომარეობის ან სხვა განსაკუთრებული სიტუაციების შედეგების ლიკვიდაციის ხარისხის ამაღლება.
სავარაუდო ხელისშემშლელი ფაქტორები	ქვეყანაში დესტაბილიზაციის პროვოცირება, ტერიტორიული მთლიანობის ხელყოფის მცდელობა და უცხო ქვეყნების აგენტურული საქმიანობის გააქტიურება.					

მლნ ლარი

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო	275.1	468.4	600.0	500.0	550.0	600.0	650.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	2.0%	2.8%	3.0%	2.1%	2.0%	1.8%	1.7%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	36.9	162.5	204.4	100.0	100.0	90.0	80.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.27%	0.96%	1.04%	0.42%	0.36%	0.27%	0.21%

მხარჯავი დაწესებულება	საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო		
პრიორიტეტები	<p>1. საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განახლების დასრულება, ინსტიტუციური მოწყობისა და მართვის დეცენტრალიზებული პროცესების სრულყოფა, განათლების სექტორში დასაქმებულთა სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება</p>	<p>2. ხარისხიანი განათლების მიღების თანაბარი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, ჩართვა ერთიან ევროპულ და ევროატლანტიკურ საგანმანათლებლო სივრცეში, ქვეყნის შიგნით სამოქალაქო ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა</p>	<p>3. შრომის ბაზარზე ორიენტირებული მოქნილი პროფესიული განათლების სისტემის განვითარება, სასწავლო პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენება, მეცნიერების განვითარება</p>
პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე	<p>2004-2007 წლებში განხორციელებული რეფორმების შედეგად ჩამოყალიბდა განათლებისა და მეცნიერების ახალი ინსტიტუციური სისტემა. რეფორმები განხორციელდა ზოგადი, უმაღლესი, პროფესიული განათლებისა და მეცნიერების სფეროებში. დეცენტრალიზაციის პირობებში უზრუნველყოფილია საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებების ავტონომია, რომლებიც არჩევილი ორგანოების მეშვეობით დამოუკიდებლად ახორციელებენ თავის საქმიანობას. შეიცვალა განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს როლი და ფუნქციები, რომელიც ხარისხის მართვის და ფინანსების განაწილების მექანიზმების მეშვეობით ახორციელებს სახელმწიფო პოლიტიკას განათლებასა და მეცნიერებაში. მოხდა მართვის ფუნქციების დელეგირება ისეთ ახლად ჩამოყალიბებულ სტრუქტურებზე, როგორცაა: გამოცდების ეროვნული ცენტრი, ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრი, მასწავლებელთა პროფესიული</p>	<p>ჩატარებული რეფორმების დროს, განათლების ახალი საკანონმდებლო ბაზის ჩამოყალიბების პროცესში, განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობოდა განათლების მიღების თანაბარ უფლებიანობისა და ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას, რაც სრულადაა ასახული, როგორც ზოგადი, უმაღლესი და პროფესიული განათლების შესახებ კანონებში. ამავე დროს აუცილებელია ამ უფლების რეალიზების სათანადო მექანიზმების განვითარება და სრულყოფა. სტუდენტის და მოსწავლის დაფინანსებაზე ორიენტირებული მოდელის შემდგომი სრულყოფა საშუალებას მისცემს დაფინანსების მიმღებს შეარჩიოს მისთვის სასურველი საგანმანათლებლო დაწესებულება, გაგრძელება ინკლუზიური განათლების პროგრამების დანერგვა სკოლებში, რაც უზრუნველყოფს სპეციალური მოთხოვნილებების მქონე პირების საგანმანათლებლო მოთხოვნებს. ერთიან ეროვნულ გამოცდებზე ზოგადი უნარების გამოცდის ჩაბარება აზერბაიჯანულ და სომხურ ენებზე, რაც გაზრდის ეროვნულ უმცირესობათა წარმომადგენლების</p>	<p>საქართველოს შრომის ბაზარზე მუშახელის მომზადების ხარისხი (ცოდნა და უნარები) ხშირად არ შეესაბამება ბაზრის მოთხოვნებს. შესაბამისად, სახეზეა უმუშევრობის მაღალი მაჩვენებელი და სირთულეები, რასაც დამსაქმებლები აწყდებიან შესაბამისი ხარისხისა და კვალიფიკაციის სამუშაო ძალის ძიებისას. უმუშევრობის მაღალი მაჩვენებლის არსებობის პირობებში დამსაქმებელთა 52% თვლის, რომ მათთვის მთავარი პრობლემა არა დასაქმების აქტიურად მაძიებელთა არარსებობა, არამედ დასაქმების მაძიებელთა არასათანადო ცოდნა და უნარები. ანუ სახეზეა ბაზრის მოთხოვნებთან მუშახელის მომზადების ხარისხის შეუსაბამობა. დამსაქმებელთა 50% მიიჩნევს, რომ მათთან დასაქმებულნი მხოლოდ ნაწილობრივ აკმაყოფილებენ სამუშაოს მოთხოვნებს. საქართველოს მთავრობის პროგრამა ითვალისწინებს 2012 წლისათვის ეკონომიკური აქტივობის შედეგად დასაქმების გაზრდას და 200 ათასი</p>

	<p>განვითარების ცენტრი, განათლების აკრედიტაციის ეროვნული ცენტრი, ეროვნული პროფესიული სააგენტო, ეროვნული სამეცნიერო ფონდები. გარდაიქმნა განათლების ტერიტორიული მართვის სისტემა, შეიქმნა განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს ტერიტორიული ორგანოები - საგანმანათლებლო რესურს-ცენტრები. თუმცა ჩამოყალიბებული მართვის მოდელი ვერ ფუნქციონირებს სათანადო დონეზე, რაც პირველ რიგში დაკავშირებულია იმ ნაკლოვანებებთან, რაც არსებობდა მართვის ორგანოების წევრებისა და ხელმძღვანელების არჩევის პროცესში. საჭიროა არჩევის პროცედურების შემდგომი გაუმჯობესება, არჩევითი ორგანოების წევრებისა და ხელმძღვანელების მომზადებისა და განვითარების პროგრამების განხორციელება.</p> <p>რეფორმის პროცესში დაინერგა განათლების ვაუჩერული და გრანტული დაფინანსების სქემები, რომლის მეშვეობით ხდება უშუალოდ მოსწავლის და სტუდენტის დაფინანსება. თუმცა დაფინანსების ამ მოდელის პირობებში წარმოიშვა მცირეკონტინგენტიანი სკოლების პრობლემა, რომლებიც საჭიროებენ დამატებით დაფინანსებას. ამგვარად მწვავედ დგას არსებული დაფინანსების სისტემის გაუმჯობესების ამოცანა. უმაღლეს განათლებაში 2009 წლიდან გრანტების მეშვეობით დაიწყება მაგისტრატურის სტუდენტების დაფინანსებაც. შესამუშავებელია სადოქტორო პროგრამების და პროფესიული განათლების დაფინანსების მექანიზმებიც. არსებული დაფინანსების სქემები ვრცელდება, როგორც</p>	<p>შესაძლებლობას მიიღონ უმაღლესი განათლება. გაფართოვდება საგანმანათლებლო პროგრამების სპექტრი სასჯელალსრულების დაწესებულებებში.</p> <p>იმისათვის, რომ სახელობო განათლება ნებისმიერი მოქალაქისათვის გახდეს ხელმისაწვდომი და უახლოვესი მის საცხოვრებელ ადგილთან, საჭიროა გაიზარდოს ადგილობრივი ხელისუფლებისა და დამსაქმებლების მონაწილეობა პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების და პრაქტიკული სწავლების უზრუნველყოფაში. აუცილებელია გაუმჯობესდეს სტუდენტური სესხების გაცემისა და დაბრუნების პირობები, რაც გაზრდის უმაღლესი განათლების ხელმისაწვდომობას სოციალურად ნაკლებად უზრუნველყოფილ ფენებისათვის. შესამუშავებელი და დასანერგია პროფესიული მომზადების და გადამზადების სისტემა, რაც ხელს შეუწყობს მთელი ცხოვრების მანძილზე სწავლის პრინციპის სრულად რეალიზებას. ყველა საგანმანათლებლო დაწესებულებაში განათლების ხარისხის ამაღლება ასევე ემსახურება ადამიანის შესაძლებლობის გაფართოვებას, ნებისმიერ ადგილას მიიღოს ხარისხიანი განათლება. ამ პროცესის დაჩქარება და გაღრმავება დაკავშირებულია აკრედიტაციის და ლიცენზირების პროცესის განვითარებასთან, ყველა დონის საგანმანათლებლო დაწესებულებაში ხარისხის შიდა აუდიტის სისტემების შექმნასთან და განვითარებასთან, რაც 2009-11 წლებში უნდა იქცეს ერთ-ერთ უმთავრეს ამოცანად. ყველა საგანმანათლებლო დაწესებულებაში საჭიროა შემუშავდეს</p>	<p>ახალი სამუშაო ადგილის შექმნას. შესაბამისად, აუცილებელია ისეთი პროფესიული განათლების სისტემის ჩამოყალიბება, რომელსაც შეუძლია მოქნილად მოერგოს საბაზრო ეკონომიკის ცვალებად პირობებს, ხელი შეუწყოს დასაქმებას, შესაბამისობაშია ადამიანური რესურსების განვითარების საერთაშორისო კონცეფტუალურ პრინციპებთან, ადეკვატურია შრომის ბაზრის მოთხოვნებთან და უზრუნველყოფს მას კვალიფიციური სპეციალისტებით. ასეთი გარემო მიმზიდველია ინვესტიციებისა და ინოვაციისათვის. უნდა მოხდეს ისეთი უმაღლესი და პროფესიული პროგრამების შემუშავება და დანერგვა, რომლებიც უზრუნველყოფენ სათანადო ცოდნის შეძენას და უნარების ჩამოყალიბებას, და ისეთი კომპეტენციების ფორმირებას, რაც გაზრდის სპეციალისტის კომპეტენტურობას ცვალებად სოციალურ-ეკონომიკურ პირობებში. უნდა შეიქმნას პროფესიული განვითარებისა და შემდგომი განათლების სტიმულირების სისტემა. პროფესიული მომზადების პროგრამების შესაბამისობა დამყარდება კვალიფიკაციათა ჩარჩოს შექმნით და მასში არსებული ყველა პროფესიისათვის პროფესიული სტანდარტების შემუშავებისა და დამტკიცების საფუძველზე. ჩამოყალიბდება სახელობო და არაფორმალური განათლების ატესტაციის სისტემა;</p> <p>ბოლო სამი წლის განმავლობაში</p>
--	---	---	--

	<p>სახელმწიფო ისე კერძო სასწავლებლებზეც, რის გამოც განათლება როგორც ბიზნესი ხდება მიმზიდველი ინვესტირებისათვის. უკვე ამჟამად საქართველოში ფუნქციონირებს 250-მდე კერძო სკოლა, ანუ საერთო რაოდენობის 10% მეტი, ხოლო აკრედიტებული კერძო უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების რიცხვი საერთო რაოდენობის ნახევარზე მეტია. არსებული ტენდენციის შენარჩუნების პირობებში კერძო სკოლების მოსწავლეთა კონტინგენტი 2012 წლისთვის გაიზრდება 25-40%. 2010 და 2011 წლებში ამოქმედდება კანონი სახელმწიფოს მიერ საგანმანათლებლო დაწესებულების კერძო სამართლის არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირად დაფუძნების თაობაზე, რაც კიდევ უფრო გაზრდის კერძო სექტორის წილს განათლების სფეროში.</p> <p>საგანმანათლებლო პროცესის განვითარება შესაძლებელია მხოლოდ თანამედროვე მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის არსებობის პირობებში. 2005-07 წლებში დაიწყო საგანმანათლებლო დაწესებულებების რეაბილიტაცია. აუცილებელია 2008-2012 წლებში დასრულდეს სარეაბილიტაციო სამუშაოები სკოლებში, შეიქმნას ლაბორატორიები და შეივსოს საბიბლიოთეკო ფონდი, რომ ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულება გახდეს თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი. უმაღლეს სასწავლებლებში გათბობის სისტემების რეაბილიტაციის პარალელურად უნდა გაგრძელდეს სწავლების კომპიუტერული ბაზის გაძლიერება. 2007 წელს არსებული</p>	<p>განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის პროცედურები, მოხდეს პროგრამების დამტკიცებისა და მონიტორინგის სისტემის განვითარება, უნდა შეიქმნას პედაგოგიური პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლების მექანიზმები. სასწავლო რესურსები უნდა შეესაბამებოდეს საგანმანათლებლო პროგრამებსა და ხელს უწყობდეს მოსწავლეს სასწავლო მიზნების მიღწევაში. განათლების ხარისხის ამაღლება ხელს შეუწყობს განათლებაში ბოლონიისა და კოპენჰაგენის პროცესების გაღრმავებას. საქართველოს აქტიურად მონაწილეობა საერთაშორისო საგანმანათლებლო პროექტებში, მათ შორის სხვადასხვა შეფასების სისტემებში, ხელს შეუწყობს განათლების სისტემის მიახლოვებას საერთაშორისო სტანდარტებთან, სრულფასოვან ჩართვას ევროპულ და ევროატლანტიკურ საგანმანათლებლო სივრცეში.</p> <p>ამ მიზნებს ემსახურება ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების ახალი სასწავლო გეგმა, რომლის პილოტირება და დანერგვა 2012 წლისათვის თითქმის დასრულდება. დაიწყება და რეგულარულად განხორციელდება სკოლის მასწავლებელთა გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების პროგრამები. სამინისტრო გააგრძელებს საუნივერსიტეტო კურსულუმებისა და ახალი სახელმძღვანელოების დანერგვის პროგრამების ხელშეწყობასა და კოორდინირებას.</p> <p>საზოგადოების ერთიანობის, ეროვნული იდენტურობისა და თვითმყოფადობის</p>	<p>წარმატებით ხორცილედებოდა „ირმის ნახტომის“ პროგრამა, რომელმაც შექმნა სკოლებში ინფორმაციულ-კომპიუტერული ტექნოლოგიების სწავლების სტრუქტურა. ამ პროგრამის შემდგომი განვითარება უკავშირდება ახალი ტექნოლოგიების შესაძლებლობების გამოყენებას ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული საგნების სწავლების პროცესში. ეს პრობლემა გადასაჭრელია აგრეთვე საქართველოს უმაღლეს და პროფესიულ განათლებაში, სადაც უნდა მოხდეს კვალიფიკაციისა და პროფესიების შესაბამისი კომპიუტერული ტექნოლოგიების მცოდნე სპეციალისტების მომზადება. გაგრძელდება და გაღრმავდება სამეცნიერო და საგანმანათლებლო სფეროს ინტეგრირების პროცესი, შემოქმედებითი პროცესების მხარდაჭერა სხვადასხვა სფეროში, ქვეყნის მოთხოვნილების გათვალისწინებით. განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებენ ქვეყნისათვის პრიორიტეტული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები. საქართველოში მეცნიერების და კვლევების მთავარ ამოცანად უნდა იქცეს მეცნიერებატევადი პროდუქტებისა და ტექნოლოგიების შემუშავება, მათი დანერგვა ეროვნულ ეკონომიკაში. დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს სამეცნიერო საერთაშორისო თანამშრომლობის ხელშეწყობას, მონაწილეობას სხვადასხვა საერთაშორისო პროგრამებში და პროექტებში, მათ შორის ევროგაერთიანების ჩარჩო-პროგრამებში.</p>
--	---	--	---

	<p>დაწვებითი პროფესიული სასწავლებლების ბაზაზე ჩამოყალიბდა 38 პროფესიული სწავლების ცენტრი. აქედან 11-ში ჩატარდა სარეაბილიტაციო სამუშაოები, განახლდა სახელოსნოები, შეიქმნა ახალი პროგრამები, გადამზადდნენ პედაგოგები და ინსტრუქტორები. პროფესიული სასწავლებლების რეაბილიტაციის პროგრამის ფარგლებში ეს პროცესი გაგრძელდება დარჩენილ ცენტრებშიც. გაგრძელდება უმაღლეს სასწავლებლებში პროფესიული უმაღლესი პროგრამების დანერგვის პროცესი. სალიცენზიო პირობების გადამოწმების შედეგად მოწესრიგდება ყოფილი საშუალო პროფესიული სასწავლებლების პრობლემა, განისაზღვრება ის დაწესებულებები, სადაც განხორციელდება სახელობო ან/და პროფესიული უმაღლესი პროგრამები.</p> <p>განათლების დაფინანსების სქემების სრულყოფის პროცესში ძირითადი ყურადღება დაეთმობა პედაგოგების ანაზღაურების ზრდის პრობლემას, განვითარდება სახელმწიფოს მიერ უზრუნველყოფილი მასწავლებლების სადაზღვევო სისტემა, განათლების სისტემაში დასაქმებული საჯარო მოხელეების დაზღვევა სავალდებულო იქნება.</p>	<p>შენარჩუნების ხელშეწყობის მიზნით გაგრძელდება ისეთი პროგრამების განხორციელება, როგორცაა: სამოქალაქო ინტეგრაცია, არაქართულენოვან სკოლებში სახელმწიფო ენის შესწავლა, სასკოლო პარტნიორობა და სხვა.</p> <p>შემდგომი ღონისძიებები გულისხმობს განათლებისა და მეცნიერების სისტემის ორიენტირებას საქართველოს კულტურული მრავალფეროვნების, ეროვნული თვითმყოფადობის დაცვისა და კულტურული განვითარების ხელშეწყობაზე. ასეთი პროექტების რიგს მიეკუთვნება სახელმძღვანელოების თარგმნის პროგრამა არაქართულენოვანი მოსწავლეებისათვის, ასევე ეროვნული სასწავლო გეგმის ფარგლებში არაქართული ენების, როგორც მშობლიური ენის სწავლების პროგრამის დანერგვა.</p>	
<p>განხორციელების სავარაუდო ვადები</p>	<p>მიმდინარე (დაიწყო 2004)</p>	<p>მიმდინარე (დაიწყო 2004)</p>	<p>მიმდინარე (დაიწყო 2005)</p>

<p>მოსალოდნელი შედეგები</p>	<p>განათლებისა და მეცნიერების მართვა</p> <p>დაიხვეწება განათლებისა და მეცნიერების მართვის დეცენტრალიზებული სტრუქტურა, დაგეგმვის და გადაწყვეტილების მიღების პროცესები დაეყრდნობა მიმდინარე პროცესების მონიტორინგის და კვლევების შედეგებს;</p> <p>ჩამოყალიბდება განათლების მართვის ერთიანი საინფორმაციო სისტემა, რომელიც იმოქმედებს მართვის ყველა დონეზე და მოიცავს ყველა საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებას.</p>		
	<p>სკოლამდელი და ზოგადი განათლება</p> <p>შეიქმნება სკოლამდელი განათლების ეფექტიანი მოდელი, რომელიც გაითვალისწინებს სკოლამდელი ასაკის ბავშვების განათლების მრავალფეროვან ფორმებს;</p> <p>ჩამოყალიბდება სკოლამდელი განათლების საკანონმდებლო და ნორმატიული ბაზა;</p> <p>განხორციელდება ზოგადი განათლების დაფინანსების სისტემის სრულყოფა;</p> <p>გაძლიერდება ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების არჩევითი ორგანოების საქმიანობა, დაიხვეწება არჩევითი ორგანოების წევრებისა და სკოლის დირექტორების შერჩევის პროცედურები;</p> <p>სკოლების მართვის პროცესის ეფექტიანობის ამაღლების მიზნით შეიქმნება სამეურვეო საბჭოების, დირექტორების და ადმინისტრატორების მომზადებისა და კვალიფიკაციის</p>	<p>განხორციელდება სოციალურად დაუცველი კატეგორიებისათვის სკოლამდელი განათლების დაფინანსების საპილოტო ინიციატივა;</p> <p>ჩამოყალიბდება ინკლუზიური განათლების საკანონმდებლო და სტრუქტურული ჩარჩო, საჭიროებისამებრ ფართოდ დაინერგება ინკლუზიური განათლების პროგრამები;</p> <p>განხორციელდება სკოლის სახელმძღვანელოების განაწილების პროგრამები ხელმოკლე ოჯახებისათვის;</p> <p>მოთხოვნის მიხედვით იქნება უზრუნველყოფილი სკოლის მოსწავლეების ტრანსპორტი მომსახურება;</p> <p>შეიქმნება და დაინერგება სკოლამდელი განათლების პედაგოგების მომზადების პროგრამები უმაღლესი და პროფესიული უმაღლესი განათლების დონეზე;</p>	<p>დასრულდება სკოლების კომპიუტერიზაციის პროცესი, ყველა სკოლა ჩართული იქნება ინტერნეტსა და ერთიან ქსელში, რომელიც მოიცავს განათლების სამინისტროს და რესურს-ცენტრებს. განხორციელდება სკოლების კომპიუტერული ბაზის განახლების პროცესი;</p> <p>ინფორმაციულ-კომპიუტერული ტექნოლოგიები გამოიყენება ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული ყველა საგნის სწავლებისას. ამავე პერიოდისთვის მალალ ხარისხს მიაღწევს ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ინტეგრირება სასწავლო პროცესში. მოსწავლეთა 100% და პედაგოგების 70%-ზე მეტი დაეუფლება ძირითად კომპიუტერულ ჩვევებს.</p>

<p>ამაღლების სისტემა;</p> <p>სამინისტროს, რესურს-ცენტრების და სკოლების ერთიანი ინფორმაციული სისტემა უზრუნველყოფს მართვის ყველა რგოლს ხარისხიანი სტატისტიკური და ფინანსური ინფორმაციით;</p> <p>ყველა ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებას ექნება ახალი ან სრულად რეაბილიტირებული სასკოლო შენობა, ხელმისაწვდომი ლაბორატორიებით, ბიბლიოთეკებით და სპორტული მოედნებით;</p> <p>მომზადდება სკოლების არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ სტატუსზე გადასვლის პირობები;</p> <p>ჯანმრთელობის დაზღვევის სისტემა გავრცელდება ყველა სკოლის მასწავლებელზე.</p>	<p>დასრულდება ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების გადასვლა 12-წლიან სწავლებაზე და ახალი საგანმანათლებლო პროგრამების დანერგვა, საგნების 85% იმსწავლება ახალი პროგრამების მიხედვით, სასწავლო პროცესი უზრუნველყოფილი იქნება ახალი სახელმძღვანელოებით;</p> <p>გადამოწმდება ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების სალიცენზიო პირობები;</p> <p>შემუშავდება ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების აკრედიტაციის პროცედურები, დაიწყება ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების აკრედიტაცია;</p> <p>ჩატარდება ეროვნული შეფასებები ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების მე-4 და მე-9 კლასებში, სულ მცირე ორ საგანში. საქართველო მიიღებს მონაწილეობას საერთაშორისო შეფასების სისტემებში – PISA, PIRLS, TIMSS;</p> <p>შემუშავდება სკოლის მასწავლებელთა ეროვნული პროფესიული სტანდარტები და დაიწყება მათი დანერგვა;</p> <p>შემუშავდება მასწავლებელთა მომზადებისა და პროფესიული განვითარების პროგრამული აკრედიტაციის წესები, პროცედურები და დაიწყება მათი აკრედიტაცია;</p> <p>ჩატარდება ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების მასწავლებელთა რეგისტრაცია და განხორციელდება მათი გადამზადების პროგრამები, ჩატარდება სერტიფიცირება;</p> <p>ჩამოყალიბდება სკოლებში დისციპლინური დარღვევების აღმოფხვრისა და ძალადობის პრევენციის</p>	
--	--	--

		<p>სისტემა;</p> <p>არაქართულენოვანი სკოლები იქნებიან უზრუნველყოფილი ქართული ენის სწავლებისათვის კვალიფიციური პედაგოგებით და შესაბამისი სასწავლო ლიტერატურით. არაქართულენოვანი სკოლების მასწავლებელთა 80% გაივლის მომზადებას ქართულ ენაში.</p>	
	<p>უმაღლესი, პროფესიული განათლება და მეცნიერება</p> <p>განხორციელდება პროფესიული სწავლების ცენტრების სასწავლო ბაზის განაწილება, ახალი საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავება და დანერგვა, პედაგოგების გადამზადება;</p> <p>დაფინანსების საგრანტო სქემები იმოქმედებს სახელობო და უმაღლესი განათლების ყველა საფეხურზე;</p> <p>გაფართოვდება სტუდენტური სესხის გაცემის სქემა, გაიზრდება მასში ჩართული კომერციული ბანკების რიცხვი, გაუმჯობესდება სესხის გაცემის პირობები;</p> <p>კომერციულ ბანკებთან ერთობლივად შემუშავდება სესხის გაცემის სისტემა საზღვარგარეთის უნივერსიტეტებში სწავლების მიზნით;</p> <p>დასრულდება ყველა უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების რეაბილიტაცია;</p> <p>ჩატარდება ერთიანი ეროვნული გამოცდები მაგისტრატურაში სწავლების მსურველთათვის;</p> <p>ჩამოყალიბდება საერთაშორისო სტანდარტებთან თავსებადი და</p>	<p>უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში დაიწყება პედაგოგთა მომზადების ახალი საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელება. ჩატარდება ამ პროგრამების აკრედიტაცია;</p> <p>ეროვნული სასწავლო გეგმების და შეფასების ცენტრი შეიმუშავებს ახალ პროფესიულ საგანმანათლებლო სტანდარტებს და პროგრამებს, განხორციელებს მათ პილოტირებას. პროგრამების განხორციელება დაიწყება პროფესიული განათლების ცენტრებში და კოლეჯებში;</p> <p>პროფესიული სწავლების დაწესებულებებში შეიქმნება შეფასების ერთიანი სისტემა;</p> <p>პროფესიული სწავლების პედაგოგების სტანდარტზე დაფუძნებით გადამზადდება პროფესიული სწავლების დაწესებულებების პედაგოგები;</p> <p>უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში დაიწყება პროფესიული სწავლების პედაგოგთა მომზადების საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელება, შეიქმნება პროფესიული სწავლების პედაგოგთა სერტიფიცირების სისტემა და განხორციელდება</p>	<p>შემუშავდება და დამტკიცდება პროფესიულ კვალიფიკაციათა ჩარჩო;</p> <p>ქართულ ინტერნეტში შეიქმნება ზოგადი განათლებისათვის საჭირო საგანმანათლებლო რესურსები;</p> <p>ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების მოსწავლეთათვის დაიწყება სახელობო პროგრამების განხორციელება;</p> <p>შემუშავდება და დამტკიცდება პროფესიულ კვალიფიკაციათა ჩარჩოში არსებული პროფესიებისა და კვალიფიკაციებისათვის პროფესიული სტანდარტები;</p> <p>ამოქმედდება არაფორმალური განათლების ატესტაციის წესი;</p> <p>ზრდასრულ მოქალაქეებს შესაძლებლობა ექნებათ მიიღონ მონაწილეობა ზრდასრულთა განათლების პროგრამებში;</p> <p>დარეგულირდება სათანადო კვალიფიკაციის მქონე მუშახელის მოთხოვნა-მიწოდება შრომის ბაზარზე;</p> <p>კომპიუტერული პროგრამები ფართოდ იქნება გამოყენებული სხვადასხვა საგნების სწავლებისას;</p>

<p>საერთაშორისოდ აღიარებული უმაღლესი განათლების სისტემა.</p>	<p>პედაგოგებისა და ოსტატების სერტიფიცირება;</p> <p>შემუშავდება პროფესიული განათლების დაწესებულებების აკრედიტაციის პროცედურები და დაიწყება პროფესიული განათლების დაწესებულებების აკრედიტაცია;</p> <p>დასრულდება უმაღლესი განათლების გადასვლა სამსაფეხურიან სისტემაზე, განხორციელდება უმაღლესი პროფესიული განათლების პროგრამები, განახლდება უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების პროგრამები;</p> <p>ჩატარდება უმაღლესი საგანმანათლებლო პროგრამების აკრედიტაცია;</p> <p>შემუშავდება ეროვნული კვალიფიკაციის ჩარჩო;</p> <p>გაიზრდება უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ეროვნულ უმცირესობათა წარმომადგენლების ჩარიცხულთა რიცხვი.</p>	<p>პროფესიული და უმაღლეს განათლების სასწავლო პროცესი უზრუნველყოფილი იქნება ინფორმაციული და კომპიუტერული ტექნოლოგიებით;</p> <p>გაგრძელდება უმაღლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების ინტეგრირების პროცესი;</p> <p>აშენდება საუნივერსიტეტო ქალაქი, სადაც სწავლის, სწავლებისა და სამეცნიერო კვლევისათვის ხელსაყრელი გარემო შეიქმნება. ქალაქის ტერიტორიაზე განთავსდება უნივერსიტეტების და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულების 50 ათასი სტუდენტი, პროფესორი და მკვლევარი;</p> <p>გამოიკვეთება სამეცნიერო კვლევების პრიორიტეტული მიმართულებები და განისაზღვრება ამ კვლევების ორგანიზებისა და ხელშეწყობის განსხვავებული ფორმები;</p> <p>გაგრძელდება ეროვნული სამეცნიერო და ქართველოლოგიის, ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებების ფონდების, მეცნიერების საგრანტო დაფინანსება;</p> <p>გაიზრდება საერთაშორისო პროექტებში და პროგრამებში მონაწილე ქართველ მეცნიერთა რიცხვი.</p>
--	--	--

<p>შედეგების შეფასების კრიტერიუმები</p>	<p>განათლების ხარჯები – პროცენტული შეფარდება მთლიან შიდა პროდუქტთან.</p> <p>სახელმწიფო ხარჯები ერთ მოსწავლეზე მთლიანობაში და განათლების სხვადასხვა დონეზე;</p> <p>ახალაშენებული და განახლებული სასწავლო დაწესებულებების, ლაბორატორიების, ბიბლიოთეკების რაოდენობა;</p> <p>საგანმანათლებლო დაწესებულებების წილი არჩეული მართვის ორგანოებით. ზოგასაგანმანათლებლო დაწესებულებების პროცენტი, სადაც ჩატარებულია განმეორებითი არჩევნები;</p> <p>მოსწავლეთა ტრანსპორტირების უზრუნველსაყოფად სატრანსპორტო ერთეულების რაოდენობა;</p> <p>განათლებისა და მეცნიერების დაფინანსებისა და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის მაჩვენებლები საერთაშორისო სტანდარტებთან მიმართებაში;</p> <p>მცირეკონტინგენტიანი საგანმანათლებლო დაწესებულებების წილი და ამ დაწესებულებებში მოსწავლეთა წილი განათლების შესაბამისი დონის საერთო მაჩვენებლებთან მიმართებაში;</p> <p>განათლებაზე ხარჯების წილი შინამეურნეობების მთლიან ხარჯებში;</p> <p>რესურსების გამოყენების ეფექტიანობის მაჩვენებლები – თანაფარდობა მოსწავლე-მასწავლებელი.</p>	<p>დაწყებითი, საბაზო და საშუალო განათლებაში მოსწავლეების ჩართულობისა და განთესვის მაჩვენებლები;</p> <p>პროფესიული სწავლების ცენტრების კურსდამთავრებულთა რაოდენობა;</p> <p>პროფესიული და უმაღლესი განათლების პროგრამების კურსდამთავრებულთა დასაქმების მაჩვენებლები;</p> <p>განათლების ხარისხის მაჩვენებლები OECD-ს ინდიკატორთა სკალაზე;</p> <p>მოსწავლეთა შედეგები საერთაშორისო შეფასების სისტემებში: PISA, TIMSS, PIRLS;</p> <p>მოსწავლეთა შედეგები ეროვნულ შეფასებაში;</p> <p>უცხოელ სტუდენტთა რაოდენობა საქართველოს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში;</p> <p>ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების გადამზადებულ პედაგოგთა რაოდენობა;</p> <p>უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ჩარიცხული არაქართულენოვანი სკოლების კურსდამთავრებულთა რიცხვი;</p> <p>სკოლებში ქართული ენის სწავლისა და სწავლების სათანადო რესურსების მოცულობა;</p> <p>უმაღლესი საგანმანათლებლო პროგრამების პროცენტი, რომლებმაც გაიარეს აკრედიტაცია;</p> <p>სტუდენტთა მობილობის მაჩვენებლები.</p>	<p>სწავლების პროცესში ინფორმაციული და კომპიუტერული ტექნოლოგიების გამოყენების მაჩვენებლები;</p> <p>სამეცნიერო ბაზის და ცოდნის გენერირების შესაძლებლობის მაჩვენებლები (სამეცნიერო კვლევის დაფინანსება, ფუნდამენტური კვლევის დაფინანსება);</p> <p>საერთაშორისო სამეცნიერო პროექტებში ქართველი მეცნიერების მონაწილეობის მაჩვენებლები;</p> <p>სამეცნიერო პროექტების უცხოური წყაროებიდან დაფინანსების მაჩვენებლები;</p> <p>უცხოელ თანაავტორებთან ერთად გამოქვეყნებული სამეცნიერო შრომების მაჩვენებელი;</p> <p>პროფესიული და უმაღლესი განათლების კვალიფიკაციების მიღების შემდეგ კურსდამთავრებულთა დასაქმების მაჩვენებლები;</p> <p>დაქირავებულთა გადამზადებაზე კერძო ბიზნესის მიერ ხარჯვის პროცენტული მაჩვენებელი (გამოითვლება მოცემული ბიზნესის სახელფასო ფონდთან მიმართებაში);</p> <p>დამსაქმებელთა თანამშრომლობის მაჩვენებელი შესაბამისი პროფილის სასწავლებლებთან;</p>
--	--	--	---

<p>სავარაუდო ხელისშემშლელი ფაქტორები</p>	<p>სამშენებლო კომპანიების შეზღუდულ შესაძლებლობებს უკავშირდება რეაბილიტაციის პროგრამების განხორციელება. სამინისტრო ახორციელებს გეგმას მნიშვნელოვანი და კომპლექსური პროცესების მეშვეობით. რისკები დაკავშირებულია ამ პროცესების არასათანადო მხარდაჭერასა და განვითარებასთან მათი ხარისხის, ეფექტურობის, ქმედითობისა და მოქნილობის უზრუნველყოფის მიზნით.</p>	<p>მყარი და ეფექტური ურთიერთკავშირები საერთაშორისო ორგანიზაციებთან არსებითია შედეგების მიღწევის საქმეში. ხელისშემშლელ ფაქტორად შეიძლება იქცეს არასათანადო კოორპერაცია დაინტერესებულ მხარეებთან. ეს კავშირები უნდა იყოს დამყარებული ურთიერთპატივისცემაზე და დასახული ამოცანების მიმართ ყველა მხარის ვალდებულებებზე. ასეთი ტიპის კავშირების დამყარება დაკავშირებულია გარკვეული უნარების არსებობასთან და მოითხოვს დროის და რესურსების სათანადო ინვესტირებას.</p>	<p>ამ ამოცანების განხორციელება მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული იმაზე, თუ რამდენად შეძლებს სახელმწიფო და საზოგადოება დააფინანსოს პროფესიული განათლების სექტორი, რამდენად აქტიურად მიიღებს მონაწილეობას პროფესიული განათლების სისტემის რეფორმირებაში კერძო ბიზნესი. ძირითადი რისკები დაკავშირებულია ქვეყანაში ეკონომიკური პროცესების არასასურველ განვითარებასთან.</p>

მლნ ლარი

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	342.5	400.1	436.8	500.0	660.0	720.0	780.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	2.5%	2.4%	2.2%	2.1%	2.3%	2.2%	2.0%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	85.5	110.5	59.9	60.0	60.0	50.0	50.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.6%	0.6%	0.3%	0.3%	0.2%	0.2%	0.1%

მხარჯავი დაწესებულება	საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტრო		
პრიორიტეტები	I. კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა რეაბილიტაციის, სისტემატიზაცია-დოკუმენტირებისა და პოპულარიზაციის პროგრამა	II. სამუზეუმი რეფორმის პროგრამა	III. სახელოვნებო და სასპორტო განათლების სისტემის რეფორმა.
პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე	პროგრამის მიმდინარეობა განპირობებულია ქვეყანაში კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა მდგომარეობის გაუმჯობესების, რეგულარული მოვლა-პატრონობისა და მართვის მექანიზმების ჩამოყალიბების აუცილებლობით, რეაბილიტაცია-რესტავრაციისა და საინფორმაციო დოკუმენტაციის შევსების პერმანენტულ პროცესად გადაქცევის საჭიროებით.	რეფორმის განხორციელების აუცილებლობას განაპირობებს საქართველოს სამუზეუმი სივრცის დღევანდელი მდგომარეობის შემდეგი მახასიათებელი ფაქტორები: საზოგადოებისა და მუზეუმების გაუცხოება; დამთავარიელებელთა სიმწირე; ახალი თაობისთვის სამუზეუმი გაუცხოება; ექსპონატთა მძიმე მდგომარეობა; ფონდებში დაცული ექსპონატების შესახებ არასრულფასოვანი ინფორმაცია; თანამედროვე ტექნოლოგიების სიმწირე; მოძველებული, ამორტიზებული მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა; არასწორი მართვის სისტემები.	სახელოვნებო განათლება ქვეყნის კულტურის და განათლების პოლიტიკის განუყოფელი ნაწილია. შესაბამისად მისი რეფორმა აუცილებელია ერთი მხრივ ქართული კულტურის, სულიერი და მატერიალური მემკვიდრეობის, ხელოვნების შენარჩუნებისა და განვითარებისათვის და მეორეს მხრივ ერთიანი საგამმანათლებლო სივრცის სრულყოფისათვის. რეფორმის აუცილებლობა განპირობებულია: • დღევანდელ საქართველოსა და საერთაშორისო საზოგადოებაში მიმდინარე სოციალური და კულტურული ცვლილებებით; • საბჭოურ სისტემაზე დაფუძნებული, მოძველებული სახელოვნებო განათლების პრინციპების და მეთოდოლოგიის არაადეკვატურობით თანამედროვე სწავლების ხარისხის, სტანდარტების, ახალი ტექნოლოგიების, საბაზრო ეკონომიკის მოთხოვნების მიმართ; • ქვეყანაში მიმდინარე ზოგადი განათლების სისტემის რეფორმით და ამ სისტემაში სახელოვნებო განათლების ორგანული ინტეგრირების აუცილებლობით; • საშუალო, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ახალი კანონების ამოქმედებით.
განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა, როდის დაიწყო)	2004-2012წწ	2004-2012წწ	2006-2012წწ

<p>მოსალოდნელი შედეგი</p>	<p>პროგრამის განხორციელებით განისაზღვრება ძეგლთა გადარჩენისთვის საჭირო სადიაგნოსტიკო და სარეაბილიტაციო მიმართულებები, მოხდება საერთო ეროვნული მნიშვნელობის ნიმუშთა ფიზიკური გადარჩენა, სფეროს პრესტიჟულობის ამაღლება და საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვა კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის, რეაბილიტაციისა და მართვა-გამოყენების სფეროში. მათ შორის კულტურული მემკვიდრეობის, როგორც ეკონომიკური წინსვლის ფაქტორის ამოქმედება.</p>	<p>ინფორმაცია ქვეყნის ძირითად კოლექციათა მდგომარეობის შესახებ, ინვენტარიზებული ექსპონატები, აღდგენილი მუზეუმების საგანმანათლებლო, სამეცნიერო და სანახაობითი ფუნქცია.</p>	<p>სახელოვნებო და სასპორტო განათლების სისტემის რეფორმირება – საშუალო, პროფესიული და უმაღლესი განათლების კანონების შესაბამისად და საერთაშორისო გამოცდილების, მოთხოვნების და სტანდარტების გათვალისწინებით. სახელოვნებო განათლების მობილობა, დიპლომების ვალიდობა და აღიარება, მაღალკვალიფიციური კადრებით დაკომპლექტებული შემოქმედებითი კოლექტივები.</p>
<p>შედეგების შეფასების კრიტერიუმები</p>	<p>200-დან 220-მდე შესრულებული და ლეგალიზებული საკონსერვაციო-სარესტავრაციო პროექტი; 120-160 ფიზიკურად გაჯანსაღებული ნიმუში; პროექტირებასა და ფიზიკურ სამუშაოებში საზოგადოების ჩართვის ხარისხი; ბიუჯეტში ინფრასტრუქტურით მიღებული შემოსავლების 5%-იანი მატება; კერძო სექტორიდან დაფინანსების წილობრივი მატება კულტურული მემკვიდრეობის სფეროში 20%-ზე მეტი ოდენობით</p>	<p>ეროვნული მუზეუმისა და უმნიშვნელოვანესი რეგიონული მუზეუმების ფონდსაცავთა ფიზიკური კონდიცია (დამოუკიდებელი საექსპერტო დასკვნები); თანამედროვე სტანდარტებით მოწყობილი 30-მდე ექსპოზიცია; დამთავალიერებელთა რაოდენობა, დაახლოებით 20%; 20%-ზე მეტი კერძო ინვენსტიცია.</p>	<p>სახელოვნებო საგანმანათლებლო დაწესებულებათა პროგრამული აკრედიტაციის შედეგები, ქართველ ხელოვანთა მიღწევები საერთაშორისო ასპარეზზე.</p>
<p>სავარაუდო ხელისშემშლელი ფაქტორები</p>	<p>თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი კვალიფიციური კადრების ნაკლებობა, ლოკუმენტაციის სიმწირე.</p>	<p>თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი კვალიფიციური კადრების სიმწირე.</p>	<p>სახელოვნებო საგანმანათლებლო დაწესებულებების ფუნქციონირებისა და სახელოვნებო საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელებისათვის აუცილებელი სამართლებრივი საფუძვლების, კერძოდ სახელოვნებო საგანმანათლებლო სტანდარტების არარსებობა.</p>
<p>დაფინანსება</p>	<p>კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა რეაბილიტაციის, სისტემატიზაცია-ლოკუმენტირებისა და პოპულარიზაციის პროგრამის დაფინანსებაზე 2009 წელს მიმართული იქნება 8.0 მლნ ლარი, 2010 წელს - 8.5 მლნ ლარი, 2011-2012 წლებში – 9.0 მლნ ლარი.</p>	<p>სამუზეუმო რეფორმის პროგრამის დაფინანსებაზე 2009 წელს მიმართული იქნება 7.0 მლნ ლარი, 2010 წელს - 7.5 მლნ ლარი, 2011 წელს – 8.0 მლნ ლარი, 2012 წლებში – 9.0 მლნ ლარი.</p>	<p>სახელოვნებო და სასპორტო განათლების სისტემის რეფორმის დაფინანსებაზე 2009 წელს მიმართული იქნება 10.0 მლნ ლარი, 2010 წელს – 11.0 მლნ ლარი, 2011 წელს – 12.5 მლნ ლარი, ხოლო 2012 წლებში – 13.0 მლნ ლარი.</p>

მლნ ლარი

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტრო	53.8	78.8	74.6	70.0	77.0	84.0	91.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.4%	0.5%	0.4%	0.3%	0.3%	0.3%	0.2%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	7.5	24.7	5.4	4.0	5.0	5.0	3.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.05%	0.15%	0.03%	0.02%	0.02%	0.02%	0.01%

მხარჯავი დაწესებულება	საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო		
პრიორიტეტები	1. პირობების შექმნა დევნილთა დაბრუნებისათვის (აღიარებული საერთაშორისო ნორმების მოთხოვნათა შესაბამისად)	2. დევნილთა საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება	3. მიგრაციული პროცესების მიმართ ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება
პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე	არ არის უზრუნველყოფილი შესაძლო დაბრუნებულ დევნილთა ელემენტარული უფლებები; დევნილების უსაფრთხოება არ არის გარანტირებული, მათი ქონებრივი უფლებები სისტემატურად ირღვევა; მინიმალურ დონეზეა საცხოვრებელი პირობები და სოციალური მომსახურების მიღების შესაძლებლობა.	დევნილთა თითქმის ნახევარი დღესაც განსახლებულია კოლექტიურ ცენტრებში. ამ შენობებმა დაკარგა თავიანთი პირვანდელი ფუნქცია. ისინი ძირითადად უვარგისია საცხოვრებლად; საერთო მონაცემებთან შედარებით დევნილ მოსახლეობაში უმუშევრობის მაღალი და შესაბამისად, დევნილებით მჭიდროდ დასახლების რაიონებში ეკონომიკური აქტივობის უფრო დაბალი მაჩვენებლები ფიქსირდება.	ქვეყანაში არ არსებობდა ერთიანი მიდგომა მიგრაციული პროცესების მიმართ, რის შედეგად ადგილი აქვს არალეგალური მიგრაციის დიდ მასშტაბებს, ტრეფიკინგის შემთხვევებს, ორგანიზებული კრიმინალის მიერ ქვეყნის ტრანზიტად გამოყენებას. ეკომიგრანტების მიმართ კანონმდებლობისა და პოლიტიკის არარსებობის გამო, ადგილი აქვს უკუმიგრაციას. სამინისტროში დაწყებულია მიგრაციის მართვის სახელმწიფო სტრატეგიაზე მუშაობა, მის საფუძველზე უნდა შეიქმნას სამოქმედო გეგმა, რომლის განხორციელება უზრუნველყოფს ამ სფეროში დაგროვილი მრავალი პრობლემის გადაჭრას.
განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა, როდის დაიწყო)	2009-2012 წწ. (დაიწყო 2007 წელს)	2009-2012 წწ. (დაიწყო 2007 წელს)	2009-2012 წწ. (დაიწყო 2007 წელს)

<p>მოსალოდნელი შედეგი</p>	<p>– აღირიცხება დევნილი მოსახლეობის უძრავი ქონება; – აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში შეიქმნება დამატებითი სამუშაო ადგილები.</p>	<p>– დევნილთა საცხოვრებელი პირობები გაუმჯობესდება გრძელვადიან პერიოდში; – კომერციული დატვირთვის მქონე კომპაქტური ჩასახლების ობიექტები გამოთავისუფლდება კერძო ინვესტიციებისათვის; – გაიზრდება ქვეყნაში სოციალური ინსტიტუტების შესაძლებლობები; – გაიზრდება დევნილთა შორის თვითკმარობა და შემცირდება სახელმწიფოზე დამოკიდებულება.</p>	<p>– მიგრაციის მართვის სახელმწიფო სტრატეგიის შექმნა; – სტრატეგიიდან გამომდინარე სამოქმედო გეგმის შექმნა; – არალეგალური მიგრაციის პრევენცია; – რეინტეგრაციის მდგრადი მექანიზმების შექმნა; – მიგრაციის ერთიანი მონაცემთა ბაზის შექმნა; – ქვეყნის სამიგრაციო სისტემის სრულყოფა; – ეკომიგრანტთა საცხოვრებელი ფართებითა და შესაბამისი პირობებით დაკმაყოფილება, რის შედეგადაც თავიდან იქნება აცილებული ქვეყნიდან ქართული გენოფონდის გაღივება.</p>
<p>შედეგების შეფასების კრიტერიუმები</p>	<p>აღრიცხული და მონაცემთა ბაზაში დარეგისტრირებული უძრავი ქონების რაოდენობა; აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში შექმნილი სამუშაო ადგილების რაოდენობა.</p>	<p>– იმ კომპაქტური ჩასახლების ობიექტების რაოდენობა, სადაც უკვე შექმნილი იქნება აუცილებელი საცხოვრებელი პირობები; – უსახლკარო დევნილი ოჯახების რაოდენობა, რომელთათვისაც კარკასული ტიპის შენობებში მოძიებულ იქნა საცხოვრებელი ფართები და შეიქმნა სათანადო საცხოვრებელი პირობები; – სოციალურ საცხოვრებელში განსახლებული უკიდურესად გაჭირვებული დევნილი რაოდენობა; – გადამზადებული დევნილების რაოდენობა, რომლებმაც შეძლეს დასაქმება; დევნილთა შორის ეკონომიკური ინიციატივების მაჩვენებლის ზრდა.</p>	<p>– არალეგალური მიგრაციის ნაკადის შემცირება; – ლეგალური შრომითი მიგრაციის შესაძლებლობების გაზრდა; – რეადმისიის ხელშეკრულებით დაბრუნებულთა რეინტეგრაციის უზრუნველყოფა; – სახელმწიფო დახმარების მიმღები დაზარალებული ოჯახებისა და ეკომიგრანტების რაოდენობა.</p>
<p>სავარაუდო ხელშეშლელი ფაქტორები</p>	<p>– დადევნილი საერთაშორისო ნორმების დე-ფაქტო ადმინისტრაციების მხრიდან იგნორირება, მათ მიერ ნაკისრი ვალდებულებების შეუსრულებლობა; – კონფლიქტურ რეგიონებში სამშვიდობო მისიების არაეფექტიანობა.</p>	<p>სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული იმ ფართების არასაკმარისი რაოდენობა, რომლებიც შეიძლება გარემონტდეს დევნილთა უსახლკარო ოჯახებისთვის.</p>	

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო	59.2	65.2	84.4	100.0	100.0	100.0	100.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.3%	0.3%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	4.0	1.3	2.1	2.1	5.0	5.0	3.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.03%	0.01%	0.01%	0.01%	0.02%	0.02%	0.01%

მხარჯავი დაწესებულება	საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო		
პრიორიტეტები	1. სამედიცინო მომსახურებაზე ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება	2. სამედიცინო მომსახურების ხარისხის და ხარისხიან მომსახურებაზე გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება	3. მოსახლეობის უმუშევრობის, სიღარიბის და მოწყვლევადობის შემცირება

	1.1 საზოგადოებრივ ჯანმრთელობის დაცვასა და აუცილებელ სამედიცინო მომსახურებაზე მოსახლეობის ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება	2.1 ჯანმრთელობის დაცვის სექტორის ინფრასტრუქტურის განახლება/განვითარება ხარისხიან სამედიცინო მომსახურებაზე მოსახლეობის საჭიროებების შესაბამისად	სოციალური დახმარებების სისტემის განვითარება, სირაობის ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობისათვის დახმარების ოდენობის ზრდა
	1.2 სამედიცინო მომსახურებაზე სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობის ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება	2.2 პროფესიული ადამიანური რესურსების განვითარება	პენსიონერთა საპენსიო უზრუნველყოფის გაუმჯობესება და საპენსიო პაკეტის 100 აშშ დოლარამდე ზრდა
	1.3 ჯანმრთელობის დაცვის სექტორის საღაზღვევო მომსახურებაზე გადაყვანა	2.3 ბრუნვაში მყოფი სამკურნალო საშუალებების ხარისხის სახელმწიფო კონტროლის გაუმჯობესება	უმუშევრობის შემცირება

<p>პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<p>1. ძალზე დაბალია აუცილებელი სამედიცინო მომსახურების მოხმარება. მართალია ერთ სულ მოსახლეზე ამბულატორიული ვიზიტების საშუალო რაოდენობამ გასულ წლებთან შედარებით მოიმატა და 2.38 ვიზიტი შეადგინა, მაგრამ ის კვლავ მნიშვნელოვნად ჩამორჩება საშუალო ევროპულ მაჩვენებლს (დაახლოებით 7 ვიზიტი წელიწადში)</p> <p>2. ავადმყოფობის დადგომისას მოსახლეობის 7.3% არ მიმართავს ექიმს</p> <p>3. მოსახლეობის 13.7% ჰოსპიტალიზაცია საჭიროების მიუხედავად ვერ განხორციელდა სამედიცინო მომსახურებაზე ფინანსური ხელმისაწვდომობის პრობლემის გამო</p> <p>4. შინამეურნეობების დანახარჯები ჯანმრთელობის დაცვაზე, უირატესად ჯიბიდან გადახდების სახით, წარმოადგენს ჯანდაცვის მთლიანი დანახარჯების 73%</p>	<p>2. სამედიცინო მომსახურების ხარისხის და ეკონომიკური ეფექტიანობის, ასევე ხარისხიან სამედიცინო მომსახურებაზე გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის დაბალი დონე</p> <p>2.1 სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული სამედიცინო ინფრასტრუქტურა მოძველებული, ამორტიზებულია და არ შეესაბამება საჭიროებებს, როგორც გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის, ისე სამედიცინო მომსახურების ხარისხის თვალსაზრისით;</p> <p>2.2 პროფესიული ადამიანური რესურსების ცოდნა და უნარ-ჩვევები საჭიროებს განვითარებას მაღალი ხარისხის მომსახურების მიწოდების მიზნით</p> <p>2.3 მიმოქცევაში კვლავაც რჩება ფალსიფიცირებული უხარისხო და ვადაგასული სამკურნალო საშუალებები</p>	<p>ქვეყანაში სიღარიბის დონის შემცირება ან/და პრევენცია კვლავ აქტუალურია. პრიორიტეტის მიზანია მიზნობრივი სოციალური დახმარებების სისტემის დანერგვა და განვითარება, მოსახლეობის სოციალური რისკების მართვის მექანიზმების სრულყოფა, სპეციალური მზრუნველობის საჭიროების მქონე პირთა სოციალური ინტეგრაციის ხელშეწყობა. ამდენად, მიზნობრივი სოციალური დახმარებების სისტემის განვითარება შეამცირებს სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფი ოჯახების რაოდენობას, გააუმჯობესებს მოწყვლადი ოჯახების სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობას. სხვა სოციალური ვალდებულებების შესრულების პარალელურად სახელმწიფო პენსიების, კომპენსაციებისა და აკადემიური სტიპენდიების დაფინანსება ასევე შეამცირებს მოწყვლადი ჯგუფების შემოსავლების დაკარგვასთან დაკავშირებულ რისკებს.</p>
<p>განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა, როდის დაიწყოს)</p>	<p>2009-2012 წწ (მიმდინარე)</p>	<p>2009-2012 წწ (მიმდინარე)</p>	<p>2009-2012 წწ (მიმდინარე)</p>
<p>მოსალოდნელი შედეგები</p>	<p>1. სამედიცინო მომსახურებაზე გაუმჯობესდება მოსახლეობის ფინანსური ხელმისაწვდომობა</p> <p>1.1 საზოგადოებრივ ჯანდაცვასა და აუცილებელ სამედიცინო მომსახურებაზე გაუმჯობესდება მოსახლეობის ხელმისაწვდომობა</p>	<p>2. გაუმჯობესდება სამედიცინო მომსახურების ხარისხი და ხარისხიან მომსახურებაზე მოსახლეობის გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობა</p> <p>2.1 ჯანმრთელობის დაცვის სექტორის ინფრასტრუქტურა</p>	<p>ღარიბი და მოწყვლადი ოჯახების იდენტიფიცირება</p> <p>უკიდურესად ღარიბი ოჯახების ფულადი სოციალური დახმარებით უზრუნველყოფა</p> <p>ხანდაზმულთა და პენსიონერთა სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება</p>

	<p>1.1.1 აუცილებელ სამედიცინო მომსახურებაზე გამომსახურებაზე მოსახლეობის ხელმისაწვდომობა ფინანსური ფინანსური</p> <p>1.1.2 ამაღლება საზოგადოებრივი ჯანდაცვითი ღონისძიებების ეფექტიანობა</p> <p>1.1.2.1 გაუმჯობესდება მოსახლეობის ეპიდემიოლოგიური უსაფრთხოება</p> <p>1.1.2.2 გაუმჯობესდება დაავადებათა პრევენცია და აღრეული დიაგნოსტიკა</p> <p>1.2 გაზრდება სამედიცინო მომსახურებაზე სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობის ფინანსური ხელმისაწვდომობა</p>	<p>განვითარდება საჭიროებების შესაბამისად როგორც გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის, ისე სამედიცინო მომსახურების ხარისხის თვალსაზრისით;</p> <p>2.2 გაუმჯობესდება პროფესიული ადამიანური რესურსების ცოდნა და უნარ-ჩვევები;</p> <p>2.3 გაუმჯობესდება ბრუნვაში მყოფი სამკურნალო საშუალებების ხარისხის კონტროლი</p>	<p>სამუშაოთა მაძიებელთა კვალიფიკაციის ამაღლება, შრომის ბაზრის მობილურობის გაზრდა, უმუშევრობის დონის შემცირება</p> <p>სპეციალური მზრუნველობის საჭიროების მქონე პირთა სოციალური ინტეგრაციის მიზნით გარემოს გაუმჯობესება</p>
<p>შედეგების შეფასების კრიტერიუმები</p>	<p>1. აუცილებელ მომსახურებაზე ჯიბიდან გადახდების მაჩვენებელი</p> <ul style="list-style-type: none"> - სამიზნე მოსახლეობაში მედიკამენტებზე ჯიბიდან გადახდების მაჩვენებელი; - ღარიბი და მოწყვლადი შინამეურნეობების სარჯები ჯანმრთელობის დაცვაზე, მისი ხვედრითი წილი მთლიან ხარჯებში; - სამედიცინო მომსახურებით სარგებლობის მაჩვენებელი ღარიბი მოსახლეობისათვის <p>2. დაავადებების გავრცელების მაჩვენებელი გამოწვეული მოსახლეობის არასწორი (მაგალითად: თამბაქოს, ალკოჰოლის,</p>	<p>1. ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ მაჩვენებლები (მ.შ. სამედიცინო მომსახურების გართულებების რაოდენობა)</p> <p>2. მომხმარებელთა მხრიდან შესაბამის მომსახურებაზე ხელმისაწვდომობის მაჩვენებელი</p> <p>3. იმ მოსახლეობის ხვედრითი წილი, რომელსაც მისთვის მისაღებ დროის ინტერვალში ხელი მიუწვდება სამედიცინო მომსახურებაზე</p> <p>4. სამკურნალო საშუალებების ხარისხის სახელმწიფო კონტოლით გამოვლენილი უხარისხო</p>	<p>სოციალური შემწეობის მიმღები მოსახლეობის ხვედრითი წილი მთლიან მოსახლეობაში</p> <p>მოსახლეობის ხვედრითი წილი, რომელთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობაც შეფასებულია</p> <p>მომზადებული/გადაამზადებული მოსახლეობის ხვედრითი წილი</p> <p>დასაქმების მაჩვენებელი</p> <p>იმ სპეციალური მზრუნველობის საჭიროების მქონე პირთა ხვედრითი წილი, რომლებიც ჩართულნი არიან სოციალური ინტეგრაციის პროგრამებში</p>

	ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარებით და სხვა) ქცევით და გარმოს მავნე ზემოქმედებით	მედიკამენტების წილი შემოწმებულ რაოდენობაში	
	3. ღარიბი მოსახლეობის ხვედრითი წილი, რომელიც უზრუნველყოფილია სამედიცინო დახვედრით	5. შემოწმებული მედიკამენტების ხვედრითი წილი მიმოქცევაში არსებულ საერთო ოდენობასთან მიმართებაში	
სავარაუდო ხელშეშლელი ფაქტორები	სამედიცინო მომსახურების თვითღირებულების მკვეთრი ზრდა განსაკუთრებით საშიში ინფექციების ეპიდემია		გაუთვალისწინებელი ბუნებრივი და ტექნოგენური კატაკლიზმები არახელსაყრელი მიგრაციული პროცესები სოციალური მომსახურების სიმძლავრეთა არასაკმარისი განვითარება

მლნ ლარი

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	744.1	931.9	1,290.1	1,456.0	1,520.0	1,600.0	1,700.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	5.4%	5.5%	6.5%	6.2%	5.4%	4.8%	4.4%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	43.3	40.5	30.0	16.0	15.0	15.0	15.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.31%	0.24%	0.15%	0.07%	0.05%	0.05%	0.04%

მხარჯავი დაწესებულება	საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტრო			
პრიორიტეტები	ჰიდრო და თბოელექტროსადგურების მშენებლობა-რეაბილიტაცია	ელექტროგადაცემის საშუალებების მშენებლობა-რეაბილიტაცია	ბუნებრივი გაზის გადაცემის ინფრასტრუქტურის მშენებლობა	ალტერნატიული ენერჯების ელექტროსადგურების მშენებლობა
პრიორიტეტის აუცილებლობის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე	არსებული ადგილობრივი რესურსების გამოყენების შესაძლებლობა. ჰიდროენერგეტიკული რესურსების ათვისების დაბალი დონე. ქვეყანაში და მეზობელ რეგიონებში ელექტროენერჯიაზე მოთხოვნის ზრდა.	ენერგეტიკული სისტემის ტექნიკური მდგარობისა და საიმედოობის არასაკმარისი დონე, მეზობელ ქვეყნებთან ენერგოსისტემის პარალელურ რეჟიმში ფუნქციონირების არაადამაქმყოფილელი დონე.	ბუნებრივ აირზე მოთხოვნის ზრდიდან გამომდინარე, გაზსადენების ქსელის რეკონსტრუქციის და ახალი ქსელის მშენებლობის საჭიროება.	გამომუშავებული ელექტროენერჯის ეკოლოგიური უსაფრთხოება; ენერგორესურსების დივერსიფიკაცია
განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა როდის დაიწყო)	2004-2015 წწ	2004-2012წწ	2004-2014წწ	2008-2013წწ
მოსალოდნელი შედეგები	დამატებითი ელექტროენერგეტიკული სიმძლავრეების შექმნა. ჰიდრორესურსების პოტენციალის მაქსიმალური გამოყენება. ელექტროენერჯის საექსპორტო პოტენციალის გაზრდა.	ენერგოსისტემის მდგარობისა და სტაბილურობის ამაღლება, ენერგეტიკული წყაროების დივერსიფიკაცია. ელექტრო ენერჯის გადაცემის ხარისხის გაუმჯობესება. ენერგოსისტემის პარალელურ რეჟიმში მუშაობის შესაძლებლობის უზრუნველყოფა.	რეგიონების ბუნებრივი აირით მომარაგების უზრუნველყოფა, გაზის სატრანზიტო პოტენციალის განვითარება, იმპორტის დივერსიფიკაცია ანუ იმპორტის სხვადასხვა წყაროებიდან მიღება.	განახლებადი ენერგეტიკული რესურსების ათვისება, ენერგოეფექტურობის ამაღლება

<p>შედევების შეფასების კრიტერიუმები</p>	<p>3 000 მეგავატამდე სიმძლავრის შექმნა 10 მლრდ კვტ/სთ გამოძევაებით. აქედან ჰიდრორესურსი 2 500 მეგავატი.</p>	<p>300 კმ-მდე ახალი 500 კვ-ის ელექტრო გადამცემი ხაზის მშენებლობა, არსებულის რეაბილიტაცია, ჯამში 270 კმ. ახალი 50/400/220კვ 1 000 მვტ. სიმძლავრის ქვესადგურის აშენება ახალციხეში. ელექტროსისტემაში სისტემური ავარიების და დანაკარგების შემცირება. ენერგორესურსების იმპორტ-ექსპორტის ზრდა.</p>	<p>რეგიონის ენერგობალანსში ბუნებრივი გაზის მოცულობის გაზრდა. ტექნიკური დანაკარგების საგრძობლად შემცირება.</p>	<p>60 მეგავატი სიმძლავრის ქარის ელექტროსადგურების აშენება 280 მლ. კვტ/სთ გამოძევაით.</p>
<p>სავარაუდო ხელისშემშლელი ფაქტორები</p>	<p>არასახარბიელო მაკროეკონომიკური ფაქტორები, ენერგეტიკული დარგის ფუნქციონირების არასრულყოფილი საკანონმდებლო და ნორმატიული ბაზა.</p>			

მლნ ლარი

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტრო	217.1	180.9	84.3	55.0	10.0	10.0	10.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	1.6%	1.1%	0.4%	0.2%	0.04%	0.03%	0.03%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	5.2	0.3	0.7	0.7	0.5	0.5	0.5
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.038%	0.002%	0.004%	0.003%	0.002%	0.002%	0.001%

მხარჯავი დაწესებულება	საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო		
პრიორიტეტები	სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის განვითარება	მევენახეობა-მელვინეობის დარგის განვითარება და ფალსიფიკაციასთან ბრძოლა	სასურსათო უსაფრთხოებისა და ხარისხის უზრუნველყოფა
<p>პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<p>საქართველოს მთავრობის პროგრამის 2008-2012 "ერთიანი საქართველო სიღარიბის გარეშე" ძირითადი მიზნის - მოსახლეობის კეთილდღეობის მისაღწევად აუცილებელია განხორციელდეს სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის განვითარება, რაც განპირობებულია არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე შემდეგი გარემოებით:</p> <p>ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მანქანა-დანადგარების სიმცირე; ფერმერულ მეურნეობებში სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის სიმცირე; ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის წარმოების არ არსებობა, რისთვისაც აუცილებელია ახალი თანამედროვე სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მანქანა-დანადგარების შექმნა, რომელიც შეამცირებს სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების ხარჯებს და მოსავლის დანაკარგს.</p> <p>პროგრამა „ერთიანი საქართველო სიღარიბის გარეშე“ ითვალისწინებს საირიგაციო სისტემებით მოცული ფართობების ზრდას, რისთვისაც აუცილებელია საირიგაციო სისტემების გამართული ფუნქციონირება, მათი ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება და გარანტირებული და ხარისხიანი სამელიორაციო მომსახურების</p>	<p>ქვეყნის მევენახეობა-მელვინეობის დარგში არსებული ვითარების ობიექტური შეფასება. საქართველოში არსებული ვენახების სრული ინვენტარიზაცია. ქვეყანაში შექმნილი მდგომარეობიდან გამომდინარე სამომხმარებლო ბაზრების მოძიება და ათვისების აუცილებლობა, რაც უკავშირდება ქართული ღვინოების ავტორიტეტის შემდგომ ამაღლებასა და პოპულარიზაციას. ადგილობრივი და საექსპორტო ბაზრების ფალსიფიცირებული და უხარისხო პროდუქციისაგან დაცვის მიზნით ლაბორატორიული კვლების განხორციელების აუცილებლობა.</p>	<p>სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული მოსახლეობის მძიმე ეკონომიკური პირობების გასაუმჯობესებლად მცენარეული საფარისა და მოსავლის შენარჩუნების და მისი ხარისხის გაუმჯობესების მიზნით, მოსახლეობის უზრუნველყოფად, პროდუქტების უზრუნველსაყოფად, აუცილებელია ქვეყნის ტერიტორიაზე განხორციელდეს სერიოზული ზარალის მომტანი განსაკუთრებით საშიში და საკარანტინო მავნებლების (ამერიკული თეთრი პეპელა, კალია, არაფარდი პარკვევია, სიმინდისა და ხორბლის მავნებლები, მავნე მღრღნელები, სარვევლები და სხვა) და ცხოველთა განსაკუთრებით საშიში გადამდები დაავადებების წინააღმდეგ სალიკვიდაციო ღონისძიებები და სასურსათო პროდუქტების ლაბორატორიული კვლევა.</p>

	გაწვევის უზრუნველყოფა.		
განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა, როდის დაიწყო)	2006-2012	2006-2012	2006-2012
მოსალოდნელი შედეგი	<p>მნიშვნელოვნად გაიზრდება სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების დამუშავება და პროდუქციის წარმოება, აგრარულ სექტორში შეიქმნება ახალი სამუშაო ადგილები, გაიზრდება ქვეყანაში არსებული ტექნიკის გამართულობის მაჩვენებელი და საექსპლუატაციო ვადა. სარწყავი წყლის მოხმარების ზრდით მნიშვნელოვნად გაიზრდება წყლის მომხმარებელთა რაოდენობა და წყლის საფასურით მიღებული შემოსავლები.</p> <p>მოწესრიგდება არსებული პირუტყვის აღრიცხვიანობა, განისაზღვრება ჯიშური შემადგენლობა, რაც ხელს შეუწყობს ცხოველთა შესახებ სრულ ინფორმაციის მოპოვებას.</p>	ქართული ღვინის პოპულარიზაცია, ახალი სამომხმარებლო ბაზრების ათვისება, საქართველოში არსებული ვენახების სრული ინვენტარიზაცია, ფალსიფიცირებული და უხარისხო პროდუქციისაგან ადგიობრივი და საექსპორტო ბაზრების დაცვა.	ქვეყანაში არსებული ეპიზოოტიური და ფიტოსანიტარული დაავადებების გავრცელების მაღალი რისკის, სურსათით გამოწვეული დაავადებების მაღალი დონისა და სურსათის ფალსიფიკაციის ხშირი შემთხვევების შემცირება, სურსათის უვნებლობის თვითრეგულირების დაბალი დონის ამაღლება, არსებული ცხოვეთა სულადობის პროდუქტიულობის გაზრდა, მცენარეული საფარისა და მოსავლიანობის ზრდა.
შედეგების	ყოველწლიურად შექმნილი	ღვინის ფალსიფიკაციის შემცირება,	დასნეობენებული ფართობების

<p>შეფასების კრიტერიუმები</p>	<p>იქნება არანაკლებ 200 ერთეული სხვადასხვა სიმძლავრის ტრაქტორი, 30 ერთეული მარცვლის ამლები კომბაინი, და სასოფლო-სამეურნეო მანქანა-დანადგარები (მისაბმელი ტექნიკა), რომელთა რაოდენობა სულ ცოტა 5 ჯერ მეტი იქნება ტრაქტორების რაოდენობაზე, რათა ტექნიკა მაქსიმალურად იყოს დატვირთული.</p> <p>ერთეული ტრაქტორის მიერ დამუშავებული იქნება, საშუალოდ 250 ჰა ფართობი (ხვნა, დადისკვა, კულტივაცია, შეწამვლა, თესვა, სასუქის შეტანა და სხვა).</p>	<p>საექსპორტო პოტენციალისა და ავტორიტეტის ზრდა საქართველოს ბაზარზე.</p>	<p>შემცირების მაჩვენებელი, რეალიზაციისათვის განკუთვნილი და ლაბორატორიული კვლევის შედეგად სავაჭრო ქსელიდან ამოღებული სასურსათო პროდუქტის ოდენობა, ვაქცინირებული პირუტყვის ოდენობაზე იმუნური ფონის შექმნის შედეგად ეპიზოოტიური კეთილსაიმედოობა.</p>
--------------------------------------	---	---	---

მლნ ლარი

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	31.5	104.6	61.8	60.0	40.0	50.0	50.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.2%	0.6%	0.3%	0.3%	0.1%	0.2%	0.1%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	5.1	25.3	3.8	2.7	10.0	10.0	5.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.04%	0.15%	0.02%	0.01%	0.04%	0.03%	0.01%

მხარჯავი დაწესებულება	გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო		
პრიორიტეტები	1. ეფექტური რესურსთსარგებლობით უზრუნველყოფა	2. გარემოს დაცვის სისტემის სრულყოფა	3. გარემოს მონიტორინგისა და პროგნოზირების სისტემის სრულყოფა
<p>პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<p>1. სატყეო სექტორის რეფორმის გაგრძელება</p> <ul style="list-style-type: none"> - ხარვეზები სატყეო ურთიერთობების მარეგულირებელ სივრცეში. - ხე-ტყის უკანონო ჭრა. - ტყის დაცვის ღონისძიებების დაბალი მასშტაბები. - ტყის ინვენტარიზაციის ჩაუტარებლობის გამო (სარევიზიო პერიოდი 10 წელი) სახელმწიფო ტყის ფონდის ძირითად ფართობებზე აღრიცხვიანობის მოუწესრიგებლობა და ტყის ფონდის მაჩვენებლების მოძველებული მონაცემები. - სახელმწიფო ტყის ფონდის რეგისტრაციის, როგორც სახელმწიფო ქონების არ არებობა. <p>2. წყლის რესურსების სააუზო მართვის სისტემაზე გადასვლა</p> <ul style="list-style-type: none"> - რესურსების არარაციონალური გამოყენება; - კერძო სექტორის დაინტერესების დაბალი დონე; - არაადექვატური კანონმდებლობა; - დაბინძურების მაღალი დონე. 	<p>1. დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და ეკოტურიზმის განვითარება</p> <ul style="list-style-type: none"> - დაუცველია ბუნების უნიკალური ძეგლები; - გამოუყენებელია საქართველოში არსებული ეკოტურიზმის პოტენციალი; - მოუწყობელი ინფრასტრუქტურა; - დაცულ ტერიტორიებზე ხე-ტყის უკანონო ჭრისა და ბრაკონიერობის არსებობა <p>2. ნარჩენების მართვის სისტემის რეფორმა</p> <ul style="list-style-type: none"> - ნარჩენების არაეფექტური მართვის სისტემა; - სახიფათო ნარჩენებით დაბინძურების და ინტოქსიკაციის მაღალი რისკი; - კერძო სექტორის მოტივაციის დაბალი დონე ნარჩენების შეგროვებასთან დაკავშირებით. <p>3. სუფთა განვითარების მექანიზმი</p> <ul style="list-style-type: none"> - კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციის მიმართ ქვეყნის ვალდებულებების არასრულყოფილი შესრულება; - საქართველოს „კიოტოს პროტოკოლი“-ს წევრობა; - გარემოსდაცვითი პროექტების ინვესტირების სიმცირე. 	<p>1. საშიში ბუნებრივი პროცესების პრევენცია</p> <ul style="list-style-type: none"> - გარემოში მიმდინარე საშიში ბუნებრივი პროცესების არასრული სურათი; - არასაკმარისი მონაცემები და ინფორმაცია გარემოს მდგომარეობის შესახებ, საშიში ბუნებრივი პროცესების კუთხით; - ბუნებრივი კატასტროფების პრევენციული ღონისძიებების ეროვნული გეგმის არარსებობა; - ადამიანური მსხვერპლი და მატერიალური ზარალი; - ეკომიგრანტების არსებობა. <p>2. ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების მონიტორინგის სისტემის სრულყოფა</p> <ul style="list-style-type: none"> - ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის შესახებ არასრულყოფილი მონაცემები; - ატმოსფერულ ჰაერთან დაკავშირებით დარგის პოლიტიკის სისუსტე; - ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების კონტროლის არასათანადო სისტემა
<p>განხორციელების სავარაუდო ვადები (თუ მიმდინარეა)</p>	<p>1) 2009 წლის ბოლომდე (დაწყებულია 2005 წლის მეორე</p>	<p>1) 2009 წლის ბოლომდე 2) 2008 წლის ბოლომდე (დაწყებულია 2006</p>	<p>1) 2009-2010 წლები</p>

როდის დაიწყო)	ნახევრიდან) 2) 2010 წლის ბოლომდე	წლიდან) 3) 2008 წლიდან მიმდინარე პროცესი	2) 2009 წლის ბოლომდე
მოსალოდნელი შედეგი	<p>1) მოსახლეობის სათბობი შეშით უზრუნველყოფა; - ტყის მდგრადი, მაღალპროდუქტიული კორომების ჩამოყალიბება; - ტყის ფონდის შენარჩუნება, დაზიანებისა და განადგურებისაგან დაცვა - სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე მერქნული რესურსების რეალური მოცულობების დადგენა, ინფორმაციული ბაზის შედგენა; - რაციონალური ტყითსარგებლობა; - ტყითსარგებლობის მონიტორინგის მარტივი და ქმედითი სისტემა;</p> <p>2) მდინარეების სააუზო მართვის რეჟიმზე გადასვლა; - კერძო სექტორის გაზრდილი როლი; - წყლის რესურსების მონმარებაში ადექვატური ეკონომიკური მექანიზმების დამკვიდრება;</p>	<p>1) ტურისტების რაოდენობის ზრდა; - ბრაკონიერობის მასშტაბების შემცირება; - მაქსიმალურად შენარჩუნებული ბიომრავალფეროვნება; - მოწყობილი ინფრასტრუქტურა.</p> <p>2) ქალაქებსა და რაიონებში უკონტროლო ნაგავსაყრელების მინიმიზაცია. - ნარჩენების შეგროვებაში, ტრანსპორტირებასა და განთავსება-გადამუშავებაში კერძო სექტორის გაზრდილი მოტივაცია/მონაწილეობა;</p> <p>3) სუფთა განვითარების მექანიზმის პროექტების განხორციელება; - ატმოსფერულ ჰაერში სათბურის გაზების ემისიების შემცირება; - ქვეყნის მდგრადი განვითარებისათვის ხელშეწყობა.</p>	<p>1) ბუნებრივი კატასტროფების შედეგების მასშტაბების შემცირება; - ადამიანური მსხვერპლისა და მატერიალური ზარალის შემცირება; - ეკომიგრანტების რაოდენობის შემცირება; - დაცული ლანდშაფტები და ეკოსისტემები</p> <p>2) ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის შესახებ ზუსტი და საიმელო მონაცემების არსებობა; - ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის შესახებ მონაცემთა ბაზის არსებობა; - ატმოსფერულ ჰაერთან დაკავშირებით დარგის პოლიტიკის სწორი წარმართვა;</p>
შედეგების შეფასების კრიტერიუმი	<p>1) ტყის გაუმჯობესებული მდგომარეობა; - უკანონო ჭრების შემცირებული მასშტაბები; - გაზრდილი საბიუჯეტო შემოსავლები; - ტყითსარგებლობაში კონკურენტული გარემო. - ახალი სამუშაო ადგილები.</p> <p>2) სახელმწიფო უწყებებს შორის ფუნქციების მკაფიოდ გამიჯნული</p>	<p>1) ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებული დონე; - 4 ახალი შექმნილი დაცული ტერიტორია; - კონცესიებით გაცემული სერვისები; - 30%-ით გაზრდილი ტურისტთა ნაკადები და 10%-ით გაზრდილი შემოსავლები.</p> <p>2) ნარჩენებით დაბინძურების შემცირება; - ნარჩენების რაციონალური გამოყენება;</p> <p>3) სუფთა განვითარების მექანიზმის რეგისტრირებული პროექტების რაოდენობა; - ახალი სამუშაო ადგილები;</p>	<p>1) ბუნებრივი კატასტროფების შედეგების შემცირებული მასშტაბები; - შემცირებული ადამიანური მსხვერპლი და მატერიალური ზარალი; - შემცირებული ეკომიგრანტები;</p> <p>2) ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის შესახებ საიმელო მონაცემები; - ატმოსფერული ჰაერის</p>

	კომპეტენციები; – წყლის რესურსების რაციონალური მოხმარება; – წყლის გაუმჯობესებული ხარისხი; – გაზრდილი შემოსავლები.	– საწარმოთა გაუმჯობესებული ეკონომიკური მდგომარეობა.	ხარისხის შესახებ შექმნილი მონაცემთა ბაზები. – საიმედო მონაცემების საფუძველზე სწორად წარმართული პოლიტიკა და დაგეგმილი ღონისძიებები.
სავარაუდო ხელშემშლელი პირობები	1) საზოგადოების მზადყოფნის დაბალი ხარისხი ტყის რესურსების გამოყენებასთან მიმართებაში. 2) წყლის რესურსების მართვაში უწყებათა შორის კომპეტენციის გაუმიჯნაობა.	1) მძიმე სოციალური ფონი, შესაბამისად საზოგადოების მზადყოფნის დაბალი ხარისხი (დაცული ტერიტორიების მიმართებაში); – უწყებათა შორის კომპეტენციების გაუმიჯნაობა ნარჩენების მართვასთან მიმართებაში; – საზოგადოების ცნობიერების დაბალი დონე. 2) მეწარმეთა ინფორმირებულობის ნაკლებობა (სუფთა განვითარების მექანიზმი).	1) უწყებათაშორისი კომპეტენციების გაუმიჯნაობა და სუსტი კოორდინაცია; – თანამედროვე მიდგომების არასაკმარისი ცოდნა; – საზოგადოების ცნობიერების დაბალი დონე. 2) ჰაერის მონიტორინგის არასრულყოფილი ფუნქციონირება

მლნ ლარი

საბიუჯეტო ასიგნებანი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში							
დასახელება	2006წ. ფაქტი	2007წ. ფაქტი	2008წ.	2009წ.	2010წ.	2011წ.	2012წ.
მთლიანი შიდა პროდუქტი	13,789.9	16,998.6	19,736.7	23,666.2	28,118.9	33,104.0	38,433.8
საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო	17.9	26.3	28.6	29.0	35.0	35.0	40.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.1%	0.2%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
მ.შ. არაფინანსური აქტივები	1.9	7.4	2.6	2.7	3.0	5.0	5.0
მშპ-ს მიმართ პროცენტულად	0.01%	0.04%	0.01%	0.01%	0.01%	0.02%	0.01%

დანართი 3 ავტონომიური რესპუბლიკების/ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების პრიორიტეტები
(2009-2012 წწ)

2009-2012 წლების პრიორიტეტული მიმართულებები ამბროლაურის, ლენტეხის, ონისა და ცაგერის მუნიციპალიტეტებში.

პრიორიტეტები	1. ინფრასტრუქტურის განვითარება	2. ქალაქებისა და ტერიტორიული ერთეულების ცენტრების მოწყობა	3. ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესება
პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე	შიდა სასოფლო გზების, სახიდე გადასასვლელების, წყალსადენი სისტემების ელექტროროგადამცემი ხაზებისა და საყრდენების ავარიული მდგომარეობა, აგრეთვე არასაკამარისი და მოძველებული ნაპირსამაგრი ნაგებობები, რაც მკვეთრად ართულებს რეგიონის ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებას.	შიდა საქალაქო გზების ავარიული მდგომარეობა, ბაღებისა და სკვერების მოუწესრიგებლობა, სასოფლო კლუბებისა და ახალგაზრდული ცენტრების არსებული მდგომარეობა, სოფლების ცენტრებში გარე განათების უქონლობა ართულებს მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო პირობებს და ხელს უწყობს მოსახლეობის მიგრაციას სოფლებიდან.	ქალაქებში საკანალიზაციო ქსელების, ნაგავსაყრელების და საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანის მოუწესრიგებლობა საფრთხეს უქმნის მოსახლეობის ჯანმრთელობას. კლიმატური და რელიეფური მდგომარეობის გამო მეწყერული ზონების სიმრავლე, რომელიც საფრთხეს უქმნის სასოფლო სამეურნეო და მოსახლეობის ქონებას.
განხორციელების სავარაუდო ვადები	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.
მოსალოდნელი შედეგი	შეიქმნება უკეთესი პირობები რეგიონში სხვადასხვა მიმართულებით ინვესტიციების განსახორციელებლად და რეგიონში არსებული ეკონომიკური პოტენციალის მაქსიმალურად ასათვისებლად, რაც თავის მხრივ გააუმჯობესებს მოსახლეობის სოციალურ და ეკონომიკურ მდგომარეობას.	შეიქმნება უკეთესი პირობები მოსახლეობისათვის თავისუფალი დროის რაციონალურად გამოყენებისათვის, რაც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის მიგრაციის შემცირებას.	გაუმჯობესდება მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო პირობები, სანიტარული მდგომარეობა და საფრთხე აღარ დაემუქრება მათ ჯანმრთელობას.

2009-2012 წლების პრიორიტეტული მიმართულებები ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, თელავის, ლაგოდეხის, საგარეჯოს, სიღნაღისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტებში;

პრიორიტეტები	1. ინფრასტრუქტურის განვითარება	2. ტურიზმის განვითარება	3. მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის განვითარება
პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე	წყალსადენი ქსელების, წყალმომარაგების სისტემის, გარე განათების, ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების და სანიაღვრე არხების მშენებლობა, ბუნებრივი აირის საშუალო და დაბალი წნევის ქსელების აღდენისა და მშენებლობის აუცილებლობა.	მხარის ულამაზესი ბუნება, უძველესი ისტორიული ძეგლები საშუალებას იძლევა ტურიზმის მეურნეობის მაღალ დონეზე განვითარებისათვის, თავისი ბუნებრივი გეოგრაფიულ თვისებებით იგი მოიცავს სახელმწიფო ტყისა და ნაკრძალის ფონდებს, რომელიც თავისი ფლორითა და ფაუნით ერთერთი უნიკალურია მსოფლიოში.	მხარის ტერიტორიაზე სოფლის მეურნეობის გადამამუშავებელი საწარმოების, კერძოდ ყურძნისა და ხილის წვენების ქარხნების თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვა, მანქანა-ტრაქტორების პარკისა და მომსახურების ცენტრების შექმნის აუცილებლობა.
განხორციელების საგარეულო ვადები	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.
მოსალოდნელი შედეგი	გაუმჯობესდება მოსახლეობის წყალმომარაგება, მუნიციპალიტეტების მთელ ტერიტორიაზე ეკონომიურ სიციალურ მდგომარეობის გაუმჯობესება და ტყის ფონდის შენარჩუნება, დასახლებული ტერიტორიები და სასოფლო სამეურნეო სავარგულები დაცული იქნება დატბორვისა და მეწყერებისაგან, მოსახლეობა უზრუნველყოფილი იქნება ელექტროენერჯით.	გაუმჯობესდება ისტორიული მემკვიდრეობის მოვლა პარტონობა, მოსახლეობის ეკონომიკური მდგომარეობა, ხოლო ტურიზმის განვითარება ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტში ცხოვრების დონის ამაღლებას. ჯანსაღი თაობის აღზრდას.	მუნიციპალიტეტებში სოფლის მეურნეობების პროდუქციის გადამამუშავებელი საწარმოების შექმნის შედეგად მოხდება მოსახლეობის დასაქმების უზრუნველყოფა სოფლის მეურნეობის პროდუქტების წარმოებაში, ასევე მოსახლეობას მიეცემა საშუალება იქონიოს გარანტირებული რეალიზაციის ბაზარი.

2009-2012 წლების პრიორიტეტული მიმართულებები ადიგენის, ასპინძის, ახალციხის, ახალქალაქის, ბორჯომისა და ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტებში;

პრიორიტეტები	1. ინფრასტრუქტურის განვითარება	2. კულტურის, სპორტის, ტურიზმის განვითარება.	3. მრეწველობა და სოფლის მეურნეობის განვითარება
<p>პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<p>რეგიონის წყალმომარაგების მაგისტრალური სისტემის, საკანალიზაციო სისტემების შიდა ქსელის და გამწმენდი ნაგებობების, მდინარეთა სანაპირო ზოლებში რისკ ფაქტორიანი უბნების ნაპირსამაგრი სამუშაოების, მუნიციპალიტეტების გაზსადენის მაგისტრალის სარწყავი არხების და წყლასატუმბი სადგურების მშენებლობისა და რეაბილიტაციის აუცილებლობა. სასოფლო სამეურნეო ტექნიკის ბაზის შექმნის, სათიბ საძოვრებთან მისასვლელი გზების რეაბილიტაციის აუცილებლობა, ქალაქებსა და მუნიციპალიტეტებში შიდა და მაგისტრალური გზების მშენებლობისა და რემონტის ჩატარების საჭიროება.</p>	<p>კულტურის სახლების კაპიტალური რემონტი, აბასთუმნის ბორჯომის და ბაკურიანის საკურორტო ინფრასტრუქტურის განვითარება, ბავშვთა საზაფხულო ბანაკების და ზამთრის დასვენების ბაზების მოწყობა.</p>	<p>მხარეში მურა ნახშირის საბადოს ამოქმედების, თბოელექტრო სადგურის მშენებლობის, რძის გადამამუშავებელი მცირე საწარმოების ამუშავების, ხილ-ბოსტნეულის გადამამუშავებელი მცირე საწარმოების გახსნის, ხმელი ხილის და მეფუტკრეობის განვითარების, მუნიციპალიტეტებში სათესლე მეურნეობების შექმნის საჭიროება.</p>
განხორციელების სავარაუდო ვადები	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.
მოსალოდნელი შედეგი	<p>გამართული საგზაო ინფრასტრუქტურა მოსახლეობას საშუალებას მისცემს უკეთ დაამყაროს კავშირი, როგორც მეზობელ ასევე ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონში, გაუმჯობესდება</p>	<p>რეგიონში აღნიშნული ღონისძიებების განხორციელების შემდეგ იგი გადაიქცევა სამხრეთ საქართველოს ტურიზმის გზაჯვარედინად, საიდანაც ტურისტული ნაკადი მიმართული იქნება</p>	<p>მურა ნახშირის საბადოების ამუშავებით რეგიონის მოსახლეობისათვის შესაძლებელი გახდება საშემე მერქნის ალტერნატიული საწვავის მიწოდება, რითაც თავიდან იქნება აცილებული</p>

მოსახლეობის მიერ წარმოებული პროდუქციის დროული და ხარისხიანი მიტანა მომხმარებელამდე. მდინარის სანაპირო ზოლებში ნაპირსამაგრი სამუშაოების ჩატარების შემდეგ მოიხსნება მოსახლეობის საცხოვრებელი სახლების, სკოლების, საავტომობილო გზების და ხიდების დანგრევის, აგრეთვე სამეურნეო სავარგულების დატბორვის საშიშროება. დაიზოგება ხეტყის მარაგი, გაუმჯობესდება მოსახლეობის სოციალური და ეკონომიკური პირობები. წყალსადენების შიდა ქსელების მშენებლობა გააუმჯობესებს მოსახლეობის ხარისხიანი სასმელი წყლით მომარაგებას, საკანალიზაციო სისტემების მოწესრიგება და გამწმენდი ნაგებობების მშენებლობა მინიმუმადე დაიყვანს გარემოს დაბინძურების ხარისხს, მოსპობს ეპიდემიური საშიშროების კერებს, წყალსატუმბი სადგურების რეაბილიტაციის შემდგომ მოსალოდნელია ნათესი ფართობების ზრდა, მოსავლიანობის მნიშვნელოვანი ზრდა, რაც გამოიწვევს მოსახლეობის სოციალურ ეკონომიური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ჯავახეთისკენ, აჭარისკენ და დასავლეთ საქართველოსკენ. მოსახლეობის დიდი ნაწილი განავითარებს ე.წ. „საოჯახო სასტუმროების“ ფართო ქსელს, გაჩნდება წარმოებული სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის გასაღების დიდი ბაზარი, გაიზრდება დამსვენებელთა და ტურისტთა ნაკადი და ბიუჯეტის შემოსავლები.

ტყის მასიური ჭრა, ამ საბადოს ბაზაზე აშენებული თბო ელექტრო სადგურის მიერ გამოძევაზე გამოყენებული ელექტრო ენერჯია შეიძლება გამოყენებულ იქნას მცირე საწარმოებისათვის. პროგრამების განხორციელებით მოხდება მუნიციპალიტეტების მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილის დასაქმება; ამალდება წარმოებული სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის მოცულობა და ხარისხი. სანიტარულ კონტროლს დაექვემდებარება წარმოებული პროდუქცია და ამლდება მოსახლეობის სოციალურ ეკონომიური მდგომარეობა.

2009-2012 წლების პრიორიტეტული მიმართულებები ბოლნისის, გარდაბნის, დმანისის, თეთრიწყაროს, მარნეულის, წალკის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ რუსთავში;

პრიორიტეტები	1. ინფრასტრუქტურის განვითარება	2. კულტურისა და სპორტის განვითარება	3. მრეწველობა და სოფლის მეურნეობის განვითარება
<p>პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<p>წყალმომარაგების ქსელის განახლების, გარე განათების სისტემის რეაბილიტაციის, სასოფლო სამეურნეო ტექნიკით მოსახლეობის უზრუნველყოფა, საირიგაციო შიდა ქსელის რეაბილიტაციის, საკანალიზაციო სისტემის რეაბილიტაციის, გზების აღდგენა-მშენებლობის, გაზიფიკაციის სისტემის მშენებლობის საჭიროება.</p>	<p>კულტურის ადგილობრივი ობიექტების და ძეგლების, სპორტული კომპლექსებისა და მინი სტადიონების მოწყობის მოვლა პატრონობის საჭიროება.</p>	<p>მაღალ პროდუქტიული საქონლის და სათესლე კულტურებით მოსახლეობის უზრუნველყოფად, მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის ახალი ჯიშების შემოყვანა. რძის შემგროვებელი გადამამუშავებელი, ტყავისა და მატყლის მცირე საწარმოების, ხილბოსტნეულის ჩამბარებელი, დამფასოებელი და გადამამუშავებელი საწარმოების შექმნის აუცილებლობა.. გრანიტის მომპოვებელი და გადამამუშავებელი მცირე საწარმოების გახსნის საჭიროება.</p>
<p>განხორციელების სავარაუდო ვადები</p>	<p align="center">2009-2012 წწ.</p>	<p align="center">2009-2012 წწ.</p>	<p align="center">2009-2012 წწ.</p>

მოსალოდნელი შედეგი

რეგიონში წყალმომარაგების სისტემის ადღენის შემთხვევაში გაუმჯობესდება მოსახლეობის ხარისხიანი სასმელი წყლით მომარაგება, საკანალიზაციო სისტემების მოწესრიგება და გამწმენდი ნაგებობების მშენებლობა გაუმჯობესებს და მინიმუმადე დაიყვანს არსებული გარემოს დაბინძურების ხარისხს. სასოფლო სამეურნეო ტექნიკით მოსახლეობის უზრუნველყოფისა და სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციის შედეგად შექმნილი კონკურენტული გარემო გამოიწვევს მოსახლეობისათვის ხელმისაწვდომი ფასების დაღვენას ტექნიკით მომსახურებაზე, ამასთან ერთად მოხდება მიწების დროული და ხარისხიანი დამუშავება და მორწყვა, რაც გაზრდის სოფლის მეურნეობების პროდუქტების მოსავლიანობას. გაზისიფიცირების შედეგად შენარჩუნდება ხეტყე, გაუმჯობესდება მოსახლეობის ცხოვრების პირობები. მოსახლეობას მიეცემა საშუალება თავისუფლად დაუკავშირდეს მუნიციპალიტეტების ყველა რაიონს და ქალაქებს.

ახალგაზრდობის სხვადასხვა სპორტულ წრეებში გაერთიანება და ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრება. გაუმჯობესდება ისტორიული მემკვიდრეობის მოვლა პარტონობა

სოფლის მეურნეობის და წარმოების განვითარება, პროგრამების განხორციელებით მოხდება მუნიციპალიტეტების მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილის დასაქმება; ამაღლდება წარმოებული სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის მოცულობა და ხარისხი.

2009-2012 წლების პრიორიტეტული მიმართულებები ბაღდათის, ვანის, ზესტაფონის, თერჯოლის, სამტრედიის, საჩხერის, ტყიბულის, წყალტუბოს ჭიათურის, ხარაგაულის, ხონის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ქუთაისში;

პრიორიტეტები	1. ინფრასტრუქტურის განვითარება	2. კულტურის, ტურიზმისა და სპორტის განვითარება	3. მრეწველობის განვითარება
<p>პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<p>რეგიონში წყალმომარაგების სისტემის, საკანალიზაციო ქსელისა და გამწმენდი ნაგებობების, ნაპირსამაგრი სამუშაოების ადგილობრივი მნიშვნელობის ზრეშოვანი გზების, მრავალსართულიანი სახლების ფასადებისა და სახურავების, ასფალტოვანი გზების, გამგეობისა და საკრებულოს შენობების, ქალაქებში ტროტუარებისა და ბორდიურების, რეგიონში რკინა ბეტონის კონსტრუქციების, ხიდების, მისი მიმდებარე სანაპირო ზოლის ნაპირსამაგრი სამუშაოების, საბინაო ფონდის კაპიტალური შეკეთების, სატუმბო სადგურების და სანიაღვრე არხების აღდგენის მშენებლობის რეაბილიტაციის აუცილებლობა, ქალაქების გარე განათების მოწესრიგება. რეგიონის გაზიფიკაცია. საგანგებო სიტუაციების სამსახურისათვის ტექნიკის შეძენა.</p>	<p>კულტურული დასვენების პარკებისა და სკვერების მოწყობა, სპორტული ობიექტების რეაბილიტაცია და მინი სპორტული ობიექტების მშენებლობა. გორდის დადიანისეული სასახლის და ტყე პარკის აღდგენა, ტურისტული ცენტრის შექმნა. ტურისტული და საკურორტო ინდუსტრიის რეაბილიტაცია</p>	<p>იმერეთის მხარეში, კერძოდ რეაბილიტაციის პროცესი ზესტაფონის ლუმელების, ჭიათურისა და ტყიბულის შახტების რეაბილიტაციის აუცილებლობა. ტყიბულში სამკერვალო ფაბრიკის ამოქმედების საჭიროება.</p>

განხორციელების სავარაუდო ვადები	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.
<p>მოსალოდნელი შედეგი</p>	<p>გზებისა და კომუნიკაციების მოწესრიგება ხელს შეუწყობს სოციალურ-ეკონომიური პრობლემების მოგვარებას, დადებითად იმოქმედებს ინვესტიციების მოზიდვის პროცესზე ზოგიერთ თვითმმართველ ერთეულში მთლინად გაუმჯობესდება წყალმომარაგების სისტემა. სანაპირო ზოლებში ნაპირსამაგრი სამუშაოების ჩატარების შემდეგ მოიხსენება მოსახლეობის საცხოვრებელი სახლების, სკოლების, საავტომობილო გზების და ხიდების დანგრევის, აგრეთვე სამეურნეო სავარგულების დატბორვის საშიშროება. გაზისიფიცირების შედეგად შენარჩუნდება ხეტყე, გაუჯობესდება მოსახლეობის ცხოვრების პირობები. მოსახლეობას მიეცემა საშუალება თავისუფლად დაუკავშირდეს მუნიციპალიტეტების ყველა რაიონს და ქალაქებს.</p>	<p>კურორტების რეაბილიტაციის პროცესის შედეგად, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას შეიძენს სათაფლისაა და ყუმის თავის მღვიმეები. გორდის დადიანისეული ტყეპარკის და სასახლის რესტავრაცია, ვანის არქეოლოგიური კომპლექსი, ბაგრატიის რესტავრირებული ტაძარი გამოიწვევს ტურისტების მოზიდვას, მოსახლეობის დასაქმებას და მხარის ეკონომიურ განვითარებას.</p>	<p>აღნიშნული ღონისძიებების გატარება მხარეში გამოიწვევს ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას, ინვესტიციების მოზიდვასა და მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.</p>

2009-2012 წლების პრიორიტეტული მიმართულებები ლანჩხუთის, ოზურგეთისა და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტებში.

პრიორიტეტები	1. ინფრასტრუქტურის განვითარება	2. ტურიზმის განვითარება	3. მრეწველობა და სოფლის მეურნეობის განვითარება
<p>პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<p>მხარის მაგისტრალური გაზსადენის, ზღვისპირა საკურორტო ზოლში საკანალიზაციო ქსელებისა და გამწმენდი ნაგებობების წყალმომარაგების ადგილობრივი გზებისა და ხიდების აღდგენის, მშენებლობის აუცილებლობა. მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე არსებული ჰიდრო რესურსების ბაზაზე მცირე ჰესების აშენების საჭიროება.</p>	<p>კურორტების კეთილმოწყობა, საკურორტო ინფრასტრუქტურის განვითარების, ტურისტული მარშრუტების მოწყობის აუცილებლობა, სანაპირო ზოლის და კურორტ ბაზმაროს განაშენიანების გეგმის შედგენის საჭიროება.</p>	<p>ხილის და წვენების ქარხნების თანამედროვე ტექნოლოგიური ხაზებით, ციტრუსის გადამამუშავებელი საწარმოების, თხილის გადამამუშავებელი საწარმოების, სამების სააგურე თიხის გადამამუშავებელი საწარმოს მშენებლობის აუცილებლობა. მანქანა ტრაქტორთა პარკისა და მომსახურეობის ცენტრის შექმნის, ტორფის გადამამუშავებელი ქარხნის შექმნის ხეტყის გადამამუშავებელი კომბინატის მშენებლობის აუცილებლობა.</p>
<p>განხორციელების სავარაუდო ვადები</p>	<p align="center">2009-2012 წწ.</p>	<p align="center">2009-2012 წწ.</p>	<p align="center">2009-2012 წწ.</p>
<p>მოსალოდნელი შედეგი</p>	<p>გაზიფიცირება ხელს შეუწყობს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებას, გარდა ამისა მუნიციპალიტეტების მოსახლეობას საშუალება ექნება მოსახლეობას საშუალება ექნება ისარგებლოს ალტერნატიული გათბობის საშუალებით, რაც მნიშვნელოვანია გარემოს დაცვის კუთხით, რადგან მუნიციპალიტეტების ტყის ფონდი შესულია ეროვნული პარკის ტერიტორიაში, შეზღუდულია დაბლობში შეშის ჭრა. მოხდება საკურორტო</p>	<p>აღნიშნული ღონისძიებების გატარება მხარეში ხელს შეუწყობს სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესებას, ტურისტების მოზიდვას, ტურიზმის განვითარებას მუნიციპალიტეტში ცხოვრების ღონის ამაღლებას. ჯანსაღი თაობის აღზრდასა და მოსახლეობის შემოსავლის ზრდას.</p>	<p>აღნიშნული ღონისძიებების გატარება ხელ შეუწყობს ადგილობრივი ნედლეულის რეალიზაციის გაფართოებას, საბიუჯეტო შემოსავლების ზრდას, ადგილობრივი პროდუქციის ექსპორტს, მოსახლეობის დასაქმებას, უცხოური ინვესტიციების მოზიდვას, ბუნებრივი რესურსების გონივრულ გამოყენებას.</p>

ბიზნესის მნიშვნელოვანი განვითარება, რასაც ხელს უშლის საკანალიზაციო ქსელის და გამწმენდი ნაგებობების არ არსებობა. გაუმჯობესდება მოსახლეობის სასმელი წყლით უზრუნველყოფა და სანიტარული მდგომარეობა. გაუმჯობესდება მოსახლეობის სატრანსპორტო მომსახურება, წარმოებული პროდუქციის ბაზარზე მიწოდება, ინვესტორების მოზიდვა, მოსახლეობის დასაქმება და შესაბამისად ეკონომიკური მდგომარეობა. ენერგეტიკის განვითარება. საბიუჯეტო შემოსავლების ზრდა,

2009-2012 წლების პრიორიტეტული მიმართულებები აბაშის, ზუგდიდის, მარტვილის, მესტიის, სენაკის, ჩხოროწყუს, წალენჯიხის, ხობის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ფოთში;

პრიორიტეტები	1. ინფრასტრუქტურის განვითარება	2. კულტურის, ტურიზმისა და სპორტის განვითარება	3. ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის ადგილობრივი სისტემის ჩამოყალიბების განვითარება
<p>პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<p>საავტომობილო გზების, სრული რეაბილიტაციის, წყალმომარაგებისათვის სათაო ნაგებობების და წყალმომარაგების სისტემის მშენებლობა-რემონტის, ქალაქების საკანალიზაციო სისტემის გამწმენდი ნაგებობების და ნაგავსაყრელების მშენებლობის, ავტოსადგურის მშენებლობის, აგრარული ბაზრების რეკონსტრუქციის კეთილმოწყობის, ხილბოვირების აღდგენის, გარე განათების ქსელის რეაბილიტაციის, სანიაღვრე ქსელის რეაბილიტაცია-მშენებლობის, მდინარეების კალაპოტების გაწმენდის, სანაპიროს ბეტონის კალაპოტით მოწყობის, ქალაქების შენობა ნაგებობების ფასადებისა და სახურავების აღდგენის. რეგიონის გაზიფიკაციის პროექტირება და მშენებლობის განხორციელების საჭიროება.</p>	<p>სპორტული დარბაზებისა და მოედნების მოწყობის და სათანადო ინვენტარით უზრუნველყოფის, კურორტ ლეზარდეს ტერიტორიაზე დასასვენებელი სახლების, სასტუმროების მომსახურების სფეროს მშენებლობა-კეთილმოწყობის, ხალხური შემოქმედებითი დარგების დაცვა და პოპულარიზაციის, ისტორიული ძეგლების რესტავრაციის, არქეოლოგიური გათხრების ჩატარების, გზა მკვლევების მომზადების, ნოქალაქების არქეოლოგიური მუზეუმების კოლექციებიდან ლითონისა და კერამიკური ნაკეთობათა კონსერვაციის, სატრენინგო კურსების ჩატარების აუცილებლობა მუზეუმის თანამშრომლებისათვის. ნაქალაქარის ქვედა ტერასის საფორტიფიკაციო სისტემის გაწმენდის საჭიროება ხე-მცენარეებისაგან.</p>	<p>სამეგრელო ზემო სვანეთის რეგიონში ამჟამად არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე არიან პენსიონერები, შეზრუდული შესაძლებლობის მქონე პირები, სოციალურად დაუცველი ოჯახები, მარტო ხელები დევნილები, მრავალ შვილიანი ოჯახები და ფსიქიკურად არაჯანსაღი პირები ისინი დამოკიდებული არიან მხოლოდ სახლემწიფოს მიერ გამოყოფილ შემწეობაზე, რადგან მათი შემოსავლები არასაკმარისია საყოფაცხოვრებო და ყოფითი პრობლემების მოსაგვარებლად.</p>

განხორციელების სავარაუდო ვადები	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.
<p>მოსალოდნელი შედეგი</p>	<p>გზებისა და კომუნიკაციების მოწესრიგება ხელს შეუწყობს სოციალურ ეკონომიური პრობლემების მოგვარებას, დადებითად იმოქმედებს ინვესტიციების მოზიდვის პროცესზე ზოგიერთ თვითმმართველ ერთეულში მთლიანად გაუმჯობესდება წყალმომარაგების სისტემა. სანაპირო ზოლებში ნაპირსამაგრი სამუშაოების ჩატარების შემდეგ მოიხსენება მოსახლეობის საცხოვრებელი სახლების, სკოლების, საავტომობილო გზების და ხიდების დანგრევის, აგრეთვე სამეურნეო სავარგულების დატბორვის საშიშროება. გაზისიფიცირების შედეგად შენარჩუნდება ხეტყე, გაუჯობესდება მოსახლეობის ცხოვრების პირობები. მოსახლეობას მიეცემა საშუალება თავისუფლად დაუკავშირდეს მუნიციპალიტეტების ყველა რაიონს და ქალაქებს.</p>	<p>დაცული იქნება არქეოლოგიურ ძეგლები, შენარჩუნებული იქნება ფოლკლორისა და ტრადიციული ხელოვნების დარგები, ხელი შეეწყობა ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებას, მოზარდებში დამკვიდრდება ჯანსაღი ცხოვრების წესი, ამაღლდება ტურისტთა მომსახურების კულტურა, მაქსიმალურად გამოყენებული იქნება ინტელექტუალური და შრომითი რესურსები.</p>	<p>სამედიცინო დაწესებულებებში სოციალურად დაუცველი მოქალაქეების მკურნალობის ხარჯების დაფარვით და მედიკამენტებით უზრუნველყოფით, ერთჯერადი სოციალური დახმარებებით შეძლებისდაგვარად მოგვარდება ოჯახების საცხოვრებელი და ყოფითი პირობები.</p>

2009-2012 წლების პრიორიტეტული მიმართულებები დუშეთის, თიანეთის, მცხეთისა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტებში;

პრიორიტეტები	1. ინფრასტრუქტურის განვითარება	2. განათლების, კულტურის, ტურიზმისა და სპორტის განვითარება	3. ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის ადგილობრივი სისტემის ჩამოყალიბების განვითარება
პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე	გზების, სახიდე გადასასვლელების, წყალსადენი სისტემების ელექტროროგადამცემი ხაზებისა და საყრდენების ავარიული მდგომარეობის, აგრეთვე არასაკამარისი და მოძველებული ნაპირსამაგრი ნაგებობების, სამუშაოების წამროების აუცილებლობა, გზების აღდგენა-მშენებლობის და გაზიფიკაციის სისტემის რეაბილიტაციის აუცილებლობა.	სკოლამდელი და სკოლის გარეშე სახელოვნებო საგანმანათლებლო დაწესებულებების მატერიალური ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესების კულტურულ საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელების აუცილებლობა, ტურისტული გზამკვლელების დაბეჭდვის და ტურისტული მარშრუტების მოწესრიგების აუცილებლობა.	ერთჯერადი სოციალური დახმარებების, სამედიცინო დაწესებულებებში სოციალურად დაუცველი მოქალაქეების ოპერაციებისა და მკურნალობის ხარჯების დაფარვის მედიკამენტებით უზრუნველყოფის ადგილობრივი პროგრამების სრულყოფის აუცილებლობა
განხორციელების სავარაუდო ვადები	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.
მოსალოდნელი შედეგი	გზებისა და კომუნიკაციების მოწესრიგება ხელს შეუწყობს სოციალურ ეკონომიური პრობლემების მოგვარებას, დადებითად იმოქმედებს ინვესტიციების მოზიდვის პროცესზე. გაზიფიკირება ხელს შეუწყობს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებას, გარდა ამისა მუნიციპალიტეტების მოსახლეობას საშუალება ექნება ისარგებლოს ალტერნატიული გათბობის საშუალებით, რაც მნიშვნელოვანია გარემოს დაცვის კუთხით.	ადგილობრივი, კულტურული და ინტელექტუალური პოტენციალის გაზრდა, არსებული კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნება და დაცვა. ტურისტების მოზიდვა, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დანერგვა.	გაუმჯობესდება სოციალურად დაუცველი ოჯახების სოციალურ-ეკონომიური მდგომარეობა, სხვადასხვა ტიპის სამედიცინო მომსახურება ყველა სოციალური ჯგუფისათვის გახდება ხელმისაწვდომი.

2009-2012 წლების პრიორიტეტული მიმართულებები გორის, კასპის ქარელისა და ხაშურის მუნიციპალიტეტებში;

პრიორიტეტები	1. ინფრასტრუქტურის განვითარება	2. მრეწველობა და სოფლის მეურნეობის განვითარება.	3. საკურორტო და ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება
პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე	მუნიციპალიტეტებში მწყობრიდანაა გამოსული სასმელი წყლის სისტემები, რის გამოც სასმელი წყლით მომარაგება არასრულყოფილია, გასაწმენდი და აღსადგენია სარწყავი და საირიგაციო სისტემები. შიდა გზების 70%-ზე მეტი აღსადგენია, მოსაწესრიგებელია გაზსადენი სისტემის საშუალო და დაბალი წნევის მილსადენები. აუცილებელია საკანალიზაციო ქსელისა და გამწმენდი ნაგებობების მშენებლობა, აგრეთვე ქალაქებში არსებული საცხოვრებელი სახლების სახურავებისა და ფასადების რემონტი.	აუცილებელია გლეხური და ფერმერული მეურნეობის გაძლიერების მხარდაჭერა, სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის განვითარება და აგრალურ სექტორში სამრეწველო-ეკონომიური საქმიანობის ზრდა, მიმზიდველი ბიზნეს გარემოს ჩამოყალიბება, მცირე გადაამამუშავებელი და შემფუთავი საწარმოების სტიმულირებისათვის ფინანსური დახმარების მუნიციპალური პროგრამების შემუშავება-განხორციელება.	შიდა ქართლის ტერიტორიაზე საუკეთესო პირობებია ტურიზმის განვითარების თვალსაზრისით. თანამედროვე ტურისტული მეურნეობის ინფრასტრუქტურის მოწყობა და ტურისტების მოზიდვა.
განხორციელების სავარაუდო ვადები	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.
მოსალოდნელი შედეგი	ბოლო 20-30 წელია მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე არ ჩატარებულა მნიშვნელოვანი სამუშაოები გაზიფიცირების, სასმელი წყლით მომარაგების, ადგილობრივი დაქვემდებარების საავტომობილო გზების შეკეთების, კანალიზაციისა და	აღნიშნული ღონისძიებების გატარება ხელ შეუწყობს ადგილობრივი ნედლეულის რეალიზაციის გაფართოებას, საბიუჯეტო შემოსავლების ზრდას, ადგილობრივი პროდუქციის ექსპორტს, მოსახლეობის დასაქმებას, უცხოური ინვესტიციების	აღნიშნული ღონისძიებების გატარება რეგიონში ხელს შეუწყობს სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესებას, ტურისტების მოზიდვას, ტურიზმის განვითარებას მუნიციპალიტეტებში ცხოვრების დონის ამაღლებას. ჯანსაღი თაობის აღზრდასა,

	<p>შენობების რეაბილიტაციის, მოსახლეობის ელექტროენერჯით მომარაგების და გარე განათების მოწყობის მიზნით. აღნიშნული მიმართულებით სამუშაოების განხორციელება საგრძნობლად გააუმჯობესებს მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო პირობებს, გაზიფიცირება ხელს შეუწყობს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებას, გარდა ამისა მუნიციპალიტეტების მოსახლეობას საშუალება ექნება ისარგებლოს ალტერნატიული გათბობის საშუალებით, რაც მნიშვნელოვანია გარემოს დაცვის კუთხით.</p>	<p>მოზიდვას, რესურსების გამოყენებას.</p>	<p>ბუნებრივი გონივრულ</p>	<p>მოსახლეობის დასაქმებასა და შესაბამისად შემოსავლების ზრდას.</p>
--	--	--	---------------------------	---

2009-2012 წლების პრიორიტეტული მიმართულებები აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში;

პრიორიტეტები	1. ინფრასტრუქტურის განვითარება	2. . სოციალური და ჯანდაცვის ღონისძიებები	3. განათლების, საკურორტო, კულტურის, ტურიზმისა და სპორტის განვითარება
<p>პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე</p>	<p>ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე ქალაქის შენობების ფასადების მოწესრიგების აუცილებლობა, საბინაო ამხანაგობების ხელშეწყობის, მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების ეზოების კეთილმოწყობის, მაღლივ საცხოვრებელ კორპუსების ლიფტების მოწყობის, საერთო სარგებლობის სახლების გადასახურავი მასალით უზრუნველყოფის აუცილებლობა, მოძველებული წყალგაყვანილობის, საკანალიზაციო სისტემებისა და სანიაღვრე არხების რეაბილიტაციის, ნაპირსამაგრი სამუშაოების, ქალაქების ქუჩებისა და ტროტუარების და ღია ტერიტორიების მოწყობის, ქუჩების სავალი ნაწილის ასფალტოვანი და ხრეშოვანი საფარის მოწყობის სახიდეგადასასვლელებისა მშენებლობის აუცილებლობა. ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე სასოფლო-სამეურნეო წყალსადენების სათავე ნაგებობების მოწესრიგება და</p>	<p>სოციალურად დაუცველი ოჯახების, ვეტერანების, მარჩენალდაკარგულთა, მზრუნველობამოკლებულ მოზუნცთა, მრავალშვილიანი ოჯახების სოციალური და მატერიალური დახმარების გაწვევც აუცილებლობა, ხანძრისა და მეწყერისაგან დაზარალებულ ოჯახებზე დახმარების გაწვევის აუცილებლობა, ჯანდაცვის ობიექტების მშენებლობა-რეაბილიტაციის საჭიროება.</p>	<p>აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებული საგანმანათლებლო დაწესებულებების, საჯარო სკოლების გარემონტების და ერთი ახალი სკოლის მშენებლობის აუცილებლობა, სკოლების საკანალიზაციო სისტემების და მიმდებარე ტერიტორიების მოწესრიგების აუცილებლობა. ბაგა-ბაღების მშენებლობები, ბიბლიოთეკების რემონტის აუცილებლობა. აჭარის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებული ყველა საჯარო და სასულიერო სკოლების უზრუნველყოფის საჭიროება თანამედროვე კომპიუტერული ბაზით. მოსწავლეთა ფიზიკური აღზრდისა და ჯანსაღი ცხოვრების წესის დანერგვის ხელშეწყობის აუცილებლობა. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებული სახელოვნებო, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის აუცილებლობა. ტურიზმი, როგორც</p>

	<p>წყალმომარაგების სისტემების აღდგენა-მშენებლობის აუცილებლობა.</p>		<p>მთლიანად ქვეყნის, ასევე რეგიონის ეკონომიკის განვითარების პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს რეგიონის ტურიზმის განვითარების კონცეფციის თანახმად, რომელიც მუშავდება უცხოელი სპეციალისტების დახმარებით, აჭარაში მომდევნო რამოდენიმე წლის განმავლობაში ტურისტთა რიცხვი ყოველწლიურად გაიზრდება. აქედან გამომდინარე აუცილებელია ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება სასტუმროებისა და დასასვენებელი სახლების მშენებლობა, სარეკლამო მარკეტინგული საქმიანობა, საინფორმაციო მხარდაჭერა, კვალიფიციური კადრების მომზადება. სპორტის ხელშეწყობის მიზნით გათვალისწინებულია არსებული დარბაზების აღჭურვა შესაბამისი ინვენტარ-მოწყობილობებით, ასევე ახალი სპორტ-დარბაზების მშენებლობა და მინი სპორტული მოედნების მოწყობა.</p> <p>მდიდარი კულტურული და ფოლკლორული ტრადიციების მქონე რეგიონის კულტურულ დაწესებულებათა უმრავლესობას არ გააჩნია სათანადო ტექნიკური ბაზა.</p>
--	--	--	---

			გათვალისწინებულია ინვენტარ მოწყობილობები, სპეციალური აპარატურის შექმნა და ტერიტორიული ერთეულების ცენტრებში მცირე მოცულობის კულტურის სახლებისა და კლუბების მშენებლობა-რემონტი.
განხორციელების ვადები	სავარაუდო 2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.
მოსალოდნელი შედეგი	<p>გაუმჯობესდება რეგიონის ტერიტორიული ერთეულების ცენტრების საერთო იერ-სახე, თანამესაკუთრეთა მხრიდან უზრუნველყოფილი იქნება საერთო საკუთრებაში არსებული ქონების მოვლა-პატრონობა, გაუმჯობესდება მოსახლეობისათვის მიწოდებული სასმელი წყლის ხარისხი, შეიქმნება მოზარდი ახალგაზრდობისა და მოსახლეობისათვის სოციალურ-კულტურული დასვენების და ცხოვრების ხელსაყრელი პირობები. გაადვილდება სატრანსპორტო მიმოსვლა ქალაქებსა და შორეულ სოფლებს შორის.</p>	<p>განხორციელებული ღონისძიებების შედეგად გაუმჯობესდება სოციალურად დაუცველი ფენის მატერიალური და ყოფითი პირობები, დაიწყება როგორც ინდივიდუალური ასევე კორპორაციული დაზღვევის პროგრამები, რაც მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს მოსახლეობის უკეთ მომსახურებაში.</p>	<p>აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე დასრულდება არსებული საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინსტიტუციური რეფორმა, ეროვნული სასწავლო გეგმით განხორციელდება გათვალისწინებული ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტის მოსწავლეთა ფიზიკური აღზრდისა და ჯანსაღი ცხოვრების წესის დანერგვის ხელშეწყობა. აღნიშნული ღონისძიებების გატარება რეგიონში ხელს შეუწყობს, ტურისტების მოზიდვას, საგულისხმოა, რომ მოსახლეობაც ჩაერთვება, ტურისტულ ბიზნესში, შეიქმნება საოჯახო სასტუმროები, შესაბამისად შეიქმნება სამუშაო ადგილები,</p>

			დასაქმდება მოსახლეობა. დამკვიდრდება ახალგაზრდებს შორის ჯანსაღი ცხოვრების წესი, გაიზრდება ადგილობრივი კულტურული, სპორტული და ინტელექტუალური პოტენციალი და შენარჩუნდება არსებული მემკვიდრეობა.
დაფინანსება	ინფრასტრუქტურის განვითარების დაფინანსებაზე 2009 წელს მიმართული იქნება 113.6 მლნ ლარი, 2010 წელს – 130.0 მლნ ლარი, 2011 წელს – 145.6 მლნ ლარი, ხოლო 2012 წელს - 129.2 მლნ ლარი.	სოციალური და ჯანდაცვისის ღონისძიების დაფინანსებაზე 2009 წელს მიმართული იქნება 7.7 მლნ ლარი, 2010 წელს – 8.0 მლნ ლარი, 2011 წელს – 8.0 მლნ ლარი, 2012 წლებში – 8.1 მლნ ლარი.	განათლების, საკურორტო, კულტურის, ტურიზმისა და სპორტის განვითარების დაფინანსებაზე 2009 წელს მიმართული იქნება 27.4 მლნ ლარი, 2010 წელს – 10.7 მლნ ლარი, 2011 წელს – 10.6 მლნ ლარი, ხოლო 2012 წლებში – 11.4 მლნ ლარი.

2009-2012 წლების პრიორიტეტული მიმართულებები ზემო აფხაზეთში;

პრიორიტეტები	1. ინფრასტრუქტურის განვითარება	2. განათლება, კულტურა, სპორტის განვითარება	3. ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის ადგილობრივი სისტემის სრულყოფა
პრიორიტეტის დასაბუთება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე	შიდა გზებისა და ხიდების მშენებლობა, რეაბილიტაცია; ელექტროგადამცემი ხაზების მშენებლობა; ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება; კავშირგაბმულობის, წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის სისტემების მოწყობა.	განათლების, კულტურისა და სპორტის ობიექტების მშენებლობა-რეაბილიტაცია და აღჭურვა.	ჯანდაცვის ობიექტების რეაბილიტაცია-აღჭურვა, სოციალური პროგრამების განხორციელება.
განხორციელების სავარაუდო ვადები	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.	2009-2012 წწ.
მოსალოდნელი შედეგი	გაიზრდება რეგიონის საინვესტიციო და ტურისტული მიზიდველობა, მოტივაცია სამეწარმეოსაქმიანობის წარმართვისათვის, შეიქმნება დამატებითი სამუშაო ადგილები	ადგილობრივი კულტურული, სპორტული და ინტელექტუალური პოტენციალის გაზრდა და არსებული მემკვიდრეობის შენარჩუნება დაცვა.	ადგილობრივი მოსახლეობისათვის გაიზრდება ხელმისაწვდომობა ხარისხიან ჯანდაცვაზე; გაუმჯობესდება სოციალურად დაუცველი ოჯახების სოციალურ ეკონომიური მდგომარეობა.